

Erich Kästner
A REPÜLŐ OSZTÁLY

Fordította: B. RADÓ LILI

TARTALOM

AZ ELŐSZÓ ELSŐ RÉSZÉ

Kästnerné vitája a fiával - Egy pillantás a Zugspitzére - Egy Gottfried nevű pillangó - Egy fekete fehér foltos macska - Némi örök hó - Egy zavartalan este és helyénvaló utalás arra, hogy a borjakkból olykor ökrök lesznek

AZ ELŐSZÓ MÁSODIK RÉSZÉ

Egy zöld ceruza elvesztése - Megjegyzés a gyermeki könnyek nagyságáról - A kis Jonathan Trotz tengeri utazása - Miért nem jöttek érte a nagyszülei? - Dicsimnusz az emberek vastag bőréről és sürgős felhívás a bátorság és okosság egyesítésére

1. FEJEZET

Séta az ablakpárkányon - Néhány tánciskolai ifjú - Az osztályelső, aki időnként éktelenül dühös - Egy nagy fehér álszakáll - Beszámoló a „repülő osztály” kalandjairól - Egy verses színdarab próbája, amely váratlanul félbeszakad

2. FEJEZET

Közelebbi részletek a Nemdohányzóról - Három helyesírási hiba - Uli félelme a félelemtől - Haditanács a vasúti kocsiban - Fridolin felderítői kiküldetése - Kreuzkamm megtámadtatásának oka - Távfutás ötösben

3. FEJEZET

Fridolin visszatérése - Beszélgetés Európa legmulatságosabb osztályelsőjéről - Egerlandné legújabb bosszúsága - Egy lovas küldönc gyalog - Elfogadhatatlan feltételek - Egy használható haditerv és a Nemdohányzó még használhatóbb ajánlata

4. FEJEZET

Párviadal knock outtal - A reáliskolások szöszegése - Egerland lelki válsága - Martin titokzatos csataterve - Számos pofon a pincében - Egy kis halom hamu - Engedély a győzelemre és Egerland lemondása

5. FEJEZET

Viszontlátás a szép Theodorról - Vita a házirendről - Egy nem remélt dicséret - Egy megérdemelt büntetés - A nevelőtanár hosszabb elbeszélése, és amit a fiúk ehhez szoltak

6. FEJEZET

Egy festmény, amely hatfogatú hintót ábrázol - Egy ősrégi vicc és a Balduin keresztnév - Egy nedves meglepetés - Kísértetjárás - Egy viszketőport hintó állat - Johnny az ablakdeszkán és a jövőre vonatkozó tervei

7. FEJEZET

Kreuzkamm tanár úr bemutatása - Egy hajmeresztő esemény - Az a mondat, amelyet a fiúknak ötször kell leírniuk - Titokzatos bejelentés a szünetben - Séta Bökh doktorral - Viszontlátás a kertben és egy kézszorítás a kerítésnél

8. FEJEZET

Nagyon sok sütemény - A repülő osztály legközelebbi próbája - Az ok, amiért Uli ernyőt hozott magával - Óriási izgalom a sportpályán és az iskolaépületben - Doktor Bökh vigasztaló szavai és a 3-as zongoraszoza

9. FEJEZET

Sebastian alapvető magyarázata a félelemről - Egy szereplő helyettesítése - Titkos látogatás a betegszobában - Meleg vacsora Az Utolsó Fityinghez címzett kocsmában - Találkozás egy postással és Martin levele

10. FEJEZET

Az utolsó tanítási nap szünidő előtt - Séta Kirchbergben és több találkozás - Még egy tábla csokoládé Matthias részére - Karácsonyi ünnepély a tornateremben - Egy nem várt néző - Mit kap ajándékba, és mit mond? - És egy pillanat Martin ágya mellett

11. FEJEZET

Egy vidám pályaudvar - Egy iskola tanulók nélkül - Felfedezés a kuglipályán - Egy tanár, aki titokban kerítéseken mászik át - Látogatás Ulinál - Johnny állítása, hogy az ember nem válogathatja meg a szüleit - És másodszor is ugyanaz a kényszerű hazugság

12. FEJEZET

Sok szép karácsonyfá és egy kicsi fenyő - Narancsok, amelyek darabonként négy fontot nyomnak - Nagyon sok könny - Ismételt csöngetés - Sírás és nevetés egyszerre - Új színes ceruzák és első felhasználásuk - A hermsdorfi postaláda és egy hullócsillag

UTÓSZÓ

Autóbuszok és villamosok - Bánatos emlékezés Gottfriedra, a pávaszemre és az Eduard nevű borjúra - Találkozás Johnnyval meg a kapitányával - Sok üdvözet Justusnak és a Nemdohányzónak - És a könyv befejezése

AZ ELŐSZÓ ELSŐ RÉSZE

*Kästnerné vitája a fiával - Egy pillantás a Zugspitzére - Egy Gottfried nevű pillangó -
Egy fekete fehér foltos macska - Némi örök hó - Egy zavartalan este és helyénvaló
utalás arra, hogy a borjából olykor ökrök lesznek*

Most aztán meglesz a valódi karácsonyi történet! Tulajdonképpen már két évvel ezelőtt meg akartam írni; aztán tavaly okvetlenül. De ahogyan az már lenni szokott, mindig közbejött valami.

Míg anyám nemrégiben azt mondta:

- Ha idén meg nem írod, semmit sem kapsz karácsonyra!

Ez döntött.

Lóhalálában csomagoltam, bőröndömbe betettem a teniszütőt, a fürdőruhám, a zöld ceruzát és szörnyű sok kéziratpapírt.

- És most hová? - kérdeztem, amikor meghajszoltan és izzadtan a pályaudvaron álltunk. Mert érthető módon igen bajos dolog nyár derekán, a legnagyobb kánikulában karácsonyi történetet kitalálni. Az ember végül is nem ülhet neki, hogy ilyeneket írjon: „Metsző hideg volt, kavargott a hó, és Eisenmayer doktornak mindkét fülcimpája lefagyott, amikor kinézett az ablakon” - úgy értem, ilyesmit a legjobb akarattal sem írhat le az ember augusztusban, miközben pecsenyevörösre sül a strandon, és a gutaütést várja!

Vagy igen?

Az asszonyok praktikusak. Anyám tudta, mi a teendő. Odalépett a jegypénztár ablakához, barátságosan biccentett a pénztáros felé, és megkérdezte:

- Bocsánat, hol van augusztusban hó?

„Az Északi-sarkon” - volt már a száján a férfinak, de aztán ráismert anyámra, s lenyelte szemtelen válaszáat. - A Zugspitzén, Kästnerné asszony! - mondta udvariasan.

Így hát azon nyomban jegyet kellett váltanom Felső-Bajorországba. Anyám még hozzátette:

- Karácsonyi történet nélkül haza ne merj jönni! Ha nagyon meleg lesz, egyszerűen felnézel a szép hideg hóra a Zugspitzén! Megértetted? - s evvel a vonat elindult. - Ne felejtsd el hazaküldeni a szennyesedet! - kiáltott utánam anyám.

Én visszaüvöltöttem, hogy egy kicsit bosszantsam:

- És öntözd meg a virágokat! - Aztán addig integettünk a zsebkendőnkkel, amíg el nem tűntünk egymás szeme elől.

Most pedig tizennégy napja a Zugspitze lábánál lakom, egy nagy, sötétzöld tó partján, s amikor éppen nem úszom vagy tornázom vagy teniszezem, s nem csónakázom Karolával, akkor egy nagy-nagy rét közepén kis fapadon ülök, s előttem egy asztal áll, amelyik folyton billeg. Most azon írom karácsonyi történetemet.

Körülöttem a szivárvány minden színében pompáznak a virágok. A rezgőfü tisztelettel hajlong a szél előtt. A pillangók sétarepülést végeznek. Egyikük, egy nagy pávaszem, olykor meg is látogat. Gottfriednek neveztem el, és jól megvagyunk egymással. Alig múlik el nap, hogy ide ne vitorlázna, s bizalmasan rá ne telepedne a kéziratpapíromra.

- Hogy vagy, Gottfried? - kérdezem olyankor. - Szép még az élet?

Válaszképpen könnyedén meglibbenti szárnyát, és elégedetten útjára száll.

Odaát a sötét fenyves szélén jókora farakást halmoztak fel. Tetején egy fekete-fehér foltos macska kuporog, és átbámul hozzám. Erős a gyanúm, hogy el van varázsolva, és ha akarna, beszélni is tudna. Csak nem akar. Valahányszor cigarettára gyújtok, meggörcsíti a hátát.

Délutánonként megszökik, mert akkor melege van. Nekem is; én azonban itt maradok. Hanem azért: itt gubbasztani, főni a hőségben, és emellett például egy hólabdacsatát leírni, az bizony nem csekélység.

Olyankor kényelmesen hátradőlök a padomon, felnézek a Zugspitzére, amelynek hatalmas sziklahasadékaiból hűvösen csillan elő az örök hó - és máris tovább tudok írni! Előfordul persze, hogy a tó viharsarka felől felhők gyülekeznek, átúsznak az égen a Zugspitze felé, és összetorlódnak előtte, hogy semmit sem látni belőle.

Ezzel a hólabdacsaták és más, kifejezetten téli események leírásának természetesen befellegzett. De az nem tesz semmit. Ilyen napokon azokat a jeleneteket írom meg, amelyek szobában játszódnak. Az ember segítsen magán.

Esténként rendszerint értem jön Eduard. Eduard egy világszép barna borjú, aprócska szarvakkal. Már messziről hallani, ha jön, mert kolomp van a nyakában. Eleinte egészen távolról hangzik a kolompszó, mert a borjú odafent legel egy hegyi réten. Aztán egyre jobban közeledik, és végül feltűnik Eduard. A magas, sötétzöld fenyők közül bukkan elő, néhány sárga margarétát tart a szájában, mintha csak nekem szedte volna, és keresztülbandukol a réten, egészen a padomig.

- No, mi az, Eduard, vége a munkának? - kérdezem. Rám bámul, bólint, s a nyakán megszólal a kolomp. Egy darabig még legelészik, mert errefelé pompás gólyahír és kökőrcsin van. Én meg írok még egypár sort. Magasan fenn a levegőben egy sas köröz, és belefúrja magát az égbe.

Végül elteszem zöld ceruzámat, és megveregetem Eduard meleg, sima szőrét. Ő pedig megbökdös apró szarvaival, hogy álljak már végre fel. Aztán együtt baktatunk haza a szép tarka réten át.

A szálloda előtt elbúcsúznak egymástól. Eduard ugyanis nem a szállodában lakik, hanem a sarkon túl, egy gazdánál. A napokban beszélgettem a gazdával. Azt mondta, hogy Eduardból biztosan nagy ökör lesz valamikor.

AZ ELŐSZÓ MÁSODIK RÉSZÉ

*Egy zöld ceruza elvesztése - Megjegyzés a gyermeki könnyek nagyságáról -
A kis Jonathan Trotz tengeri utazása - Miért nem jöttek érte a nagyszülei? - Dicshimnusz
az emberek vastag bőréről és sürgős felhívás a bátorság és okosság egyesítésére*

Tulajdonképpen tegnap este, amikor megvacsoráztam, és tétlenül ültem szállodai szobámban, mindjárt folytatni akartam az írást. Az alpesi fény kialudt. A Zugspitze és a Riffel sziklafala beleveszett a közeledő éjszaka homályába. A tó túlsó partján pedig mosolyogva kukucskált át a fekete erdő fölött a telihold.

Ekkor vettem észre, hogy elvesztettem a zöld ceruzámat. Bizonyára kiesett a zsebemből hazafelé jövet. Az is lehet, hogy Eduard, a világszép borjú, fűszálnak nézte és lenyelte. Mindenesetre ott üldögéltem a szobámban, és nem tudtam írni. Mert az egész szállodában, ámbár igazán tipp-topp szálloda, se égen, se földön nem volt egy zöld ceruza, amit kölcsönkérhettem volna!

Bolond dolog, nem igaz?

Végül is elővettem egy gyermekkönyvet, amelyet a szerzője küldött nekem, és olvasgatni kezdtem. De hamarosan újra letettem. Annyira bosszankodtam rajta! Meg is mondom nektek, miért. Az az úr el akarja hitetni a gyermekekkel, akik a könyvét olvassák, hogy ők szakadatlanul jókedvűek, és azt sem tudják, mihez fogjanak boldogságukban! Ez az őszintétlen úr úgy tesz, mintha a gyermekkor csupa mézeskalácsból állna.

Hogy is felejtheti el egy felnőtt ember olyan tökéletesen a fiatalságát, hogy egy szép napon már egyáltalán nem emlékszik rá, milyen szomorúak és szerencsétlenek lehetnek néha a gyerekek! (Ebből az alkalomból szívből kérek benneteket: sohase felejtsetek el a gyermekkorotokat! Megígéritek? Becsületszóra?)

Teljesen mindegy ugyanis, hogy az ember egy eltört baba miatt sír-e, vagy pedig valamikor később azért, mert egy barátját veszíti el. Az életben sohasem azon múlik a dolog, miért szomorkodik az ember, hanem csakis azon, hogy milyen mély a szomorúsága. A gyermeki könnyek, istenemre, nem kisebbek, és gyakran súlyosabbak, mint a felnőttek könnyei! Félre ne értsük egymást, uraim! Semmi felesleges ellágyulás! Én csak azt gondolom, az ember legyen becsületes akkor is, ha az fáj. Becsületes a velejéig.

A karácsonyi történetben, amelyet a következő fejezetben kezdek elbeszélni, szerepel egy fiú, akinek Jonathan Trotz a neve, s akit a többiek Johnnynak hívnak. Ez a kis gimnazista nem főszereplője a könyvnek. De az élete folyása ide illik. New Yorkban született. Az apja német volt. Az anyja amerikai. Ezek ketten kutya-macska módra éltek egymással! Az anya végül is megszökött. És mikor Johnny négyesztendő volt, az apja New York kikötőjébe vitte, egy Németországba induló gőzhajóra. Megvette a gyereknek a hajójegyet, erszénykéjébe egy tízdollárost dugott, s egy kartontáblát akasztott a nyakába, amelyen Johnny neve volt. Aztán odament a kapitányhoz.

S az apa így szólt:

- Kérem szépen, vigye magával a gyermekemet Németországba! A nagyszülei érte jönnek Hamburgban.

- Rendben van, uram! - mondta a kapitány. S ezzel Johnny apja már el is tűnt.

Így hát a fiú egészen egyedül utazott a tengeren túlra. Az utasok roppant barátságosak voltak hozzá, csokoládét ajándékoztak neki, elolvasták, ami a kartontáblájára volt írva, és azt mondták:

- Micsoda szerencséd van, hogy már ilyen kisgyerek korodban áthajózhatsz a nagy tengeren!

Egyheti utazás után megérkeztek Hamburgba. S a kapitány a hajó lépcsőjénél várta Johnny nagyszüleit. Az utasok mind kiszálltak, és még egyszer megveregették a fiú arcát. Egy latintanár meghatottan mondta:

- Legyen hozzád kegyes a sors, ó, fiúcska!

S a partra szálló matrózok odakiáltottak neki:

- Csak fel a fejjel, Johnny!

Aztán emberek jöttek a fedélzetre, akiknek újra kellett mázolniuk a gőzhajót, hogy a legközelebbi amerikai útra megint ragyogó tiszta legyen.

A kapitány a rakparton állt, fogta a kisfiú kezét, időről időre karójára pillantott és vára-kozott. De akik nem jöttek, azok Johnny nagyszülei voltak. Nem is jöhettek. Hiszen sok éve már, hogy meghaltak. Az apa egész egyszerűen meg akart szabadulni a gyerektől, és Németországba küldte, nemigen törte rajta a fejét, mi lesz azután.

Jonathan Trotz akkor még nem értette, mit követtek el ellene. De aztán megnőtt, és sok olyan éjszakája volt, amikor ébren feküdt és sírt. És azt a gyötrelmet, amit négyéves korában okoztak neki, élete végéig sem fogja kiheverni, ámbár, elhihetitek nekem, bátor fickó.

A dolog még úgy-ahogy elintéződött. A kapitánynak volt egy asszony nővére, ahhoz vitte a fiút: ha Németországban volt, meglátogatta, s amikor tízéves lett, beadta a kirchbergi János Zsigmond Gimnázium internátusába. (Egyébként ez az internátus a mi karácsonyi történetünk színhelye.)

Jonathan Trotz olykor szünidőben még elutazik a kapitány nővéréhez. Azok az emberek igazán nagyon jók hozzá. Legtöbbször azonban az iskolában marad a szünidőben is. Sokat olvas. És titokban történeteket ír.

Talán költő lesz belőle valamikor. De ezt még nem lehet tudni. Félnapokat tölt el az iskola nagy parkjában, és a szécinkékkal szórakozik. Azok a kezére repülnek, s ha beszél, kérdően néznek rá apró szemükkel. Olykor egy kis barna gyermekerszényt mutogat nekik, benne egy tízdollárossal...

Csak azért meséltem el nektek Johnny élettörténetét, mert az az őszintétlen úr, akinek a gyermekkönyvét tegnap este a szobámban olvastam, azt állítja, hogy a gyerekek szünet nélkül jókedvűek, és csupa gyönyörűségükben azt sem tudják, hogy hol áll a fejük. Van is ennek az embernek fogalma a gyerekekről!

Az élet komolysága igazán nem a pénzkereséssel kezdődik. Nem avval kezdődik, és nem is végződik avval. Ezeket a közismert dolgokat nem azért hangsúlyozom, hogy ki tudja, mit képzeljete el magatokról, szó sincs róla! És nem is azért hangsúlyozom, hogy megijesszelek benneteket. Nem, dehogyis! Legyetek boldogok, amennyire csak tudtok. És legyetek olyan jókedvűek, hogy a hasacskaatok is belefájduljon a nevetésbe!

Csakhogy: ne hitessetek el magatokkal semmit, és ne engedjétek, hogy bármit elhitessenek veletek. Tanuljatok meg bátran szembenézni a balsorssal! Ne ijedjetek meg, ha valami rosszul üt ki! Ne kókadjatok le, ha kudarcot vallottatok! Fel a fejjel! Fő a vastag bőr!

Védekeztek keményen, ahogyan a bokszolók mondják. Tanuljátok meg az ütések elviselését. Máskülönb az első pofontól, amit az élet ad, összerogytok. Mert az életnek átkozottul nagy kesztyűje van, uraim! Ha az ember kifogott egy ilyen pofont, és nem volt felkészülve rá, akkor már egy légykőhintés is elég ahhoz, hogy teljes hosszában hasra vágódjék.

Tehát: fel a fejjel! Fő a vastag bőr! Megértettétek? Aki nem csügged, félig már csatát nyert. Mert a köszönettel nyugtázott pofonok ellenére is megőrzi annyira a lélekjelenlétét, hogy kifejtse azt a két tulajdonságot, amelyeken minden múlik: a bátorságot és az okosságot. És véssétek jól az eszetekbe, amit most mondok! Bátorság okosság nélkül: szertelenség; az okosság bátorság nélkül pedig egy fikarcnyit sem ér! A világtörténelem sok olyan korszakot ismer, amelyben buta emberek bátrak vagy okos emberek gyávák voltak. Egyik sem volt az igazi. Csak ha a bátrak okosak lesznek, az okosak pedig bátrak, akkor lesz majd érezhető, amit tévesen már sokszor megállapítottak: az emberiség haladása.

Egyébként mialatt ezeket a csaknem filozófiai dolgokat írom, itt ülök újra a padomon, a billegő asztal előtt, a tágas, tarka mező közepén. Még délelőtt beszereztem a boltosnál egy zöld ceruzát. És most már megint késő délután van. A Zugspitzén csillog a friss hó. Odaát a farakás tetején kuporog a fekete-fehér foltos macska, és mereven bámul át hozzám. Egészen bizonyos, hogy el van varázsolva! A hegyről meg idehallatszik hozzám Eduard barátom kolompja. Nemsokára értem jön, és megbökdös a szarvacskáival. Gottfried, a pávaszem nem volt ma itt. Remélhetőleg nem történt baja.

Igen, és holnap végérvényesen belekezek a karácsonyi történetbe. Szó lesz benne bátráról és nyúl szívűekről, okosokról és fajankókról. Egy internátusban sokféle gyerek van.

Most jut eszembe: tudjátok-e valamennyien, mi is egy internátus? Az internátus afféle bentlakó iskola. Úgy is lehetne mondani: iskolás kaszárnya. A fiúk ott benn laknak. Nagy ebédlőben étkeznek, hosszú asztaloknál, amelyeket maguknak kell megteríteniük. Nagy hálótermekben alszanak; kora reggel jön a gondnok, megráz egy csengőt, amely szörnyű lármát csap. Néhány felsős a hálóterem felügyelője. Mint a kopók, úgy ügyelnek arra, hogy a többiek villámgyorsan kiugorjanak az ágyból. Vannak fiúk, akik sohasem tanulják meg rendesen bevetni az ágyukat, s ezért szombaton és vasárnap, amikor a többieknek kimenőjük van, nekik ott kell maradniuk a lakószobában, és büntetési feladatokat írniuk. (Ágyat vetni azonban ettől sem tanulnak meg.)

A növendékek szülei távol eső városokban laknak, vagy falun, ahol nincsenek felsőbb iskolák. És a gyerekek csak vakációkor látogatnak haza. Vannak fiúk, akik a vakáció végén legjobban szeretnének otthon maradni. Mások viszont még a vakáció idején is az iskolában maradnának, ha a szülők megengednék.

Aztán vannak úgynevezett bejárók is. Ezek ugyanabból a városból valók, ahol a gimnázium van, s ezért nem az iskolában laknak, hanem otthon.

Eduard barátom, a világszép borjú, éppen kilép a sötétzöld fenyvesből. Most nekiiramodik, és a réten keresztül a padom felé üget. Értem jön. Mára abba kell hagynom a munkát.

Máris itt áll mellettem, és szeretettel néz rám. Bocsássatok hát meg, hogy megszakítom az írást. Holnap korán felkelek, és végre hozzáfogok, hogy elmeséljem a karácsonyi történetet. Anyám tegnap írt, és megkérdezte, hol tartok vele!

1. FEJEZET

Séta az ablakpárkányon - Néhány tánciskolai ifjú - Az osztályelső, aki időnként éktelenül dühös - Egy nagy fehér álszakáll - Beszámoló a „repülő osztály” kalandjairól - Egy verses színdarab próbája, amely váratlanul félbeszakad

Kétszáz széket hátratóltak. Kétszáz gimnazista zajongva felállt, és az ebédlő ajtaja felé tolakodott. A kirchbergi internátusban véget ért az ebéd.

- Az ördögbe is! - mondta Matthias Selbmann negyedikes a szomszédjának. - Kiesik a gyomrom! Húsz pfennig kellene sürgősen egy zacskó kalácstörmelékre! Van apród?

Uli von Simmern, egy kis szőke fiú, előkaparta zsebéből a pénztárcáját, és két tízest adott örökké éhes barátjának.

- Nesze, Matz! - súgta. - De ne hogy elcsípjenek! A szép Theodor a kertügyeletes. Ha meglátja, hogy kimész a kapun, felad!

- Hagyj békén a buta felsőseiddel, gyáva kukac! - mondta Matthias fölényesen, és zsebre dugta a pénzt.

- És ne felejts el lejönni a tornaterembe! Megint próbánk van!

- Rendben! - helyeselt Matthias, bólintott, és eltűnt, hogy Scherf cukrásznál a Nordstrassén sürgősen megvegye a kalácstörmeléket.

Odakint havazott. Már a levegőben volt a karácsony. Határozottan érezni lehetett a fenyő-illatot... A növendékek nagy része kitódult a parkba, hólabdával hajigálózta, vagy ha valaki elgondolkozva arra haladt, teljes erejükből megrázták a fákat úgy, hogy a hó vastagon hullott az ágak közül. Százszoros kacagás töltötte be a kertet. Néhány felsős cigarettázva és felhajtott kabátgallérral, méltóságosan lépdelt fel az Olümposzra. (Olümposznak nevezték évtizedek óta azt a távol eső, titokzatos dombot, ahová csak a felsősök léphettek, és amelyet hír szerint régi germán áldozati kövek díszítettek, s azokon évente, húsvét előtt kísérteties felvételi ünnepeket tartottak. Brrr!)

Más növendékek bent maradtak az iskolaépületben, felmentek a lakószobákba olvasni, levelet írni, kis déli pihenőt tartani vagy dolgozni. A zongoraszobákból hangos zene hallatszott.

A sportpályán, amelyet a gondnok egy héttel ezelőtt jégpályává változtatott, korcsolyáztak. Aztán hirtelen kiadós verekedés támadt. A jég hokicsapat edzeni akart. A korcsolyázók azonban nem akartak lemenni a pályáról. Néhány elsős és másodikos hólapátokkal és seprűvel felfegyverkezve tisztogatta a pályát; fázott a kezük, és dühös arcot vágta.

Az iskolaépület előtt izgatott gyereksereg tömörült. Mindnyájan fölfelé néztek. A harmadik emeleten ugyanis a hetedikes Gäbler egyensúlyozott a keskeny ablakpárkányon a homlokzat hosszában, egyik ablaktól a másikig. Úgy tapadt a falhoz, mint egy légy, és lassan, lépésről lépésre kúszott oldalvást tovább.

A fiúk lélegzetfojtva nézték. Gäbler végre célba ért, és egy lendülettel beugrott a kitért ablakon.

- Éljen! - kiáltották a nézők, és lelkesen tapsoltak.

- Mi volt itt az előbb? - kérdezte egy nyolcadikos, aki valamivel később arra járt.

- Ó, semmi különös - felelte Sebastian Frank. - Csak a papagájt biztattuk, hogy nézzen ki az ablakon. Mert Harry nem akarta elhinni, hogy bandzsít. - A többiek nevettek.

- Át akarsz engem ejteni? - kérdezte a nyolcadikos.

- Dehogya, dehogya! - felelte szerényen Sebastian. - Ekkora embert? Megrándulna a karom.

A nyolcadikos jobbnak látta, ha gyors léptekkel távozik.

Ekkor Uli érkezett rohanvást.

- Sebastian, gyere a próbára!

- „Király beszél, apródja fut”¹ - szavalta Sebastian gúnyosan, és lassan ügetni kezdett.

A tornaterem előtt már három fiú állt. Johnny Trotz *A repülő osztály* című karácsonyi színdarab szerzője, Martin Thaler, a legjobb tanuló és egy személyben díszletfestő, és Matthias Selbmann, aki mindig éhes, különösen az étkezések után, és aki majd valamikor bokszoló akar lenni. Valamit rágott, és néhány kalácsvéget nyújtott a Sebastiannal odaérkező kis Uli felé.

- Nesze! - morogta. - Egyél te is, hogy nagy és erős légy!

- Ha nem lennél olyan buta - mondta Matthiasnak Sebastian -, most azt mondanám: hogy zabálhat ennyit egy okos ember?

Matthias jóindulatúan vállat vont, és tovább rágott.

Sebastian lábujjhegyre állt, benézett az ablakon, és fejét rázta.

- A félistenek megint tangót lejtenek.

- Rajta! - rendelkezett Martin, és az öt fiú belépett a tornaterembe. A látvány, amely eléjük tárult, szemmel láthatóan nem tetszett nekik. Tíz nyolcadikos táncolt párosával a parketten. A táncórára gyakoroltak. A hosszú Tierbach egy kalapot kért kölcsön, valószínűleg a szakácsnőtől. Ferdén tette a fejére, s míg társa karja görcsös eleganciával karolta át, úgy mozgott, mintha ifjú hölgy lenne.

Martin odament a zongorához, amely mellett a szép Theodor ült, és a lehető leghamisabban verte a billentyűket.

- Micsoda pojácák! - morgott megvetően Matthias. Uli mögéje bújt.

- Meg kell kérnem, hogy hagyja abba - mondta Martin udvariasan. - Tovább akarjuk próbálni Johnny Trotz darabját.

A táncolók megálltak. A szép Theodor félbeszakította a zongorázást, és fölényesen mondta:

- Szíveskedjetez várni, amíg nekünk már nem lesz szükségünk a tornateremre! - Aztán tovább játszott. És a nyolcadikosok tovább táncoltak.

Martin Thalert, a negyedik osztály osztályelsőjét széltében ismert szokása szerint elfutotta a méreg.

- Hagyják abba, kérem! - mondta hangosan. - Bökh doktor megengedte nekünk, hogy mindennap délben két órától háromig a tornateremben próbáljunk. Ezt maga nagyon jól tudja.

A szép Theodor megfordult a zongoraszéken.

---

¹ Idézet Goethe *A dalnok* című verséből (Somlyó György fordítása)

- Hogy beszélsz tulajdonképpen a szobaparanccsnokoddal? Mi?

Uli el akart szökni. Nem szerette a kényes helyzeteket. Matthias azonban szorosan fogta a kabátujját, és dühösen meredt a nyolcadikosokra.

- Az ördögbe is! - mormolta. - Kenjek le egyet ennek a hosszú maflának?

- Nyugalom! - mondta Johnny. - Martin majd mindent rendbe hoz.

A nyolcadikosok úgy vették körül a kis Thalert, mintha fel akarnák falni. A szép Theodor pedig újra belekezdett a tangójába. Erre Martin félrelökte a körülállókat, odalépett a zongorához, és lecsapta a fedelét.

A nyolcadikosoknak meglepetésükben elállt a lélegzetük. Matthias és Johnny Martin segítségére siettek.

Martin azonban nem szorult a segítségükre.

- Maguk éppen úgy tartoznak alkalmazkodni a fennálló rendelkezésekhez, mint mi! - kiáltotta felháborodottan. - Ne képzeljenek magukról semmi különöset azért, mert véletlenül pár évvel idősebbek nálunk! Panaszoljanak be Bökh doktornál. De ragaszkodom hozzá, hogy a tornatermet ebben a pillanatban elhagyják!

A szép Theodor ujjaira rácsapódott a zongora fedele. Fényképezni valóan csinos arca eltorzult a dühtől.

- No, várj csak, fiacskám! - mondta fenyegetően. Aztán elhagyta a terepet.

Sebastian kitérte az ajtót, és válogatott udvariassággal meghajolt az elvonuló nyolcadikosok előtt.

- Ezek az előtáncos urak! - mondta lekicsinylően, amikor már kint voltak. - Körben forognak a táncórájukon a kifestett kisasszonyaikkal, és azt hiszik, hogy körülöttük forog a világ. Inkább olvasnák el egyszer, mit mond Schopenhauer a nőkről.

- Én nagyon helyesnek találom a lányokat - mondta Johnny Trotz.

- Nekem meg van egy nénikém, aki tud boksolni - jegyezte meg büszkén Matthias.

- Gyerünk, gyerünk! - kiáltott Martin. - Jonathan! Kezdhetjük a próbát!

- Helyes! - mondta Johnny. - Tehát ma még egyszer sorra kerül az utolsó kép. Az még egyáltalán nem megy! Matz, te disznómód rosszul tudod a szerepedet!

- Ha az öregem tudná, hogy én itt színházat játszom, nyomban kivenne az iskolából - mondta Matthias. - Hiszen különben is csak a ti kedvetekért csinálom! Ki tudná Szent Pétert játszani kívülem, mi? - Aztán nagy fehér szakállt húzott ki a nadrágzsebéből, és az arcára erősítette.

Johnny darabjának, amelyet a karácsonyi ünnepélyen a tornateremben akartak előadni, mint mondtuk, *A repülő osztály* volt a címe. Öt felvonásból állt, s bizonyos mértékben szinte prófétai teljesítmény volt. Az iskolai életet írta le ugyanis olyannak, amilyen az valamikor talán csakugyan lesz. Az első felvonásban egy tanár - akit Sebastian Frank egy felragasztott bajusz segítségével természetűen alakított - osztályával együtt repülőgépen elindult, hogy a földrajzórát a helyszínen tartsa meg. „A tanítás már helyi jellegű” - így hangzott az első felvonás egyik verssora. Ez azonban nem Johnnytól származott, hanem a rettenetesen okos Sebastiantól, aki ezzel meg akarta nevetetni a tanárokat, amikor majd szavalja. Martin, az osztályelső készítette a díszleteket, mert nagyon jól rajzolt. Az egyik korláthoz fehér kartonra festett repülőgépet rajzszögeztek. Három légcsonkja és három motorja volt, meg egy felcsapható ajtaja, amelyen keresztül be lehetett szállni a repülőgépbe (tehát tulajdonképpen a korlát mögé).

Uli Simmern játszotta az „utazó tanítványok” egyikének hűgát. Unokahűgától, Ursulától egy dirndlruhát kapott. Krüger fodrásztól pedig egy hosszú copfos, szőke parókát akartak kölcsönkérni. Múlt szombaton, amikor kimenőjük volt, odamentek, és felpróbálták Ulira a parókát. Felismerhetetlen volt. A megtévesztésig hasonlított egy kislányra. Öt márka volt a kölcsöndíj. De Krüger borbély azt mondta, hogy ha később, amikor majd rákerül a sor, mind hozzá fognak járni borotválkozni, féláron kölcsönzi nekik a parókát. Ezt szentül meg is ígérték.

Hát igen. Az első felvonásban elindult az osztály. A másodikban a repülőgép leszállt a Vezúv kráterének peremén. Martin félelmetes-gyönyörűen ráfestette egy nagy kartonra a tűzokádó hegyet. A kartont csak oda kellett tolni egy nyújtó elé, hogy a Vezúv fel ne boruljon - és Sebastian, a tanár úr, máris megtarthatta rimbe szedett előadását a vulkánok mivoltáról, s kikérdezhetette növendékeit Herculaneumról és Pompejiről, a láva borította római városokról. Végül a kráterből felcsapó, Martin festette lángon szivarra gyújtott, aztán továbbutaztak.

A harmadik felvonásban a gízai piramisoknál szálltak le, elsétáltak a legközelebbi festett kartontábla elé, s meghallgatták Sebastian felvilágosításait az óriási királysírok építéséről. Ekkor Johnny mint II. Ramszesz, múmiasápadtra bemázolva, előlépett az egyik piramisból. Eközben persze le kellett hajolnia, mert a karton túl alacsony volt. Ramszesz először magasztaló szónoklatot tartott a Nílus termékenyítő hullámairól s a víz áldásairól általánosságban. Később a világpusztulás lefolyása felől érdeklődött, amelyet csillagásza annak idején megjövendölt. Igen felháborodott, amikor megtudta, hogy a Föld még mindig létezik. És avval fenyegetőzött, hogy a csillagjóst haladéktalanul elcsapja. Ulinak, aki a kislányt játszotta, ki kellett nevetnie az öreg egyiptomi fáraót, és megmondani, hogy a csillagjós réges-rég halott. Erre II. Ramszesz valami titokzatos jelet rajzolt, és a teljesen megbabonázott Ulinak követnie kellett őt a lassan lezáródó piramisba. A hátramaradtak előbb szomorúak voltak, de aztán mégis felkerekedtek.

A negyedik felvonásban a „repülő osztály” az Északi-sarkon szállt le. Látták, amint a Föld tengelye kimered a hóból, és saját szemükkel megállapíthatták, hogy a Föld a pólusain behorpadt. Erről képtáviratot küldtek a Kirchbergi Hírlapnak; egy jegesmedve pedig - amelyet a szőrmékbe burkolózott Matthias játszott - megrendítő himnuszt énekelt a magányról a hó és jég között. A fiúk búcsúzóul megrázták a mancsát, és továbbrepültek.

A tanár úr tévedése folytán - és mert a magassági kormány felmondta a szolgálatot - az ötödik és utolsó felvonásban az égbe érkeztek. Mégpedig Szent Péterhez, aki egy karácsonyfa előtt ült, a Kirchbergi Hírlapot olvasta, és karácsonyt ünnepelt. Elmesélte nekik, hogy nagyon jól ismeri az igazgatójukat, Grünkern professzort. És megkérdezte, hogy megy a sora.

- Itt fenn pedig - folytatta - nem sok látnivaló van. Mert hiszen a mennyország láthatatlan. És fényképezni tilos.

A tanár úr megkérdezte, vajon Szent Péter nem tudná-e újra előteremteni azt a kislányt, akit II. Ramszesz elszöktetett a piramisba. Szent Péter bólintott, valami varázsmondást mormolt, és Uli azon nyomban kimászott egy festett felhőből. Óriási volt az öröm, és elénekelték a „Csendes éj, szentséges éj”-t.

Ezt a karácsonyi ünnepségen majd nézők, tanítók, tanítványok mind együtt fogják énekelni. És így az előadásnak biztosan jó vége lesz.

Ma tehát az utolsó felvonást próbálták. Szent Péter, vagyis Matthias a festett karácsonyfa előtt egy széken ült, a többiek pedig - Ulit kivéve, aki persze még a piramisban volt - tisztelettel álltak körül. Matthias fehér álszakállát simogatva, tőle telhető mély hangon mondta:

*A mennybe jutni számotokra
voltaképpen csak látszat dolga.
Mert szerkeszthettek gépeket,
s távcsőbe nézhet bár a szem,
az ember egy s mást megtehet
- a mennybe nem lát még ma sem.
Mit rejt e fal, azt most se tudja.
Az egészről csak engem láttok...*

MARTIN: *A legnagyobb sajnálatunkra!*
SEBASTIAN: *Okot a gyászra mégsem látok:
lehetünk így is jó barátok!*
SZENT PÉTER: *Csak holtak látják tisztán az eget!*
JOHNNY: *Lefényképezném... Megtisztel vele!*
SZENT PÉTER: *Fotografálni, azt itt nem lehet!
Ilyesminek itt nálunk nincs helye.
Kutassátok, amit kutathat az ember,
a megfejthetlent...*

Matthias nyelve megbicsaklott az utolsó szónál. Túl nehéz volt neki, és ettől elfelejtette a szöveget. Néma bocsánatkéréssel meredt Johnnyra, a költőfejedelemre. Johnny hozzálépett, és halkán súgta neki a szavakat.

- Persze. Teljesen igazad van - mondta Matthias. - De tudod, olyan éhes vagyok. És az mindig szörnyen hat az emlékezőtehetségemre!

Hanem aztán összeszedte magát, köhintett és folytatta:

*Kutassátok, amit kutathat az ember,
a megfejthetlent találgatni nem kell.
Jól ismerünk! Felháborodtok,
ha tilalom a részetek.
Azt hiszitek, hogy mindent tudtok.
Pedig még sok kell, hogy egy dolgot
csak tizedrészt is értsetek.*

JOHNNY: *Túlzás! Mi ezt nem is kívánjuk.
Nem kínoz úgy a tudásvágyunk,
hogy ily nehéz munkába vágjunk.*

MARTIN: *S az ostobáknak jobb az álmuk.*

SEBASTIAN: *Őn ismer, tudjuk, minden gondot.
Tán az sem új már, amit mondok,
hogy az imént egy kis pajtásunk
Ramszeszt követve elbolyongott.
Piramisok közt tévelyeg,
s utat vesztett.*

SZENT PÉTER: *Szegény gyerek!
Elmondom hát varázsigeimet,
mely visszahozza társatok.*

*Csak félbe ne szakítsatok!
Bár sikerülne a kísérlet!...
„Ami elmúlt, megmarad.
Minden út megőrzi léptünk
s a papiros a szavakat.
Jöjj ide hát, és lépj...”*

Ebben a pillanatban valaki erőlyesen felrántotta a tornaterem ajtaját. Matthiasnak torkán akadt a vers. A többiek ijedten fordultak hátra. Uli pedig kíváncsian kukucskált ki a festett felhőből, amely mögött jelenésére várt.

Az ajtónyílásban egy fiú állt. Arca és egyik keze véres volt. Az öltönye el volt szakadva. Dühöngve földhöz vágta a sapkáját.

- Tudjátok, mi történt?! - ordította.

- Honnan tudánk, Fridolin? - kérdezte Matthias barátságosan.

- Ha egy bejáró tanítás után visszajön az iskolába, és méghozzá látszik rajta, hogy jól elverték... - mondta Sebastian -, akkor...

Fridolin azonban a szavába vágott.

- Hagyd most ezt a locsogást! - kiáltotta. - A reáliskolások² hazamenet megtámadtak engem és Kreuzkammot. Kreuzkammot foglyul ejtették. És a kijavítandó dolgozatfüzetek is náluk vannak, amiket az apjához kellett volna hazavinnünk! (Kreuzkamm apja ugyanis a gimnázium némettanára volt.)

- Az ördögbe is! A dolgozatfüzetek is náluk vannak? - kérdezte Matthias. - Hála istennek!

Martin Johnnyra, a barátjára nézett.

- Elegen vagyunk?

Johnny bólintott.

- Akkor rajta! - kiáltott Martin. - A kerítésen át a kertbe! De azonnal! A Nemdohányzónál gyülekezünk!

Kivágtattak a tornateremből. Uli Matthias mellett rohant. - Ha a szép Theodor megcsíp most, végünk van! - lihegte.

- Hát maradj itt - mondta Matthias.

- Megörültél? - kérdezte a kicsi sértődötten.

A hat fiú a park végéhez érkezett: felmásztak a kerítésre, és átugrották.

Matthias arcán még most is rajta volt a körszakáll.

---

² A középiskola egyik típusa. A reáliskolások nem tanultak latint, ehelyett több matematika-, fizika-órájuk volt.

2. FEJEZET

*Közelebbi részletek a Nemdohányzóról - Három helyesírási hiba -
Uli félelme a félelemtől - Haditanács a vasúti kocsiban - Fridolin felderítői
kiküldetése - Kreuzkamm megtámadtatásának oka - Távfutás ötösben*

A Nemdohányzó - így hívták azt az embert, valódi nevét nem is ismerték. Nem azért nevezték Nemdohányzónak, mintha nem dohányzott volna; sőt igen sokat dohányzott. Gyakran meglátogatták. Titokban keresték fel, és igen kedvelték. Majdnem annyira, mint nevelőtanárukat, dr. Johann Bökhöt. Pedig ez nagy szó.

Azért nevezték Nemdohányzónak, mert kertjében egy kimustrált vasúti kocsi állt, amelyben télen-nyáron lakott; ebben a kocsiban csupa második osztályú nemdohányzó fülke volt. Egy évvel ezelőtt, amikor a kerttelepre költözött, száznyolcvan márkáért vásárolta a Német Államvasutaktól, kicsit átépítette, és most abban lakott. A „Nemdohányzó” feliratú kis fehér zománc-táblákat rajta hagyta a kocsin.

Nyáron és ősszel csodaszép virágok nyíltak a kertjében. Ha végzett az átültetéssel, öntözéssel, gyomlálással, leheveredett a zöld fűbe, és sok-sok könyve valamelyikéből olvasgatott. Télen persze leginkább bent élt a kocsiban. Kicsi vaskályhája melegen tartotta mulatságos házát. A kályha kékesfekete csöve kikandikált a tetőn, és időnként rettenetesen füstölt.

Elhatározták, hogy karácsonyra Johnny adja át neki ajándékaikat. (Johnny ezúttal a karácsonyi vakációra is az intézetben maradt, mert a kapitány úton volt New York felé.) Pénzt gyűjtöttek, és már beszereztek néhány ajándékot: meleg harisnyát, dohányt, cigarettát és egy fekete pulóvert. Remélhetőleg jó lesz neki. Óvatosságból kikötötték a cserét.

Martin, akinek nagyon kevés pénze volt, mert a szülei szegények voltak, ő pedig féltandíjmentes, egy képet festett a Nemdohányzónak. „A remete” volt a kép címe, s egy férfi látszott rajta, aki tarka virágok között egy kis kertben ült. A kerítés mögött három integető fiú állt, ő pedig barátságosan, de szomorúan nézett rájuk. Vállán és két kezén szelíd kis széncinkék és vörösbegyek ültek; feje fölött pedig tarka pillangók jártak körtáncot.

Nagyon szép kép volt. Martin legalább négy órát dolgozott rajta.

Ezekkel a dolgokkal készült Johnny a Nemdohányzót karácsony este megajándékozni. Tudták, hogy egyes-egyedül lesz. És ez fáj nekik.

Esténként mindig felvette a legjobb ruháját, és lement a városba. Azt mesélte a fiúknak, hogy zongoraórákat ad. Ezt azonban nem hitték el, ámbar nem mondtak neki ellent. Rudi Kreuzkamm, aki bejáró volt, és sokfelé járt a városban, azt állította, hogy a Nemdohányzó esténként késő éjszakáig Az Utolsó Fityinghez címzett külvárosi kocsmában zongorázik, amiért egy márka ötven pfenniget kap, és meleg vacsorát. Ez ugyan nem nyert bizonyítást, de lehetséges volt. (Egyébként mindegy is volt nekik.)

Annyi bizonyos, hogy rendes, okos fickó volt, és alighanem sok baj érhetne már az életben. Nem olyanak látszott, mintha mindig is az lett volna a célja, hogy füstös kocsmákban slágereket csépeljen.

Sokszor fordultak hozzá titokban tanácsért. Főleg olyankor, ha a tanárukat nem akarták megkérdezni. Doktor Bökhnek Justus - Igazságos - volt a gúnyneve. Mert Bökh doktor igazságos volt. Éppen ezért tisztelték annyira.

Néha azonban éppen olyan esetekben volt tanácsra szükségük, amikor az igazság és az igazságtalanság olyan nehezen volt különválasztható. Akkor nem merészkedtek Justushoz, hanem sietve átmásztak a kerítésen, hogy megkérdezzék a Nemdohányzót.

Martin, Johnny, Sebastian és Fridolin, a sebesült bejáró növendék, belépett a kopasz, behavazott kert ajtaján. Martin bekopogott. Aztán eltűntek a vasúti kocsik belsejében.

Matthias és Uli kint maradtak a kapu előtt.

- Itt, úgy látszik, megint esedékes valami ünnepélyes verekedés - jegyezte meg mélységes elégtétellel Matthias.

- Mindenekelőtt - mondta erre Uli - hozzá kell látnunk, hogy visszakapjuk a dolgozatfüzeteket.

- Jaj, ne! - felelte Matthias. - Nekem az a homályos érzésem, hogy szörnyű badarságokat írtam össze. Hallod, öcskös: „hejség”, azt j-vel írják?

- Nem - felelte Uli -, ly-nal.

- Hm - mondta Matthias. - Hát ezt már rosszul csináltam. És „küszdellem”? Sz-szel?

- Nem, z-vel.

- És hány l-lel?

- Eggyel.

- Az ördögbe is! - mérgelődött Matthias. - Két szóban három hiba. Rekordot javítottam! Én azt javasolnám, hogy a reáliskolások adják ki Kreuzkammot, és tartsák meg a dolgozatfüzeteket.

Egy ideig hallgattak. Uli topogott, mert fázott a lába. Végül azt mondta:

- Azért én rögtön cserélnék veled. Igaz, hogy én nem ejtek annyi hibát a diktandóban. És a számtanban sem. De borzasztó szívesen vállalnám a te rossz osztályzataidat, ha meglenne bennem a bátorságod is!

- Ugyan, hülyeség! - jelentette ki Matthias. - Az én butaságom rendíthetetlen. Korrepetáltathat az öregem, amennyit akar. Akkor sem veszi be a fejem a sok vacakot! Őszintén megvallva, egészen mindegy is nekem, hogyan írják a helységet meg a küzdelmet. Én úgyis bokszbajnok leszek, és ahhoz nem kell helyesírás. De te azon, hogy gyáva kukac vagy, segíthetsz.

- Sejtelméd sincs róla - mondta Uli leverten, és gémberedett ujjait dörzsölgette -, mi mindent el nem követtem már, hogy leszokjam a gyávaságról. Nem csekélység az! Minden alkalommal megfogadom, hogy nem szaladok el, és nem tűnök el semmit. Sziklaszilárdan elhatározom! De mire rákerül a sor, rögtön megszököm. És milyen utálatos, ha az ember érzi, hogy a többiek egy csöppet sem bíznak benne!

- Hát egyszer tenned kellene valamit, amivel tekintélyt szerzel előttük - mondta Matthias. - Valami egészen vad dolgot. Hogy azt gondolják: „A kutyafáját! Micsoda kölyök ez az Uli! No, ezt alaposan félreismertük!” Nem gondolod?

Uli bólintott, lehorgasztotta a fejét, és a cipője orrával az egyik kerítéslécezt rugdosta.

- Fázom, mint egy kiskutya! - jelentette ki végül.

- Nem is csoda! - mondta Matthias szigorúan. - Keveset eszel! Szégyen, gyalázat! Még nézni is rossz! És bizonyára honvágyad is van, mi?

- Köszönöm, kibírom - mondta Uli halkán. - Csak esténként néha, fent a hálóteremben, amikor odaát a honvédkaszárnyában a takarodót fűjják.

- Én meg már megint éhes vagyok! - kiáltott Matthias önmagán felháborodva. - Ma reggel is, diktandó közben. Legszívesebben megkértem volna az öreg Kreuzkamm professzort, nem adna-e kölcsön egy vajás kenyeret. És ehelyett azon törte az ember a fejét, hogy egy hülye szót sz-szel vagy z-vel kell-e írni!

Uli nevetett.

- Matz - mondta -, vedd le végre az arcodról ezt a fehér körszakállat!

- No nézd csak, hát ez a kóc még mindig itt lóg rajtam? - kérdezte Matthias. - Ez jellemző!

Zsebre vágta az álszakállt, lehajolt, egy sorozat hólabdát gyúrt, és teljes erejéből hajigálni kezdte a Nemdohányzó kéményét. Kétszer eltalálta.

A vasúti kocsi belsejében nyugtalanul ült a másik négy fiú a kopott bársonyülésen. Barátjuk, a Nemdohányzó még nem is volt öreg. Harmincöt éves lehetett talán. Kifakult tréningöltönyt hordott, nekidőlt a tolóajtónak, kis angol pipáját szívta, és mosolyogva hallgatta Fridolin aprólékos beszámolóját a támadásról. A fiú végül befejezte.

- A legokosabb lesz - mondta Sebastian -, ha Fridolin azonnal eltűnik, és Kreuzkamméknál feltűnés nélkül megállapítja, hazajött-e azóta Rudi, és magával hozta-e a dolgozatfüzeteket.

Fridolin felugrott, és a Nemdohányzóra nézett. Az bólintott.

- Ha Rudi még nem lenne otthon - kiáltott Martin -, be kell avatnod a szolgálót, nehogy a tanár úr megtudjon valamit!

- Azután pedig - szólt Sebastian - Egerlandék háza elé jössz! Ott várunk rád. És ha a banda még nem adta ki Rudit és a füzeteket, akkor ellátjuk Egerland baját. Ő vezette a támadást. Őt kell szemmel tartanunk. Talán elfoghatjuk túsznak, tárgyalást kezdünk a reáliskolásokkal, és kicseréljük Rudiért.

- Hát jó - mondta Fridolin. - Hogy Egerland hol lakik, azt tudjátok. Igen? Försterei utca 17. Viszlát! De aztán föltétlenül ott legyetek!

- Ott leszünk! - kiáltották a többiek. Fridolin odanyújtotta a Nemdohányzónak az ellenség által megsebzett, zsebkendővel bekötött kezét, és kirohant. A többi fiú is felállt.

- Most csak azt magyarázzátok meg nekem - mondta világos, megnyugtató hangján a Nemdohányzó -, hogyan jutott Egerland és a többi reáliskolás arra az ötletre, hogy a tanárokat fiát foglyul ejtsék, és a ti tudományos irataitokat hatalmukba kerítsék.

A fiúk hallgattak. Aztán Martin megszólalt:

- Ez a mi költőnknek való. Johnny, mondd el!

És Johnny átvette a szót.

- Ennek a támadásnak hosszú előzménye van - magyarázta. - Hogy a reáliskolásokkal haragban vagyunk, az bizonyos fokig történelem előtti dolog. Állítólag már tíz évvel ezelőtt is így volt. Tulajdonképpen az iskolák viszálya ez, nem az iskolásoké. A növendékek tulajdonképpen csak azt valószínűsítik meg, amit nekik az intézet krónikája előír. Múlt hónapban, amikor kimenőnk volt, a játszótéren egy zászlót zsákmányoltunk tőlük. Olyan kalózzászlófélet. Valami szörnyű halálfej volt rajta. Vonakodtunk visszaadni a zsákmányt. Akkor telefonon bepanaszoltak Justusnál. Ő meg világraszóló botrányt csapott. Mi azonban nem árultunk el semmit. Erre

megfenyegetett: ha a zászló három napon belül nincs a reáliskolások kezében, akkor két hétig nem köszönhetünk neki.

- Furcsa fenyegetés - jegyezte meg a Nemdohányzó, és elgondolkodva mosolygott. - És hatott?

- Mint két pofon - mondta Johnny. - A reáliskolásoknak másnap kezükben volt a zászlójuk. Az iskola udvarán hevert, mintha a felhőkből hullott volna le.

Sebastian Johnny szavába vágott:

- Csak egy bibije volt a dolognak. A zászló egy kicsit rongyos lett.

- Egy kicsit nagyon rongyos - javította ki Martin.

- És most bizonyára a dolgozatfüzetekre akarják kiterjeszteni bosszúálló tevékenységüket - fejezte be Sebastian az előadást, megszokott éleselméjűségével.

- Hát akkor induljatok el történelem előtti háborútokba! - mondta a Nemdohányzó. - Talán utánatok megyek a csatatérre, és bekötözöm a sebesülteket. Csak gyorsan át kell öltöznöm. Hanem ez a ti Justusotok egyre jobban tetszik nekem!

- Úgy van! - kiáltott Martin lelkesen. - Bökh doktor nagyszerű fickó!

A Nemdohányzó enyhén összerezzen.

- Hogy hívják a ti Justusotokat?

- Doktor Johann Bökh - mondta Johnny. - Ismeri talán?

- Szó sincs róla - mondta a Nemdohányzó. - Valamikor régebben ismertem valakit, akit ilyesféleképpen hívtak. De most már igyekeztek a hadszíntérre, ti hottentották! És senkinek se törjétek ki a nyakát! A magatokét se, és a többiekét se! Én még egy kis brikettet rakok a tűzre, és átöltözöm.

- Visszontlátásra! - kiáltotta a három fiú, és kirohant a kertbe.

- Fogadok - mondta kint Sebastian -, hogy ismeri Justust!

- Semmi közünk hozzá - jelentette ki Martin. - Ha meg akarja látogatni, a címet most már tudja.

Odaértek Matthiashoz és Ulihoz.

- No, végre! - morgott Matthias. - Uli már félig megfagyott.

- A hosszútávfutás melegít - mondta Martin. - Rajta! - azzal elügettek a város felé.

3. FEJEZET

*Fridolin visszatérése - Beszélgetés Európa legmulatságosabb osztályelsőjéről -
Egerlandné legújabb bosszúsága - Egy lovas küldönc gyalog - Elfogadhatatlan feltételek -
Egy használható haditerv és a Nemdohányzó még használhatóbb ajánlata*

Még mindig havazott. A vágató fiúk lehelete gőzölgött, mintha vastag szivarokat szívtak volna. A Barbarossa téren, az Éden mozi előtt néhány bejáró harmadikos állt. Moziba akartak menni, és a nyitásra vártak.

- Fussatok nyugodtan tovább! - kiáltott pajtásainak Martin. - Majd utolérlek! - aztán a harmadikosokhoz lépett. - Tehetnétek nekünk egy szívességet - mondta. - Hagyjátok a mozit! A reáliskolások elfogták Kreuzkammot, és ki kell szabadítanunk.

- Jöjjünk most mindjárt? - kérdezte a harmadikos Schmitz. Kicsi volt, és gömbölyű, és Hordócskának hívták.

- Nem - mondta Martin. - Ráér. Kérlek, legyetek egy negyedóra múlva a Vorwerk utcán, a Försterei utca sarkán! Hozzatok magatokkal még egypár fiút! De szétszórtan vonuljatok fel! És vágjátok zsebre a sapkátokat! Máskülönben a reálosok idő előtt megtudják, hogy valamit tervezünk.

- Jól van, Martin - mondta a Hordócska.

- Akkor hát számítok rátok!

- Gyerünk! - kiáltották a harmadikosok. És Martin továbbloholt. Utolérte a többieket, és minthogy észrevétlenül akartak maradni, kerülőkkel vezette őket a Försterei utcába. A Vorwerk utca sarkán megálltak.

Kevéssel utóbb Fridolin viharzott középük.

- No? - kérdezték egy emberként.

- Rudi még nincs otthon - felelte kifulladásra. - A szolgáló szerencsére nem is olyan mulya, amilyennek látszik. Azt fogja mondani a tanár úrnak, ha kérdezősködik, hogy Rudi hozzám van meghíva ebédre.

- Tehát komolyodik a dolog - mondta elégedetten Matthias. - Akkor most hamar bemegyek a tizenhétbe, és atomjaira morzsolom Egerlandot.

- Itt maradsz! - parancsolta Martin. - Verekedés egymagában nem segít rajtunk. És ha Egerlandnak leszded is a fejét, akkor még mindig nem tudjuk, hová lett Kreuzkamm a füzetekkel. Csak várd ki! Lesz még rád szükségünk.

- Ez nekem való feladat - mondta Sebastian, és ebben igaza is volt. - Én leszek a parlamenten. Hátha tárgyalások útján sikerül a dolog.

- Éppen neked - nevetett kicsinylően Matthias.

- Legalább kikémlelem, hol kuksol Rudi - mondta Sebastian. - Az is ér valamit - azzal elvonult. Martin egy darabon elkísérte.

Matthias egy lámpaoszlophoz támaszkodott, jegyzetfüzetet húzott ki a zsebéből, és úgy mozgatta a száját, mintha számolna.

Uli már megint fázott.

- Mit számolsz? - kérdezte.

- Az adósságaimat - vallotta be szomorúan Matthias. - Koldusbotra juttatom az öregemet a zabálásommal - azzal becsukta a füzetet, zsebre dugta, és Fridolinhoz fordult. - Adj nekem tíz pfenniget, kérlek! Nemes cél érdekében. Legkésőbb holnapután visszakapod! Írja az öregem, hogy az útiköltséget és azonkívül húsz márkát elküldött nekem. Ha most nem eszem, akkor nem tudok jól odavágni.

- Ez szabályos zsarolás - mondta Fridolin, és odaadta neki a tíz pfenniget.

Matthias nyílsebesen eliramodott a legközelebbi pékhez. Mikor visszajött, boldogan rágott valamit, és a többieket egy zacskóból kínálgatta. Néhány zsemle volt benne. De a többiek nem kértek belőle. Fridolin feszülten kémlelt a sarok felé. Johnny Trotz pedig olyan elmélyülten szemlélt egy gyarmatáru-kereskedést, mintha legalábbis az inkák kincse heverne a kirakatban. Már ismerték ezt a szokását. Mindenre, amit megnézett, úgy meresztette a szemét, mintha eddig még sohasem látta volna. Bizonyára azért beszélt olyan keveset. Állandóan el volt foglalva azzal, hogy látott és hallott.

Ekkor befordult a sarkon Martin, de csak odabólintott feléjük, és eltűnt a Vorwerk utca sarkán levő házban. Uli Matthias étvágyában gyönyörködött.

- Ez aztán a remek fickó - jegyezte meg -, ez a Martin, igaz? Hogy kihajigálta az előbb a nyolcadikosokat a tornateremből!

- Martin kétségtelenül a legmókásabb osztályelső egész Európában - jegyezte meg Matthias rágás közben. - Utálatosan szorgalmas, és azért mégsem törtető. Mióta iskolába jár, osztályelső, és azért mégis minden komoly verekezésben részt vesz. Féltandíjmentes, és ösztöndíja van, de azért nem enged parancsolni magának. Lehet az akár nyolcadikos, akár tanférfiú vagy maguk a napkeleti királyok, ha igaza van, úgy viselkedik, mint egy csorda vadmajom.

- Én azt hiszem, Justus a példaképe - mondta Uli, mintha nagy titkot árulna el. - Éppen úgy szereti az igazságot, mint Justus. És akkor bizonyára ilyen fickó lesz az emberből.

Sebastian becsöngetett a Försterei utca 17. III. emeletén, Egerlandéknál. Egy asszony nyitott ajtót, és mogorván nézett rá.

- Egy osztályba járok a néni fiával - mondta Sebastian. - Beszélhetnék vele?

- Olyan ez a ház ma, mint egy méhkas! - dohogott az asszony. - Mi van ma veletek? Egyik a pincekulcsot kéri, hogy a rődliját beállíthassa, a másiknak szüksége van egy ruhaszárító kötélre. A többiek meg bejönnek a lakásba, és bemocskolják a szőnyegetek.

Sebastian tisztára törülte a cipőjét a lábtörlőn.

- Egyedül van a fia, Egerland néni? - kérdezte. Az asszony kelletlenül bólintott és beengedte.

- Ott a szobája - mutatott a folyosó végén levő ajtóra.

- Jaj, mielőtt elfelejtem - mondta a fiú -, visszahozták a pincekulcsot?

- Talán te is be akarsz tenni egy szánkót?! - morgott az asszony.

A gyerek a fejét rázta.

- Nem okvetlenül kell, kedves Egerland néni - szólt, és kopogtatás nélkül belépett az ellenséges vezér szobájába.

Egerland, a reáliskolás, meglepetten ugrott fel a helyéről.

- Mit jelentsen ez?! - kiáltott. - Egy gimnazista?!

- Én bizonyos mértékben lovas futár vagyok - jegyezte meg Sebastian. - Parlamenterként jöttem, és kérem, szíveskedjék ezt tekintetbe venni.

Egerland a homlokát ráncolta.

- Akkor legalább egy fehér kendőt köss a karodra! Máskülönben rosszul jársz, ha az embereim elcsúsznak.

Sebastian egy zsebkendőt vett elő.

- Hát fehérnek nem nagyon fehér már - mondta mosolyogva, és bal keze meg fogai segítségével rákötötte jobb karjára.

- És mit akarsz? - kérdezte Egerland.

- Kérjük Kreuzkamm gimnazista és a dolgozatfüzetek kiadását.

- Mit ajánltok ezért?

- Semmit - felelte hűvösen Sebastian. - A mieink útban vannak, és ha önként ki nem adjátok a foglyot, ki fogják szabadítani.

Egerland nevetett.

- Először tudnotok kellene, hol van. Aztán ki kellene szabadítanotok. Ez pedig, fiacskám, sok időbe kerül.

- Mindennemű bizalmaskodást kikérek magamnak! - felelte Sebastian szigorúan. - Nem vagyok a fiacskád, érted? Azonkívül vagyok bátor rámutatni arra, hogy Rudi Kreuzkamm-mal a világon semmit sem tudtok kezdeni. Talán bizony napokig eldugva akarjátok tartani? Az nagyon kellemetlenné válhatnék a számotokra. De térjünk a tárgyra! Mik a feltételeitek?

- Egyetlen feltételt szabunk - mondta Egerland. - Azonnal írtok nekünk egy levelet, amelyben bocsánatot kértek, hogy eltéptétek a zászlónkat, és kéritek, hogy a foglyot és a füzeteket adjuk vissza.

- Máskülönben?

- Máskülönben elégetjük a dolgozatfüzeteket, Kreuzkamm pedig fogva marad. Már most elárulhatom neked: ha meg nem íjátok azt a levelet, a fiú nálunk fog megöregedni! Azonkívül pofonokat kap. Tízpercenként hat darabot.

- A feltételek természetesen elfogadhatatlanok - mondta Sebastian. - Utoljára szólítalak fel, hogy Kreuzkammot és a füzeteket minden feltétel nélkül szolgáltatassátok ki!

- Eszünk ágában sincs! - felelte Egerland határozottan.

- Akkor feladatomat itt elvégeztem - jelentette ki Sebastian. - Mintegy tíz perc múlva neki látunk a fogoly kiszabadításának.

Egerland egy fekete kendőt vett fel az asztról, kilógatta az ablakon, és kiordított az udvarra:

- Ahoi! - aztán becsukta az ablakot, és gúnyosan mondta: - Parancsoljatok, kerítsétek elő!

Ellenségesen meghajoltak egymás felé, és Sebastian sietve elhagyta a lakást.

Amikor visszatért az embereihez, éppen beérkeztek a harmadikosok, a Hordócska vezetése alatt. Mintegy húsz fiú állt a Vorwerk utcában, a lábuk fázott, és feszülten várták a parlamentert.

- Azt akarják, hogy írjunk bocsánatkérő levelet az elszakított zászló miatt - számolt be Sebastian. - És azonkívül kérjük írásban a fogoly és a füzetek kiadatását.

- Ezen még a tyúkok is röhögnének! - kiáltott Matthias.

- Rajta, gyerekek! Gulyássá aprítjuk őket!

- Ugyan hol mászkál ez a Martin? - kérdezte Uli aggodalmasan.

- És tulajdonképpen hol van Kreuzkamm? - kérdezte Johnny Trotz.

- Azt hiszem, Egerlandék pincéjébe zárták és megkötözték mondta Sebastian. - Egerlandéknál az öreg hölgy valami ilyenfélét mesélt. Elkérték a pincekulcsot. Meg egy ruhaszáritó kötelet.

- Hát akkor kezdjük a murit! - kiáltott a Hordócska. A többiek is már türelmetlenül vártak erre.

Ekkor ért oda rohanvást Martin.

- Rajta, már gyülekeznek az udvaron!

Sebastian jelentést tett az osztályelsőnek.

- Te meg hol voltál egész idő alatt? - kérdezte Uli.

Martin a Vorwerk utca sarokházára mutatott:

- Onnan belátni Egerlandék udvarára! Kiakasztott egy fekete kendőt, és „Ahoi”-t ordított, s erre most az egész banda odagyűlik a környező házakból.

Körülnézett és számolt.

- Elegen vagyunk - mondta megnyugodva.

- Azt is tudod talán, hova dugták Kreuzkammot? - kérdezte féltékenyen Sebastian.

- Igen. Egerlandék pincéjébe. Egynéhány reális őrzi. Azonnal rajtuk kell ütnünk. Máskülönben egyre többen gyűlnek össze odaát. Meg kell ostromolnunk az udvart és megszállni a pincét. A csapat egyik fele Johnny vezénylete alatt az utca felől nyomul a házba. A másik fele velem a sarokház felől, s a falon átmászva oldalba támadja őket. De csak néhány perccel később.

- Egy pillanatra - szólalt meg valaki mögöttük. Ijedten fordultak hátra.

A Nemdohányzó állt ott mosolyogva.

- Jó napot! - kiáltottak mind, és visszamosolyogtak rá.

- Az persze nem megy, amit ti itt terveztek - jelentette ki. - Egerlandnál már harminc fiú van együtt. Éppen megnéztem őket. Azonkívül ez a csata olyan lármával jár, hogy a riadó-készültség valószínűleg ki fog vonulni.

- És akkor mind a két iskolában megtudják - mondta Uli borzongva -, és akkor botrány lesz. Éppen karácsony előtt!

Matthias szigorúan ránézett.

- Hát igaz is - mondta Uli megszeppenten. - Nem azért, mintha magamat félténém...

- Mit tanácsol eszerint? - kérdezte Martin.

- Látjátok azt a telket odaát? Felhívjátok a reáliskolásokat, hogy ott álljanak ki veletek. És ott párbajt vívtok. Minek verjétek össze egymást valamennyien? Ők is, ti is egy-egy fiút állítotok ki. Elég, ha ketten csépelik el egymást. Ha a ti emberetek győz, akkor feltétel nélkül ki kell adniok a foglyot.

- És ha a reálos győz? - kérdezte gúnyosan Sebastian.

- Az ördögbe is! - mondta Matthias. - Hirtelen megőrültél?! Csak még hamar eszem egy zsemlet - belenyúlt a zacskójába, és rágni kezdett. - A reálosok Wawerkát állítják ki. Azt meg fél kézzel is elintézem.

- Helyes! - kiáltott Martin. - Próbáljuk meg így! Sebastian, indulj, és hozd őket a telekre! Mi meg már át is megyünk.

- Csináljatok a biztonság kedvéért egy halom hólabdát! - kiáltotta Sebastian. - Ha valami baj találna lenni...

Aztán rohanva megkerülte a sarkot.

4. FEJEZET

*Párviadal knock outtal - A reáliskolások szószegése - Egerland lelki válsága -
Martin titokzatos csataterve - Számos pofon a pincében - Egy kis halom hamu -
Engedély a győzelemre és Egerland lemondása*

A telek egyik oldalán a gimnazisták álltak, a másikon a reáliskolások. Dühös tekintettel méregették egymást. A tér közepén folyt le a két vezér szabályszerű találkozása. Sebastian, a közvetítő kísérté Egerlandot.

- Ellenfeleink egyetértenek ajánlatunkkal - mondta Martinnak. - A párharc tehát megtörténik. Ők Heinrich Wawerkával képviseltetik magukat.

- Részünkről Matthias Selbmann fog kiállni - jelentette ki Martin. - A viadalt, ajánlata szerint, az döntse el, ha kettejük közül egyik elhagyja a porondot, vagy harcképtelenné válik.

Egerland Wawerkára, a magas, tagbaszakadt fiúra nézett. Wawerka sötéten bólintott.

Egerland megszólalt:

- Elfogadjuk a feltételeket.

- Ha a mi emberünk győz - szögezte le Sebastian -, feltétel nélkül kiszolgáltatjátok nekünk a foglyot és a füzeteket. Ha Wawerka győz, megtarthatjátok.

- És akkor megírjátok a bocsánatkérő levelet? - kérdezte gúnyosan Egerland.

- Akkor mindenesetre új tárgyalásra kerül sor - mondta Martin. - Legrosszabb esetben még a levelet is megírjuk. Egyelőre azonban megtartjuk a párbajt.

- Felhívom a vezéreket, hogy térjenek vissza embereikhez! - kiáltott Sebastian.

A két ellenséges csapat közti tér most kiürült. Balról, a reáliskolások sorából Wawerka vált ki. Jobbról Matthias közeledett.

- Ahoi! - kiáltották a reáliskolások.

- Gyerünk! - ordítottak a gimnazisták.

S most a két harcos szemben állva méregette egymást. Csend lett. A viadal megindítására vártak. Úgy látszott, egyikük sem akarja megkezdeni.

Ekkor Wawerka villámgyorsan lehajolt, és elrántotta ellenfele lábát. Matthias teljes hosszában hanyatt vágódott a hóba. A másik rávetette magát, és csépelni kezdte.

A reáliskolások nyerítettek lelkesedésükben. A gimnazisták megrémültek, és Uli, akinek vacogott a foga a hidegtől és az izgalomtól, halkán egyre azt motyogta magában: „Matthias, kérlek, óvatos légy! Matthias, nagyon óvatos légy! Édes Matthias, vigyázz!”

Matthiasnak egyszerre csak sikerült megragadnia Wawerka jobb karját, és azt lassan és kérépkeztelenül csavarni kezdte. Wawerka szitkozódott, mint egy kocsis. Ez azonban semmit sem segített. Engednie kellett, s oldalára gurult. Matthias most megragadta Wawerka fejét, s ellenfele arcát mélyen a hóba nyomta. A reáliskolás rugdalódzott. Nem kapott levegőt.

Matthias meglepetésszerűen elengedte, három lépést hátraugrott, és várta az újabb támadást. Bal szeme bedagadt. Wawerka nyögve felállt, kiköpött egy fél kiló havat, és dühösen neki-rontott Matthiasnak. A fiú azonban lebukott előtte, és a reális nagy ívben átrepült rajta.

Megint bele a hóba! A gimnazisták nevettek, és a kezüket dörzsölték. Matthias hátrafordult barátai felé, és odakiáltott:

- Még csak most fogok igazán hozzákezdni!

Wawerka felállt, ökölbe szorította a kezét, és várt. Matthias közeledett, nekilendült és ütött. A másik visszavágott. Matthias újra ütött. Így verekedtek egy darabig anélkül, hogy bármelyikük is lényeges előnyre tett volna szert. Matthias ekkor lehajolt, Wawerka leeresztette ökleit, hogy a testét védje, Matthias azonban felegyenesedett, ütött, és egyenest fedetlenül hagyott állán találta a reáliskolást.

Wawerka megtántorodott, mint a részeg, megfordult maga körül, és nem bírta többé felemelni a karját. Tehetetlen volt.

- Rajta, Matthias! - kiáltott oda Sebastian. - Készítsd ki!

- Nem! - kiáltotta Matthias. - Csak szedje össze magát még egyszer.

Wawerka nehézkesen lehajolt, és egy marék havat tömött a nyakába. Ez kicsit magához térítette. Megint felemelte az öklét, és nekiment Matthiasnak. Az félreugrott, Wawerka pedig elzúgott mellette.

- Ahoi! - ordították a reálosok. Wawerka megállt, megfordult, mint egy bika az arénában, és morgott:

- Gyere csak, te tetves!

- Pillanat! - mondta Matthias. Közelebb ment, és ellenfele orra alá dugta öklét. Wawerka teljes dühvel ütött. Így megint fedetlen maradt az arca, s nyomban olyat kapott a füle tövére, hogy a földre huppant. Újra felállt, Matthias felé tántorgott, aki néhány csattanós pofonnal fogadta. Erre már nem is volt szükség. A fiú teljesen kikészült. Matthias vállon ragadta a tehetetlen fiút, megfordította és belerúgott. Mint egy felhúzott járóbábu botladozott ki Wawerka a szorítóból, egyenest a reáliskolások megnémult csoportja közepébe. Ha el nem kapják, még tovább tántorgott volna.

Matthiast lelkesedéssel fogadták. Mindannyian kezet szorítottak vele. Ulinak ragyogott az arca.

- Úgy izgultam miattad! - mondta. - Nagyon fáj a szemed?

- Egy csipetet sem! - mormolta meghatottan a győztes. - Eltetted az utolsó zsemlémet?

A kisfiú odaadta a zacskót, és Matthias megint egyszerre rágni kezdett.

- Most szabadítsuk ki gyorsan Kreuzkammot! - kiáltott a Hordócska.

Hanem másképp történt. Egerland megjelent, zavart arcot vágott, és így szólt:

- Borzasztóan sajnálom. Az embereim nem akarják a foglyot kiszolgáltatni.

- De hát az lehetetlen! - mondta Martin. - Hiszen előzőleg pontosan megbeszéltük! Nem szeghetitek meg egyszerűen a szavatokat!

- Teljesen osztom a nézetedet - válaszolta leverten Egerland. - De megtagadják az engedelmességet. Nem tehetek ellene semmit.

Martinnak megint fejébe szállt a vér.

- Hihetetlen! - kiáltotta magánkívül. - Hát nincs azokban a fickókban egy szemernyi tisztesség sem?

- Az ördögbe is! Ha ezt tudtam volna - mondta Matthias rágás közben -, fasírtot csináltam volna Wawerkából. Uli, hány s-sel írják a fasírtot?

- Eggyel - felelte Uli.

- Három s-sel kellett volna írni, olyan fasírtot csináltam volna belőle! - mondta Matthias.

- Nekem szörnyen kínos az eset - mentegetődzött Egerland. - Én ugyan osztom a véleményeket, mégis az én embereimmel kell tartanom. Nem igaz?

- Természetesen - mondta Sebastian. - Sajnálatos dolog! Tipikus példája vagy a kötelességek konfliktusának. Már többször előfordult ilyesmi.

A Nemdohányzó lassan közeledett a téren keresztül, elismerően bólintott Matthias felé, és érdeklődött, hogy mi történik. Sebastian közölte a tényállást.

- Mennydörgős mennykő! - mondta a Nemdohányzó. - Ilyen csirkefogók vannak a mai fiatalok között? Sajnálom, Martin, hogy én ajánlottam nektek a párbajt. Ilyesmi természetesen csak tisztességes emberek között lehetséges.

- Tökéletesen igaza van, uram - szólt Egerland. - Az egyetlen, amit tehetek, hogy túszként rendelkezésére állok a gimnazistáknak. Martin Thaler, a foglyotok vagyok!

- Bravó, fiam! - mondta a Nemdohányzó. - Csakhogy ennek persze egy szemernyi értelme sincs. Még hány fiút akartok ma bezárni?

- Jól van! - mondta Martin. Az arca komoly volt, és sápadt. - Te derék fickó vagy. Eredj vissza a tiedhez, és közöld velük, hogy két perc múlva támadunk. Ez egyébként az utolsó küzdelem lesz közöttünk. Szószegőkkel nem harcolunk többé. Csak megvetjük őket.

Egerland némán meghajolt és elfutott.

Martin gyorsan maga köré gyűjtötte a fiúkat, és halkán ezt mondta:

- Jól figyeljétek! Két perc múlva összkomfortos hólabdacsatát indítok. Sebastian veszi át a vezetést. Mert Matthias, Johnny Trotz és én kis kirándulásra készülünk. Jaj nektek, ha megnyeritek a csatát, mielőtt visszaérkeztünk! Nektek az a dolgotok, hogy itt tartsátok a reálosokat! Sőt még egy kicsit hátrálhattok is. Hadd üldözzenek benneteket!

- Nekem ez túl magas - vélte a Hordócska. Lehajolt, és hólabdákat kezdett gyúrni.

- Kiváló terv - mondta elismerően Sebastian. - Bízzál bennem nyugodtan! Majd mi itt eljátszogatunk velük.

Uli, aki legszívesebben Matthiasszal lett volna együtt, Martinhoz lépett.

- Nem jöhetnek veletek?

- Nem! - válaszolta Martin.

- De Uli! - kiáltotta Sebastian. - Neked itt kell maradnod, hogy segíts visszavonulni! Ahhoz nagyszerűen értesz!

Ulinak könny szökött a szemébe.

Matthias felemelte kezét, mintha agyon akarná ütni Sebastiant.

- Majd máskor! - morgott aztán. - Most nem akarok magánember lenni.

Odaátról már repültek az első hólabdák. Sebastian parancsokat osztogatott. A telken megkezdődött a csata.

- Fel a fejjel, öcskös! - mondta a Nemdohányzó Ulinak. A többieknek bólintott. - Sok szerencsét, fiúk! Itt van nektek Martin. Rám nincs szükségetek!

- Rajta! - ordították. A Nemdohányzó elgondolkozva ment a süvítő hólabdák között hazafelé, a vasúti kocsijába.

Sebastian egyik csoporttól a másikhoz száguldott. A gimnazistákat a szószegés teljesen kihozta a sodrúkból, s legszívesebben halomra tiporták volna a reáliskolásokat. Hordócska különösen türelmetlen volt.

- Hát adj már végre parancsot a... - „rohamra”, akarta mondani. Egy ellenséges hógolyó azonban éppen szájon találta. Elképedt arcot vágott. A többi harmadikos nevetett.

- Te ugyan nem érted, hogy most miért nem szabad nekünk győznünk - mondta Sebastian -, de azért mégis engedelmeskedned kell - aztán tekintetével Ulit kereste. Annak fázott a keze, és bedugta a nadrágzsebébe. Amint észrevette Sebastian pillantását, gyorsan kihúzta a kezét, és részt vett a bombázásban.

Időközben Martin, Johnny és Matthias végigrohantak a Vorwerk utcán, eltűntek a sarokházban, befutottak az udvarra, átugrottak a falon, és máris Egerlandék házának udvari bejáratánál álltak.

- Ott a pinceajtó - súgta Martin. Matthias óvatosan benyitott, s hárman nesztelenül lépkedtek le a csúszós lépcsőkön. Bele a teljes sötétségbe. Rohadt krumpli szaga terjengett.

Most keskeny, alacsony folyosókon tapogatóztak végig. Néhány forduló következett. Ekkor Johnny megrántotta Martin kabátujját. Megálltak, és egy megvilágított oldalfolyosót vettek észre. Lassan közelebb lopózkodtak, és egy idegen fiúhangot hallottak.

- Kurt! - mondta a hang. - Megint elmúlt tíz perc.

- Nna, hát akkor folytassuk a munkát - mondta egy másik idegen hang. - Már fáj a kezem - és most hatszor egymás után hangos csattanás hallatszott. Aztán megint síri csend lett.

- Azon csodálkozom legjobban, hogy nem szégyellitek magatokat - mondta egyszerre egy harmadik.

- Ez Kreuzkamm - súgta Johnny. És továbblopódtak, míg föl nem derítették, mi a helyzet. Egy betámasztott lécajtó mögött két reáliskolás állt, és egy ócska, billegő konyhaszéken ült Rudi Kreuzkamm. Meg volt kötözve ruhaszáritó kötéllel, mozdulni sem bírt, és az arca természetellenesen piros volt. Egy asztalon három gyertyacsonk égett. És a leghátsó sarokban, fáhasábok, brikett és szén között egy fenyőfa állt. Egerland apja vásárolta két nappal ezelőtt.

- Meg fogom hálálni, mihelyt a barátaim kiszabadítanak! - mondta Kreuzkamm dühöngve.

- Addigra megpenészedhetsz - mondta az egyik reáliskolás.

- Legfeljebb egy óra múlva kinyomozzák, hol vagyok - válaszolta bizakodóan Kreuzkamm.

- Akkor még egész csinos adag pofon vár rád - mondta a másik. - Tízpercenként hat darab, az harminchat egy óra alatt.

- Alkalmazott matematika! - kiáltott az első, és úgy nevetett, hogy a pinceboltozat csak úgy dörgött. - Talán még hamarabb jönnek a tieid, mi?

- Remélhetőleg - mondta Kreuzkamm.

- Akkor hát puszta előrelátásból még egy tucatot rákenünk a képedre. Csak úgy előlegképpen. Kurt, fiacskám, tedd magad hasznossá!

A reáliskolás, akit Kurtnak hívtak; szoroson odaállt Kreuzkamm széke elé, felemelte a bal kezét, és ütött. Aztán a jobb kezével ütött, és azt mondta:

- Ez kettő lenne!

Aztán újra felemelte a bal kezét, de akkor Matthias már ott állt mellette, és a harmadik pofont Kurt maga kapta.

Nagy zajjal belerepült Egerlandék karácsonyfájába, ülve maradt a fenyőtűkön, és ordítva fogta a bal arcát. Martin a másik reáliskolást egy olyan dupla nelsonba³ fogta, hogy a fiú se látott, se hallott. Johnny pedig leszedte a köteléket a dagadt képű Kreuzkammról.

- Gyorsan! - kiáltott Martin. - Két perc múlva újra a telken kell lennünk!

Rudi Kreuzkamm kiegyenesedett, és nyújtózkodott egyet. Minden csontja fájt. Az arca olyan dagadt volt, mintha gombóc lenne a szájában.

- Fél kettő óta ülök ezen a széken - mondta, és belerúgott a székbe. - És most négy óra körül lehet. És minden tíz percben hat pofon!

- Az igazán nem tréfa! - ismerte el Matthias, és megfogta a ruhaszárító kötelet.

Háttal állították egymásnak a két reáliskolást, és nagyon lelkiismeretesen összekötözték őket.

- Úgy - mondta Martin. - Most add vissza gyorsan ezeknek a csirkefogóknak a pofonokat. Két és fél óra, az százötven perc. Hány pofon az, Kurt?

- Kilencven - felelte Kurt sírva. - Negyvenöt darab egynek-egynek.

- Annyi időnk nincs is - jegyezte meg Matthias. - Majd én adok mindegyiknek egyetlenegy pofont. Az éppen annyi lesz, mintha Ruditól kilencvenet kapnának.

Erre a másik reáliskolás is bőgni kezdett.

- Rudi, hol vannak egyébként a dolgozatfüzeteink? - kérdezte Martin.

Kreuzkamm az egyik sarokba mutatott.

- Nem látom - mondta Martin.

- Nézd csak meg jobban! - felelte Kreuzkamm.

Egy csomó hamu feküdt a sarokban. Még felismerhető volt közte a kék borítópapírok sarka.

- Szent Bimbam! - kiáltott fel Matthias. - Ezek lennének a dolgozatfüzeteink?

Kreuzkamm bólíntott.

- A szemem láttára égették el!

- Na, örülni fog az öreged! - mondta Martin. Aztán fogta a zsebkendőjét, belesöpörte a hamut, gondosan összecsomózta a kendőt, s a dolgozatfüzetek maradványait bedugta a nadrágzsebébe.

- Csinos dolog lesz ebből - jegyezte meg Johnny.

Matthias elégedetten dörzsölte a kezét.

- Egy urnát ajándékozok a hamvaknak - jelentette ki. - És el fogjuk temetni a füzeteinket a Nemdohányzónál, a kertben. Részvétlátogatások mellőzését kérjük.

---

³ Birkózási fogás

Martin némi gondolkozás után megszólalt:

- Rudi, te azonnal hazanyargalsz! Ha apád a füzetekről kérdezősködik, azt mondod, hogy az intézetben vannak. És holnap, az első órán én átadom. Jó? Egyebet ne mesélj! Mi most még hamar elverjük a telken a reálosokat, aztán repülünk haza. A szép Theodor biztosan vár már minket. Rajta!

Elhagyták a pincét. Csak Matthias maradt még hátra. Mikor a többiek felfelé mentek a lépcsőn, egymás után két hangos csattanást hallottak. Aztán két fiú vonított, mint a házőrző kutyák.

Az udvarban Matthias utolérte hármukat.

- Úgy, ez alighanem elég - jegyezte meg. - Ezek se fognak többé gimnazistát bezárni.

Kreuzkamm a kapuban elbúcsúzott tőlük.

- Egyébként nagyon köszönöm - mondta, és kezet fogott velük. - Sok sikert!

- Gyerünk! - kiáltották, és rohanva fordultak be a sarkon. Kreuzkamm óvatosan megtapogatta az arcát, megcsóválta a fejét, és hazaügetett.

A telek előtt Martin megállította a fiúkat.

- Johnny - mondta -, te elszaladsz a mieinkhez, és odakiáltod Sebastiannak: „Most már győzhettek!” Világos? Tehát rögtön támadásba mentek át. Mihelyt kézitusára kerül a sor, Matthias és én hátba támadjuk azt a bandát. Lelépni!

Johnny futott, mintha az életéről lenne szó. Matthias és Martin bekémleltek a telek kerítésének egy részén. Sebastian és a többiek sarokba szorították magukat. Jégeső módjára hullottak a hógolyók.

- Ahoi! - ordították a reáliskolások, és már győzteseknek érezték magukat.

- Te látod Ulit? - kérdezte Matthias.

- Nem látom - mondta Martin. - Vigyázz, Matthias! Át a kerítésen! - Átmásztak, és éppen a kellő pillanatban érkeztek. Sebastian jól végezte a dolgát. Teljesen váratlanul törtek előre a gimnazisták. A reáliskolások kitértek a támadás elől.

Matthias és Martin átrohantak a téren, és hátba támadták a visszavonuló reáliskolásokat. Egyesek ijedtükben fekvé maradtak a hóban.

- Gyerünk! - hangzott mindenfelől. Ahol Matthias megjelent, ott menekült az ellenség. Egyenként szökdöstek. Seregestül szöktek. Csak Egerland tartott ki. Vértett; sötét, elszánt arcot vágott, s olyan volt, mint egy elhagyott, boldogtalan király. Hordócska egyenesen nekirohant.

Martin azonban az ellenséges vezér elé állt.

- Szabad elvonulást engedélyezünk neki! - kiáltotta. - Egyedül ő volt mindvégig becsületes és bátor.

Egerland megfordult, s megverten és magányosan elhagyta a csatateret.

Aztán Fridolin rohanta meg barátait.

- Kiszabadult Kreuzkamm?

Martin bólintott.

- És a dolgozatfüzetek? - kérdezte Hordócska.

- Itt vannak a zsebkendőmben - mondta Martin, s a tiszteletteljesen csodálkozó tömegnek felmutatta a hamvakat.

- „Bámul a laikus,⁴ csodálkozik az értő!” - jegyezte meg Sebastian.

- De hol van Uli? - kérdezte Matthias.

Hordócska hátrafelé bökött a hüvelykujjával. Matthias a tér legtávolabbi sarkába rohant. Ott ült Uli egy deszkán, és a hóba bámult.

- Mi történt, kicsi? - kérdezte Matthias.

- Semmi különös - felelte Uli halkán. - Megint egyszer megszöktem. Éppen Wawerka jött felém. Én elhatároztam, hogy elgáncsolom. De mihelyt megláttam az arcát, végem volt.

- Pocsék egy ábrázata van - ismerte el Matthias. - Én is majdnem rosszul lettem, amikor nekem jött.

- Te csak vigasztalni akarsz - mondta Uli. - De ez mégsem megy így tovább. Történnie kell valaminek!

- No, most gyere! - mondta Matthias. - A többiek éppen elvonulnak.

S az annyira különböző két barát a többiek után szaladt. Futólépésben tértek vissza az iskolába. A szép Theodor elébe.

A reáliskolások megvert hada a Försterei utca 17. alatt, az udvaron gyülekezett. Egerlandra vártak. Az komolyan lépett közéjük, és megszólalt:

- Engedjétek szabadon a foglyot!

- Eszünk ágában sincs! - kiáltott Wawerka.

- Akkor csináljatok, amit akartok! - mondta Egerland. - És keressetek magatoknak más vezért!

Rájuk sem nézett, bement a házba.

A többiek üvöltve rohantak a pincébe. A foglyon akarták kitölteni dühüket. Egy fogoly helyett kettőt találtak! Mindnek megnyúlt az arca, és szégyellték magukat, amennyire tőlük telt.

---

⁴ Hozzá nem értő, nem szakember

5. FEJEZET

*Viszontlátás a szép Theodorral - Vita a házirendről - Egy nem remélt dicséret -
Egy megérdemelt büntetés - A nevelőtanár hosszabb elbeszélése, és amit a fiúk ehhez szóltak*

Késő délután volt már; öt óra elmúlt. A havazás megszűnt, de nehéz, kénsárga felhők borították az eget. A téli este leszállt a városra; az utolsó esték egyike volt az év legszebb estéje, karácsonyeste előtt. A sok ház egyetlen ablakára sem nézhetett fel az ember, hogy eszébe ne jutott volna: néhány nap múlva a karácsonyfák égő gyertyái fognak letekinteni a sötét utcákra. És hogy az ember otthon lesz a szüleinél, a saját karácsonyfája alatt.

A kivilágított kirakatokat fenyőgallyak és üvegdíszek ékesítették. A felnőttek csomagokkal megrakodva egyik boltból a másikba siettek, és roppant titokzatos arcot vágtak. A levegőnek mézeskalácsszaga volt, mintha az utcák azzal lennének kikövezve.

Az öt fiú lihegve nyargalt hegynek fel.

- Én egy bokszlabdát kapok karácsonyra. Justus bizonyára megengedi, hogy a tornateremben felszereljem. Ember, az lesz csak az igazi!

- A szemed még jobban bedagadt - jegyezte meg Uli.

- Nem baj! Ez vele jár a hivatással.

Közeledtek az iskolához. Már idelátszott. Magasan a város fölött állt. Kivilágított emelet-soraival olyan volt, mint egy óriási óceánjáró, amelyik éjszaka a tengeren úszik. Egészen fent, a bal oldali toronyban két magányos ablak világított: dr. Johann Bökh, a nevelőtanár szobája volt.

- Van nekünk tulajdonképpen valami számtanleckénk? - kérdezte Johnny Trotz.

- Igen - mondta Martin. - Szöveges példák. De az gyerekjáték. Majd vacsora után megcsinálom.

- Én meg reggel majd leírom a tiedről - jegyezte meg Sebastian.

- Kár az időért! Én most éppen az örökléstanról olvasok egy könyvet. Az sokkal érdekesebb.

A fiúk lihegve igyekeztek fel a hegyre. Lábuk alatt csak úgy ropogott a hó.

Az iskola kapuja előtt valaki fel-alá járt és cigarettázott. A szép Theodor volt.

- Ó, hát itt vannak már a kedves kicsikék! - mondta kajánul. - Titokban moziban voltatok, mi? Remélhetőleg szép volt. Hogy megérje a büntetést!

- Csodálatos film volt - hazudta Sebastian szemrebbenés nélkül. - A főszereplő éktelenül hasonlított magára. Csak nem volt annyira csinos.

Matthias nevetett. Martin azonban odaszólt:

- Ugyan, ne hülyéskedj!

- No persze, te is megint benne vagy! - kiáltott a szép Theodor, és úgy tett, mintha csak most venné észre Martint. - Sohasem fogom megérteni, hogyan adhatnak ilyen csirkefogónak ösztöndíjat!

- Ne tegyen le a reményről! - biztatta Johnny. - Még elég fiatal.

A szép Theodor olyan volt, mintha mindjárt tüzet okádna.

- Hát csak gyertek velem, mákvirágok! Bökh doktor úr már szívrepesve vár.

Felmentek a csigalépcsőn a toronyszobába. A nyolcadikos rendőr módra követte őket, mintha félne, hogy megszöknek.

A következő percben valamennyien ott álltak Justus előtt, a dolgozószobájában.

- Itt vannak a szökevények, doktor úr - mondta a szép Theodor. Mézédesen csengett a hangja.

Bökh az íróasztalnál ült, és nézte az öt negyedikest. Egy arcizma sem árulta el, mit gondolt. Az öt gyereknek határozottan közveszélyes külseje volt. Matthias egyik szeme bedagadt. Sebastian nadrágja elszakadt a térde fölött. Uli arca és keze szederjeslila volt a hidegtől. Martin haja ziláltnan lógott az arcába. Johnynak pedig vérzett a felső ajka. Az egyik hólabdában, amely eltalálta, kő volt. Öt pár cipőről olvadt a hó, s öt kis tócsát képezett.

Bökh doktor felállt, és a vádlottak elé lépett.

- Hogy szól a házirend idevonatkozó szakasza, Uli?

- Az internátus növendékeinek tilos az iskolaépületet a kijárási időközön kívül elhagyni - válaszolt a kisfiú aggodalmasan.

- Vannak valamiféle kivételes esetek? - kérdezte Bökh. - Matthias!

- Igenis, doktor úr - közölte Matthias. - Ha a tantestület egy tagja az iskola elhagyását elrendeli vagy megengedi.

- Melyik tanár engedett el titeket a városba? - kérdezte Bökh doktor.

- Egyik sem - válaszolta Johnny.

- Hát kinek az engedélye alapján voltatok kint?

- Engedély nélkül lógtunk el - jelentette ki Matthias.

- Az nem úgy volt - mondta Martin. - Hanem én vettem rá a többieket, hogy kövessenek. Egyedül én vagyok érte felelős.

- Kedves Martin, nagyon is jól tudom, milyen szívesen vállalsz magadra felelősséget - mondta Bökh doktor szigorúan. - Nem kellene visszaélned ezzel a joggal.

- Nem élt vele vissza! - kiáltotta Sebastian. - De okvetlenül be kellett mennünk a városba. Rendkívül sürgős ügy volt.

- Miért nem kértetek engedélyt tőlem?

- Mert ön a házirend értelmében megtagadta volna tőlünk az engedélyt! - válaszolta Martin. - És nekünk annak ellenére is be kellett volna mennünk a városba! Az még kellemetlenebb lett volna!

- Micsoda?! Ti megszegették volna az én határozott tilalmamat? - kérdezte Justus.

- Igenis! - felelték mind az öten.

- Sajnos! - tette hozzá bátortalanul Uli.

- Ez egyszerűen elképesztő, doktor úr! - vélte a szép Theodor, és fejét csóválta.

- Nem tudok róla, hogy érdeklődtem volna az egyéni nézete iránt - mondta Bökh doktor, mire a szép Theodor pulykavörös lett. - Miért kellett bemennetek a városba?

- Megint egyszer a reálosok miatt - jelentette Martin. - Megtámadták egyik bejáró társunkat. Társunk eltűnt a kijavítandó dolgozatfüzetekkel együtt, amelyeket Kreuzkamm tanár úrhoz kellett volna eljuttatnia. Ezt egy másik bejáró jelentette nekünk. Hát világos volt, hogy le kell mennünk, kiszabadítani a foglyot.

- És kiszabadítottátok? - kérdezte a tanár.

- Igenis! - kiáltották négyen közülük. Uli hallgatott. Méltatlannak érezte magát arra, hogy igenlő választ adjon.

Bökh doktor vizsgálódva nézte Johnny behasadt felső ajkát és Matthias dagadt szemét.

- Megsebesült valaki? - kérdezte aztán.

- Szó sincs róla - mondta Matthias. - Senki.

- Csak a dolgozatfüzetek... - felelte Sebastian.

Martin olyan dühösen nézett rá, hogy abbahagyta.

- Mi történt a füzetekkel? - kérdezte Justus.

- Egy pincében, a megkötözött fogoly szeme láttára elégették - mondta Martin. - Mi már csak a hamut találtuk meg.

- A hamvak Martin zsebkendőjében vannak - magyarázta derűsen Matthias. - Az urnát pedig én fogom adományozni.

Bökh doktor arca alig észrevehetően megrándult. Egy tized másodpercig mosolygott. Aztán újra elkomolyodott.

- És most mi történjék? - kérdezte.

- Én holnap reggel egy jegyzéket készítek - mondta Martin. - És minden osztálytársam megmondja, milyen osztályzatokat kapott év eleje óta a dolgozataira. Én beírom az összes osztályzatot, és óra előtt átadom Kreuzkamm tanár úrnak a teljes listát. Az utolsó, még kijavítatlan dolgozatot pedig... hát azt még egyszer meg kell írunk.

- Az ördögbe is! - súgta Matthias, és megrázkódott.

- Nem tudom, hogy Kreuzkamm tanár úr megelégszik-e ennyivel - mondta Justus. - Nyilván nem is fogtok valamennyi osztályzatra emlékezni. De azért meg kell mondanom nektek, hogy helyeslem az eljárásokat. Kifogástalanul viselkedtetek, csibészek!

Az öt fiú úgy ragyogott, mint öt kis telihold. A szép Theodor mosolyogni próbált. A kísérlet azonban nem sikerült.

- Mindezek ellenére - mondta Bökh - szabályellenes marad, hogy engedély nélkül távoztatok az iskolából. Üljetek ide a díványra. Fáradtak vagytok. Meg kell gondolnunk, mit lehet tenni.

A fiúk leültek a pamlagra, és teljes bizalommal néztek az ő Justusukra. A nyolcadikos állva maradt. Legszívesebben elfutott volna.

Bökh doktor fel-alá járt a szobában, s végül megszólalt:

- Lehetne az esetet egészen tárgyilagosan megítélni, nem tenni egyebet, mint megállapítani, hogy engedély nélkül távoztatok. Mi a szokásos büntetés érte, Sebastian?

- A kimenő megvonása tizennégy napra - válaszolt a fiú.

- Tekintetbe lehetne azonban venni a körülményeket is - folytatta Justus. - És ez esetben először is nem kétséges, hogy nektek, megbízható pajtásoknak, mindenáron be kellett menetek a városba. A vétségetek akkor csak abban állana, hogy elfelejtettetek engedélyt kérni.

Az ablakhoz lépett, és kinézett az üvegen át. Háta fordítva nekik, mondta:

- Miért nem kérdeztetek meg engem? Olyan kevésbé bíztok bennem? - Visszafordult feléjük. - Akkor én magam érdemelném a büntetést! Mert akkor én lennék bűnös abban, hogy ti hibáztatok!

- Ne mondja ezt, kedves Justus! - kiáltott Matthias magánkívül, de gyorsan kijavította, és zavartan folytatta: - Ne mondja ezt, kedves doktor úr! Hiszen tudnia kell, hogy mi mennyire... - de nem tudta kimondani. Szégyellte bevallani, mennyire szeretik azt a férfit, ott az ablaknál.

- Én egy pillanatig gondolkodtam, mielőtt elindultunk - mondta Martin -, hogy megkérdezzük-e előbb doktor urat. De úgy éreztem, nem lenne helyes. Nem a bizalom miatt. Magam se tudom pontosan, miért nem tettem.

A mindentudó Sebastian elemében volt.

- Ez teljesen logikus - magyarázta. - Csak két lehetőségünk volt. Doktor úr vagy megtagadta volna a kérésünket, akkor a tilalma ellenére kellett volna cselekednünk. Vagy elengedett volna; és ha akkor egyikünknek valami baja történik, doktor urat tették volna felelőssé érte. És akkor a többi tanár meg a szülők doktor urat okolták volna.

- Ilyenformán volt - mondta Martin.

- Nektek egyenesen felelősségmániátok van! - válaszolta a tanár. - Szóval csak azért nem kérdeztetek meg, hogy a kellemetlenségektől megkíméljete. Hát jó! Megkapjátok a hón óhajtott büntetést. Ezennel megvonom a vakáció utáni első délutáni kimenőt. Ezzel elég tétetett a házirendnek. Vagy nem? - nézett kérdően a nyolcadikosra.

- Természetesen, doktor úr - sietett válaszolni a szép Theodor.

- És ezen a büntetésnek szentelt délutánon ti öten itt fenn, a toronyban az én vendégeim lesztek. Kávédélután rendezünk. Ez ugyan nincs benne a házirendben, de nem hinném, hogy bárkinek is kifogása lehetne ellene. Vagy igen? - újra a nyolcadikosra nézett.

- Semmiképpen sem, doktor úr - fuvolázta a szép Theodor. Legszívesebben megpukkadt volna.

- Megnyugosztok a büntetésben? - kérdezte Bökh.

A fiúk vidáman bólintottak, és oldalba bökték egymást.

- Óriási! - kiáltott Matthias. - Kalács is lesz?

- Reméljük - vélekedett Justus. - És most, mielőtt kidoblak benneteket, egy kis történetet akarok elmesélni. Mert mégis az a halvány érzésem van, hogy még nem olyan nagy a bizalmatok bennem, mint ahogy nektek jó lenne, és ahogy magamnak kívánom.

A szép Theodor hátraarcot csinált, és lábujjhegyen el akart tűnni.

- Nem, nem, maradjon csak itt! - kiáltott Bökh. Aztán az íróasztalhoz ült, és úgy forgatta a székét, hogy kinézhetett az ablakon. Ki, a téli estébe.

- Idestova húsz éve történt - kezdte. - Ebben a házban már akkor is voltak olyan fiúk, amilyenek ti vagytok. És szigorú nyolcadikosok is. Meg egy nevelőtanár is. És az ugyanebben a szobában lakott, amelyikben most ülünk. A történet azoknak a kis negyedikeseknek egyikéről

szól, akik húsz évvel ezelőtt a ti vaságyaitokban aludtak, és a tanteremben meg az ebédlőben a ti helyeteken ültek. Derék, szorgalmas gyerek volt. Ugyanúgy felháborodott az igazságtalanságokon, mint Martin Thaler. Ha szükség volt rá, verekedett, mint Matthias Selbmann. Néha éjszaka a hálóterem ablakdeszkáján üldögélt, és honvágya volt, mint Uli Simmernek. Rettentően okos könyveket olvasott, mint Sebastian Frank. És néha elbújt a parkban, mint Jonathan Trotz.

A fiúk némán ültek egymás mellett a pamlagon, és áhítattal hallgatták.

- Egy napon - folytatta Bökh doktor - ennek a fiúnak az édesanyja súlyosan megbetegedett. És mert máskülönbén egész bizonyosan meghalt volna, a kis falujából Kirchbergbe hozták, a kórházba. Hiszen tudjátok, hol van az. Odaát, a város túlsó végén. A nagy, vörös téglapépület. Hátral a kertben a fertőzőbarakkokkal.

A kisfiú nagyon izgatott volt akkor. Egyetlen nyugodt perce sem volt. És egy napon, minthogy az édesanyja nagyon rosszul volt, egyszerűen elszaladt az iskolából, át a városon, a kórházba, ott ült a beteg ágyán, és fogta forró kezét. Aztán azt mondta, hogy holnap újra eljön - mert másnap kimenője volt -, és rohanva tette meg vissza a hosszú utat.

Az iskola kapujában már várta egy nyolcadikos. Egyike azoknak, akik még nem elég érettek, hogy a rájuk ruházott hatalmat értelmesen és nagylelkűen gyakorolják. Megkérdezte a fiút, hol volt. Az inkább leharapta volna a nyelvét, semhogy ennek az embernek elmesélje, hogy beteg anyjától jön. A nyolcadikos erre büntetésül megvonta tőle a másnapi kimenőt.

A fiú másnap mégis elszökött. Hiszen az anyja várta! Keresztülrohant a városon. Egy óra hosszát ült az anyja ágya mellett. A beteg még rosszabbul volt, mint előző napon. És kérte, hogy jöjjön be holnap megint. A fiú megígérte, és visszaszaladt az iskolába.

A nyolcadikos már jelentette a nevelőtanárnak, hogy a fiú megint elment, holott megvonták a kimenőjét. A fiúnak fel kellett mennie a nevelőtanárhoz. Ide, ebbe a toronyszobába. És ott állt akkor, húsz évvel ezelőtt, éppen ott, ahol ti álltatok előbb. A nevelő szigorú ember volt. Ő se tartozott azok közé, akikhez a gyerek bizalommal lehetett volna! Hallgatott. Így hát közölték vele, hogy négy hétig nem hagyhatja el az iskolát.

Másnap azonban megint eltűnt. Ekkor visszatérése után a gimnázium igazgatója elé vitték. Az kétnapi fogsággal büntette. Mikor aztán az igazgató másnap a házmesterrel kinyitatta a karcert, hogy megnézze a gyereket, és lelkére beszéljen, egy másik fiú ült a karcertben! Ez barátja volt a szökevénynek, és bezáratta magát, hogy a másik elmeheessen az anyjához.

- Igen - mondta Bökh doktor -, ezek aztán barátok voltak! Később is együtt maradtak. Együtt végezték tanulmányaikat. Együtt laktak. Akkor sem váltak el, amikor egyikük megnősült. De aztán az asszonynak gyermeke született. A gyermek pedig meghalt. És meghalt az asszony is. S a temetés másnapján a férfi eltűnt. A barátja pedig, akinek a történetét nektek itt elmeséltem, soha többé nem hallott róla.

Bökh doktor a kezébe támasztotta fejét, és a tekintete nagyon-nagyon szomorú volt.

- Az igazgató - folytatta végül - magánkívül volt, amikor a karcertben észrevette a csalást. Ekkor a fiú elmondta, miért szökött el mindig a pajtása, és így mégis jól végződött a dolog. Az a fiú azonban, akinek az anyja kórházban feküdt, elhatározta, hogy ebben az iskolában, ahol gyermekkorában szenvedett, mert senki iránt sem lehetett teljes bizalommal, valamikor ő maga akar nevelőtanár lenni. Hogy a gyerekeknek legyen valakijük, akinek mindent elmondhatnak, ami a szívüket nyomja.

Justus felállt. Barátságos és egyben komoly volt az arca. Hosszasan nézte az öt fiút.

- És tudjátok, hogy hívták ezt a fiút?

- Igen - mondta halkán Martin. - Johann Bökhnnek.

Justus bólintott.

- És most ki veletek, banditák!

Felálltak, ünnepélyesen meghajoltak, és csendesen elhagyták a szobát. A szép Theodor lehorgasztott fejjel ment el mellettük.

A lépcsőn megszólalt Matthias:

- Ezért az emberért felakasztatom magam, ha kell.

- Én is - tette hozzá Uli, és látszott rajta, hogy csak nehezen fojtja el a sírást.

Mielőtt bevonultak volna a különböző lakószobákba, Johnny megállt a folyosón.

- És tudjátok - kérdezte -, ki az a jó barát, aki lecsukatta magát helyette, és aki a temetés utáni napon nyomtalanul eltűnt?

- Sejtelmem sincs róla - mondta Matthias. - Honnan is tudhatnánk?

- Pedig tudhatnátok - mondta Johnny Trotz. - Ismerjük mindannyian. Nem messze lakik innen, és ma összerezett, amikor a Bökhn nevet meghallotta.

- Igazad van - mondta Martin. - Egész bizonyos, hogy igazad van, Johnny! Mi ismerjük az ő elveszett barátját!

- Hát beszéljetek végre! - kiáltott Matthias türelmetlenül.

- A Nemdohányzó - felelte Johnny.

6. FEJEZET

*Egy festmény, amely hatfogatú hintót ábrázol - Egy ősrégi vicc és a Balduin keresztnév -
Egy nedves meglepetés - Kísértetjárás - Egy viszketőport hintő állat -
Johnny az ablakdeszkán és a jövőre vonatkozó tervei*

Vacsora után megint felmentek a dolgozószobájukba. Martin megírta a másnapi számtanleckét, és elkészítette azt a névsort, amelybe az elégett dolgozatok osztályzatait akarta beírni. Matthias, akit megkérdezett, nem tudott rá visszaemlékezni.

- Írj be nekem minden dolgozatra egy elégségest - ajánlotta végül. - Azt hiszem, még mindig egészen jól járok. - Aztán szöveget és kalapácsot hozott a házmestertől, és nagy zajjal fenyőgallyakat erősített a falakra. Míg végre a szomszéd szoba lakói futárokat küldtek át, és érdeklődtek, hogy megkerült-e valaki.

A szép Theodorra, a 9-es szoba parancsnokára nem lehetett ráismerni. Amikor Martin megkérdezte, hogy átmehet-e a szomszéd szobába összeírni az osztályzatokat, a nyolcadikos azt mondta:

- Magától értetődik, fiam. Csak ne maradj el túl sokáig!

Matthias értetlenül meredt Martinra. A szoba többi lakójának, aki nem tudhatta, mi játszódott le Justusnál, tátva maradt a szája. A másik nyolcadikosnak pedig, aki a szobában ült, ijedtében kialudt a szivarja.

- Mi történt veled, Theo? - kérdezte. - Beteg vagy?

Martinnak kényelmetlen volt a jelenet, hát hirtelen kisetett a szobából. Miután végigjárta valamennyi bennlakó negyedikest, s rávezette osztályzatukat a névsorra, Johnny Trotzhoz ment. Annak a szobaparancsnoka derék fickó volt.

- No, Martin, megint hadiösvényen? - kérdezte.

- Nem - felelte a fiú. - Ezúttal nem. Johnny meg én egy karácsonyi meglepetést akarunk megbeszélni. - Aztán egy darabig sugdolóztak, és megegyeztek abban, hogy Justust másnap ebéd után elcipelik a kertbe.

- Remélhetőleg nem tévedünk - mondta Martin. - Különben szörnyű história lesz belőle. Képzeld el, ha a Nemdohányzó és Justus egyszerre csak kijelentenék, hogy egyáltalában nem ismerik egymást!

- Az teljesen kizárt dolog - mondta Johnny határozottan. Ilyen dolgokban sohase tévedek. Bíz csak rám! - Gondolkodott egy ideig. - Aztán még azt sem szabad elfelejtened: a Nemdohányzó bizonyára nem véletlenül költözött a vasúti kocsijával a mi iskolánk mellé! Egyedül akart élni, és évekkel ezelőtt elhagyta a környezetét, azóta nyomtalanul eltűnt. De mégsem tudott teljesen elszakadni a múltjától. És ha velünk beszélget, akkor a saját gyermekkorára gondol. Én ezt olyan jól megértem, Martin! Mintha csak én magam éltem volna át.

- Alighanem igazad van - mondta Martin. - Te, öregem, hogy fog ez a két ember örülni! Ugye? Johnny lelkesülten bólintott.

- Mihelyt észrevesszük, hogy igazunk van - mondta -, lehetőleg feltűnés nélkül elpárolgunk.

- Gyerünk! - mormolta Martin. Aztán visszatért a 9-es szobába. Elővett a polcról egy képet, amelyet a szülei számára festett. Még nem készült el vele egészen, hát tovább festette. A karácsonyfa alá akarta tenni odahaza. Holnap vagy legkésőbb holnapután meg kell érkeznie az útiköltségnek, amit az édesanyja küld neki.

A kép meglehetősen különös volt. Zöld tó látszott rajta, és magas, hófedte hegyek. A tó partján pálmák és narancsfák állottak, nagy narancsokkal az ágaik között. A tavon aranyozott gondolák és rozsdavörös vitorlájú csónakok úsztak. A parti úton kék hintó haladt. Ezt a kék hintót hat almásszürke húzta. A hintóban Martin szülei ültek, ünneplőruhájukban. A hintó bakján pedig maga Martin ült. De idősebb volt, mint most, és csinos sötétszürke bajusza volt. A hintó mellett tarka, déli viseletű emberek álltak és integettek. A szülők barátságosan bólogattak mindenfelé, Martin pedig üdvözlésül meghajtotta fonott ostorát.

„Tíz év múlva” - ez volt a kép címe. A fiú nyilván azt akarta evvel mondani: tíz év múlva annyi pénzt fog keresni, hogy szülei az ő jóvoltából különös, távoli országokba utazhatnak majd.

Matthias hunyorítva megszemlélte a képet, és azt mondta:

- Az ördögbe is! Valamikor egész bizonyosan olyan híres leszel, mint a Tiziano vagy a Rembrandt. Én már előre örülök, hogy egyszer majd azt mondhatom: „Ó, Martin Thaler az osztályunk legjobb tanulója volt! És amellettt átkozottul nagyszerűen viselkedett. Sok mindenen rágtuk át magunkat együtt.”

A „rágás”-ról eszébe jutott, hogy megint éhes, és gyorsan asztala elé ült, ahol mindig volt raktáron valami ennivaló. Az asztal lapjának belső oldalára fel volt erősítve valamennyi bokszzvilágbajnok fényképe.

Még a szép Theodor is megmutattatta magának Martin festményét, s úgy vélte, hogy a fiú határozottan tehetséges.

Nagyon kedélyes este volt. Az elsősök és másodikosok összedugták a fejüket, és bevallották egymásnak, milyen kívánságcedulát küldtek haza. Aztán a hetedikes Fritsche elkezdte mesélni, mi történt délelőtt tanítás közben. Végül a szoba valamennyi lakója őt hallgatta.

- Grünkern minden évben szabályosan elmondja ugyanazt a viccet - mesélte Fritsche. - Ez a vicc mindig esedékes, amikor hetedikben a holdról kezd beszélni. Évről évre, és pedig több mint húsz év óta azt mondja óra elején: „Most a holdról fogunk beszélni, nézzenek *rám!*”

- És mi ebben a vicc? - kérdezte a másodikos Petermann. De a többiek rápisszegtek. Így hát elhallgatott.

- Nálunk - mondta a szép Theodor - a kutya se nevet már rajta.

Ebben a pillanatban a másodikos Petermann hangosan felkacagott. Most értette meg a viccet.

- No, leesett a húszfilléres? - kérdezte Matthias.

- Mi nagyon ravaszul csináltuk - mondta Fritsche. - Tudtuk, hogy a vicc ma esedékes, és mindent pontosan megbeszéltünk. Mikor a diri híres mondata elhangzott, az utolsó padosor nevetni kezdett. Persze örült neki. Aztán folytatni akarta az előadást. De ekkor az utolsó előtti sor kezdett el nevetni. És erre Grünkern megint örült. Mikor éppen megint beszélni kezdett, a harmadik sor is nevetésben tört ki. Erre csak megrándult az arca. Aztán a negyedik sor nevetett. Erre elzöldült. És ebben a pillanatban kezdett nevetni az elülső sor. Ekkor teljesen kész lett. „Talán nem tetszik önöknek ez a vicc, uraim?” - kérdezte. Erre felállt Mühlberg, és megszólalt: „A vicc - mondta - nem is olyan rossz, igazgató úr. De az apám azt mesélte, hogy ez a vicc már akkor, amikor ő járt a hetedikbe, olyan öreg volt, hogy nyugdíjazni kellett volna.

Mi lenne, ha valami újat tetszene kiötleni?” Ekkor Grünkern hosszú szünet után azt mondta: „Talán igaza van” - azzal óra közepén kirohant az osztályból, és magunkra hagyott. Olyan volt, mintha gyalog menne a saját temetésére.

Fritsche nevetett, és még néhányan vele nevettek. De a legtöbben, úgy látszott, nem egészen értettek egyet a hetedikesekkel.

- Nem tudom - mondta az egyik -, de nem kellett volna azt az öregembert így megbántani.

- Miért ne? - kérdezte Fritsche. - Egy tanférfiúnak az a dolga és kutya kötelessége, hogy fejlődőképes maradjon. Máskülönben a tanítványok reggel egyszerűen ágyban maradhatnának, és egy gramofon darálhatná le az egész tananyagot. Nem, nem, emberek tanítsanak minket, nem pedig két lábon járó konzervdobozok! Nekünk tanítók kellene, akik fejlődnek, ha azt akarják, hogy mi fejlődjünk!

Ekkor kinyílt az ajtó. Grünkern igazgató lépett a 9-es szobába. A tanítványok felugráltak.

- Maradjatok csak ülve, és dolgozzatok tovább! - mondta az igazgató. - Rendben van minden?

- Igenis - jelentette a szép Theodor. - Minden rendben van, igazgató úr.

- Az a fő - mondta az öregember, fáradtan bólintott, és átment a szomszéd szobába.

- Vajon nem hallgatódzott-e az ajtón, mielőtt bejött? - kérdezte kíváncsian egy másodikos.

- Akkor sem segíthetek rajta - mondta Fritsche könyörtelenül. - Ha fiatalkorában hivatalnok akart lenni, ne lett volna tanár.

Matthias odahajolt a szomszédjához, egy vörös hajú elsőshöz.

- Tudod-e egyébként, mi a keresztnéve Grünkernnek? - A kicsi még nem tudta. - Balduinnak hívják - mondta Matthias -, Balduin Grünkern! Mindig csak egy B betűt ír, és utána egy pontot. Valószínűleg szégyelli magát.

- Hagyjátok békén ezt az öregembert! - mondta a szép Theodor. - Kell ő nekünk az ellentét kedvéért. Ha ő nem lenne itt, nem is tudnánk, mit jelent nekünk Bökh doktor.

A másik nyolcadikosnak kimeredt a szeme.

- Theo - mondta -, most már kétségtelen: te megkerültél!

Lefekvés előtt a széles függőlépcsőn lerohantak az öltözőbe, helyére akasztották az öltönyüket, és hosszú hálógükben újra felnyargaltak. Először a mosdóhelyiségekbe, aztán a hálótermekbe.

A nyolcadikosok tovább maradhattak ébren. Csak azoknak a nyolcadikosoknak kellett fent lenniük a hálótermekben, akik hálószoa-ügyeletesek voltak, hogy a fiúk alaposan megmosakodjanak, fogat mossanak, és sürgősen ágyba bújjanak.

A lefekvés nehéz művelet volt. Az embernek fel kellett állnia az ágyban, és az óriási takarót körütekerni magán; csak aztán dőlhetett az ember a matracra, mintha villám sújtotta volna, hogy csak úgy csikorgott bele a vaságy.

A 2-es hálóteremben közbejött valami. Egyik tréfamester vízzel teli mosdótálat tett Matthias lepedője alá. És amikor Matthias a nap viszontagságaitól kimerülten, mint egy darab fa, az ágyára dőlt, a vízbe zökkent. Fogvacogva és szitkozódva ugrott ki az ágyból, és kicibálta a mosdótálat a lepedője alól.

- Ki volt az?! - kiáltott vadul. - Micsoda aljasság! Jelentkezzék az a csirkefogó! Meggyilkolom! Keselyük falják fel a hulláját!

A többiek nevettek. Uli jött be aggódalmasan, hálójában, és hozta a kispárnáját.

- Gyáva csöcselék! - ordított Matthias.

- Bújj az ágyba! - kiáltott az egyik fiú. - Máskülönben megfázik a feneked!

- Csend! - kiáltott egy másik. - Justus jön!

Uli és Matthias beugrottak az ágyukba. Amikor Bökh doktor belépett, mély csend volt a nagy teremben. A fiúk úgy feküdtek, mint a sorba rakott angyalok, és behunyták a szemüket. Justus végigment az ágyak előtt.

- Nocsak! - mondta hangosan. - Valami nincs rendben! Ha a fiúk ilyen csöndben vannak, akkor előzőleg valami zúrnek kellett lennie. Martin, ki vele!

Martin felnyitotta a szemét, és megszólalt:

- Nem volt semmi különös, doktor úr. Csak egy kis ugratás.

- Semmi több?

- Semmi.

Bökh az ajtó felé ment.

- Jó éjszakát, kölykök!

- Jó éjszakát, doktor úr! - kiáltották valamennyien. És aztán csakugyan nyugodtan és elégedetten feküdtek az ágyukban. Matthias akkorát ásított, mint egy oroszlan, majd Uli kispárnáját a nedves lepedő és saját maga közé tömte, és abban a szempillantásban elaludt. Rövidesen a többiek is aludtak.

Csak Uli feküdt még ébren. Először is: hiányzott a kispárnája. Másodszor: megint azon töprengett, hogyan tudna végre egyszer bátor lenni. Aztán hallotta a takarodót, mellyel a trombitás odaát a kaszárnyában a hazatérő katonáknak tudtára adja, hogy sietniük kell. Uli most a szüleire és testvéreire gondolt, meg arra, hogy három nap múlva odahaza lesz - és eközben mosolyogva elaludt.

Egy óra múlva rémülten rezzentek fel az alvók. Az első hálóteremből sátáni zaj tört elő. Szellemkezdek hirtelen feltépték a 2-es hálóterem ajtaját. A láрма pedig egyre elviselhetlenebb lett. Az egész kicsik közül néhányan paplanuk alá dugták a fejüket, vagy befogták a fülüket.

Egyszerre fehér boszorkányok és kísértetek vonultak végig a sötét termen. Némelyek lobogó gyertyát vittek. Mások pléhfedőket ütögettek össze. Ismét mások bögték, mint az éhes ökrök. A sor végén egy óriási fehér szörnyeteg dőcögött, némelyik gyerekről lecibálta a takarót, és egy nagy zacskóból titokzatos port szórt az ágyakba. Néhány elsős ijedtében sírni kezdett.

- Ne böggj! - mondta szomszédjának Uli. - Ezek csak a nyolcadikosok. Karácsony előtt egypár nappal mindig ilyen felvonulást rendeznek. Csak arra vigyázz, hogy ne szórjanak viszketőport az ágyadba.

- Én úgy félek! - sárga sírva az elsős. - Miféle nagy állat az, amelyik utolsónak baktat?

- Az három nyolcadikos. Több lepedőt összevarrtak, és az alá bújtak.

- De én mégis félek - mondta a kicsi.

- Megszokja az ember - vigasztalta Uli. - Első évben én is sírtam.

- Igazán?

- Igen - mondta Uli.

A kísérteties álarcos menet a hátsó ajtón keresztül eltűnt. Lassan minden elcsendesedett. Csak akik az első sor ágyban feküdtek, azok vakaródtak még, és egy ideig a párnájukba szitkozód-
tak. A viszketőpor megtette a magáét. Végül azonban ezek is elcsöndesedtek.

Matthias fel sem ébredt. Ha egyszer behunyta a szemét, ágyúkat süthettek el mellette.

Végre mind elaludtak, egyikük kivételével. Ez az egy Johnny Trotz volt. Felkelt, és az egyik nagy ablakhoz lopózkodott. Fellendült az ablakdeszkára, felhúzta a lábát, a hálóinggel betakarta, és lenézett a városra. Sok ablakban még világosság volt, és a belváros fölött, ahol a mozik és tánchelyiségek voltak, valósággal vöröslött a mennybolt. Újra havazott. Johnny lenézett a városra. „Minden házban élnek emberek - gondolta. - És mennyi ház van egy városban! És mennyi város az országunkban! És hány ország van a mi bolygónkon! És mennyi csillag a világon! A boldogság a végtelenig ér. És a boldogtalanság is... Én majd egyszer valamikor bizonyosan vidéken fogok élni. Egy kicsi házban, nagy kerttel. És öt gyerekem lesz. De én nem fogom őket a tengerentúlra küldeni, hogy megszabaduljak tőlük. Én nem leszek olyan gonosz, mint az apám volt hozzám. És a feleségem jobb lesz, mint az anyám volt. Ugyan merre lehet most az anyám? Ki tudja, él-e még? Lehet, hogy Martin majd hozzám költözik, az én házamba. Festeni fog. Én pedig majd könyveket írok. Nevetséges lenne - gondolta Jonathan Trotz -, ha az élet nem volna szép!”

7. FEJEZET

Kreuzkamm tanár úr bemutatása - Egy hajmeresztő esemény - Az a mondat, amelyet a fiúknak ötször kell leírniuk - Titokzatos bejelentés a szünetben - Séta Bökh doktorral - Viszontlátás a kertben és egy kézzszorítás a kerítésnél

Másnap reggel, kevéssel a tanítás kezdete előtt Martin kilépett a tanteremből a folyosóra. Kezében tartotta a dolgozatok osztályzatainak jegyzékét, és jelentést akart tenni a tegnapi szerencsétlenségről Kreuzkamm professzornak, a némettanárnak, még mielőtt az belépne az osztályba. Rudi Kreuzkamm, a tanár fia éppen az imént mesélte, hogy az apja mit sem sejt még.

A folyosó üres volt. De a tantermekben uralkodó láрма kiszűrődött a folyosóra, tompa morajjal és zúgással töltötte be.

Míntha egy sereg bezárt légy zümmögött volna.

Aztán a tanárok lejöttek az első emeletről. Jókedvük volt, és hangosan nevettek. Mindegyik bement a maga osztályába, és a zúgás-búgás a folyosón egyre halkabb lett. Kreuzkamm professzor jelent meg utolsónak. Mereven járt, mint mindig; mintha sétapálcát nyelt volna. Bökh doktor mellette ment, és valami érdekeset beszélt el neki. A tanár figyelmesen hallgatta, és még szigorúbbnak látszott, mint máskor.

Különös ember volt ez a Kreuzkamm úr. Egy kicsit mindig féltek tőle. Nem tudott ugyanis nevetni. Persze éppen úgy lehetséges, hogy csak nem akart nevetni! Rudi, a fia azt mesélte az osztálytársainak, hogy az apjának odahaza sem mozdul egyetlen arcizma sem.

Ehhez még csak hozzá lehetett volna idővel szokni. A dolgot azonban az nehezítette meg, hogy ámbár ő maga sohasem nevetett, olyan dolgokat mondott, amelyeken muszáj volt nevetni!

Matthiast például megkérdezte néhány héttel ezelőtt, amikor a dolgozatokat visszaadta:

- Mit kaptál a múltkori dolgozatra?

- Elégségest - felelte Matthias.

- Úgy? - mondta a tanár. - Most sokkal jobb.

Matthias megörült.

- Ezúttal - mondta a tanár - ez egy jó elégséges.

Máskor a tanteremben nyitva volt a szekrény.

- Fridolin - kiáltott Kreuzkamm -, csukd be a szekrényt! Huzat van.

És az ember, ha nevetni kellett, olyan bárgyúnak érezte magát, mert a tanár szigorúan nézett a katedráról, és olyan arcot vágott, mintha a hasa fájna. Sosem tudta az ember, hányadán van vele. Mert az arca mit sem fejezett ki abból, amit érzett.

Az óráin azonban rengeteget lehetett tanulni. És végül az is ér valamit.

Most tehát Martinnak be kellett vallania, hogy a dolgozatfüzetek elégték. Justus bekanyarodott a második osztályba, és Kreuzkamm tanár úr egyedül masírozott a fiúk felé.

- Történt valami? - kérdezte szigorúan.

- Igenis, tanár úr - mondta Martin bátortalanul. - A reáliskolások tegnap délután elégették a dolgozatfüzeteinket.

A tanár megállt.

- Ti kértétek rá őket? - kérdezte.

Martin megint nem tudta, nevéssen-e. Aztán megrázta a fejét, gyorsan elmondta a legszükségesebbeket, és átnyújtotta a tanárnak a jegyzéket.

A tanár kinyitotta az ajtót, maga előtt tolta Martint, és belépett a tanterembe.

Mialatt Martin az ajtó előtt várakozott, hajmeresztő dolog történt!

Néhány bejáró, Georg Kunzendorf bujtogatására, beültette Ulit a papírkosárba, és a papírkosarat a térképek felakasztására szolgáló két horoggal felhúzták a magasba. Matthiast négy fiú fogta le a padban. És Uli most fenn lógott a mennyezet alatt, és vérvörös fejjel nézett ki a kosárból. Martin csaknem elájult.

Kreuzkamm tanár úr úgy tett, mintha egyáltalán nem vette volna észre a botrányos tényállást, közömbösen ült le a katedrán, kibontotta Martin zsebkendőjét, és megszemlélte a hamut.

- Hát ez mi? - kérdezte.

- A dolgozatfüzeteink - felelte Martin zavartan.

- Ahá! - mondta a tanár. - Alig lehet őket felismerni. Egyébként kire voltak bízva tegnap délben a füzetek?

Rudi Kreuzkamm, a tanár fia felállt.

- Nem tudtad jobban megvédeni a füzeteket?

- Sajnos, nem - felelte Rudi. - Körülbelül húszan voltak a fiúk, akik Fridolint és engem megtámadtak. És mielőtt elégették a füzeteket, egy pincében ruhaszáritó kötéllel megkötöztek.

- Hát mennyi ideig voltál a pincében? - kérdezte az apa.

- Körülbelül négy óráig.

- Észrevettek valamit a szüleid?

- Nem - felelte Rudi.

- Szép kis szülők lehetnek! - jegyezte meg bosszúsan a tanár.

Néhány tanuló nevetett. Igazán komikus dolog volt, ahogy a tanár saját magát szidta.

- Hát az étkezésnél sem hiányoztál? - kérdezte.

- Nem - válaszolta Rudi. - Azt mondták nekik, hogy egy társamhoz vagyok meghíva.

- Add át apádnak meleg üdvözetemet - mondta szigorúan a tanár -, és legyen szíves, a jövőben jobban vigyázzon rád!

Most már az egész osztály nevetett. Ulin kívül. És a tanáron kívül.

- Át fogom adni édesapámnak - válaszolta Rudi Kreuzkamm. És erre megint nevettek.

- Finom állapotok lehetnek nálatok - mondta a tanár. - Martin jegyzékére egyébként nincs szükségem. Az osztályzatok még egyszer fel vannak jegyezve a noteszemben. De majd összehasonlítom egymással a két listát. Remélhetőleg senki sem csalt. No hiszen az majd kiderül!

Azonkívül már most közlöm veletek a következőket: a legközelebbi csínynél, amit elkövettek, olyan dolgot szólok a nyakatokba, hogy szemetek-szátok eláll.

Mintegy vezényszóra meredtek mind Uli felé. Jó kis mulatság lehet ebből!

- Tulajdonképpen mit keres a papírkosár a mennyezeten? - kérdezte a tanár. - Hagyjátok már végre abba ezeket a bárgyúságokat!

Néhány fiú felugrott, hogy leengedje a papírkosarat.

- Nem! - kiáltott a tanár szigorúan. - Hagyjátok csak nyugodtan ott fenn! Ráér! - Csakugyan nem vette volna észre, hogy Uli benne ül a kosárban? - Mielőtt folytatjuk, gyorsan átveszünk néhány szót a tegnapi tollbamondásból. Hogy írják azt, hogy szimfónia, Sebastian?

Sebastian a pad alá dugta az örökléstanról szóló könyvet, és betűzte a szót.

Helyesen betűzte.

A tanár bólintott.

- És hogy írják: gramofon? Uli!

Az egész osztály megdermedt az ijedtségtől.

A professzor idegesen dobolt ujjával a katedrán.

- Nos, mi lesz, Simmern? Gyerünk, gyerünk! - Ekkor reszkető hang hallatszott a papírkosár felől:

- G...r...a...m...o...

Tovább nem jutott Uli. Mintha delejesen vonzaná valami, a tanár felfelé tekintett és felállt.

- Mióta lett ez a szoba vurstli? Lennél szíves megmagyarázni, mi keresnivalód van ebben a buta hintában? Nincs ki a négy kereked? Azonnal gyere le!

- Nem tudok - mondta Uli.

- Ki csinálta ezt? - kérdezte a tanár. - Különben hagyjuk. Úgysem áruljátok el. Matthias!

Matthias felállt.

- Miért nem akadályoztad meg?

- Túl sokan voltak - magyarázta Uli a levegőből.

- Minden helytelen dologban, ami történik, nemcsak azok bűnösök, akik elkövetik, hanem azok is, akik nem akadályozzák meg - jelentette ki a tanár. - Ezt a mondatot a jövő órára mindenki ötször leírja.

- Ötvenszer? - kérdezte gúnyosan Sebastian.

- Nem, ötször - felelte a tanár. - Ha az ember egy mondatot ötvenszer ír le, végül újra elfelejti. Csak Sebastian Frank írja le ötvenszer. Hogy hangzik a mondat, Martin?

- Minden helytelen dologban, ami történik - mondta Martin -, nemcsak azok bűnösök, akik elkövetik, hanem azok is, akik nem akadályozzák meg.

- Ha tudnád, milyen igazad van! - mondta a tanár, és hátratámaszkodott. - Ez volt a tragédia első része. Most horgásszátok le a gyereket abból a hintából.

Matthias rohant ki elsőnek. Több fiú követte. S Ulinak végül újra szilárd talaj volt a lába alatt.

- Most pedig - mondta a tanár - következik a tragédia második része... - S ekkor olyan tollbamondás következett, hogy csak úgy ropogott. Idegen szavak, nagy- és kisbetűsök, írásjelek bonyolult alkalmazása - egyenesen kétségbeejtő volt. A negyedikesek egy félóra hosszat vért izzadtak. A tél és a hó ellenére. (Erről a tollbamondásról egyébként még évek múlva is beszéltek. Hármás volt a legjobb osztályzat!)

- Az ördögbe is! - sűgta Matthias a szomszédjának. - Remélhetőleg ma újra megtámadják Rudit a reálosok!

De Kreuzkamm tanár úr maga vitte haza a füzeteket.

- Ami biztos, az biztos! - mondta, és elhagyta a termet, olyan komolyan és mereven, ahogyan jött.

A szünetben Uli felmászott a katedrára.

- Csend! - kiáltotta. A többiek azonban tovább lármáztak. - Csend! - kiáltotta másodszor is. Úgy hangzott, mint egy gyötrelmes sikoly. Ekkor mind elnémultak. Uli fehér volt, mint a fal. - Közölni akarom veletek - mondta halkán -, hogy nem bírom tovább elviselni. Belebetegszem. Ti azt gondoljátok rólam, hogy gyáva vagyok. Hát most majd megláthatjátok. Felszólítlak benneteket, legyetek ma három órákor a sportpályán. Három órákor. El ne felejtétek! Ezzel lejött a dobogóról, és a helyére ült.

- Mit jelentsen ez, kicsi? - kérdezte Matthias. Martin és Johnny is odajöttek, és tudni akarták, tulajdonképpen mi a szándéka. Uli csaknem ellenségesen rázta a fejét.

- Hagyjatok csak! - mondta. - Majd meglátjátok.

Ebéd után az ebédlő felügyelője szétosztotta a postát. Matthias és még sokan pénzküldeményt kaptak. Az útiköltség volt, amit már vártak. Martin levelet kapott az anyjától. Zsebre dugta. Ámbár elég régen élt már az internátusban, még mindig képtelen volt arra, hogy az asztalnál olvassa el a postáját, lármában és a körülötte ülők kíváncsi pillantásai közt. Nem, majd a színdarab próbája után a parkba megy, vagy egy üres zeneszobába, hogy egyedül legyen, mikor a levelet kibontja. Megtapogatta a borítékot. Nagyon vastag nem volt a levél. Úgy látszik, egy tízmárkást küldött az anyja. Nyolc márkát tesz ki az útiköltség. Akkor két márkája marad még, és így vásárolhat egypár apró ajándékot a szüleinek. A kép, amit nekik festett, egészen csinos volt ugyan, de véleménye szerint egy kép mégiscsak egy kicsit kevés két szülőnek.

Amikor vége volt az étkezésnek, Matthias összehívta hitelezőit, és visszafizette, amit kölcsönadtak olyankor, amikor az éhség gyötörte. Aztán fogta magát, és elrohant. Sürgősen Scherf cukrászhoz kellett futnia. Minthogy ma gazdag ember, kalácsot akart vásárolni a karácsonyi színdarab minden szereplője számára. Persze magának is; hiszen ő is szerepel a darabban.

Az ebédlő kiürült.

Csak Martin és Johnny állt még az ajtóban. S hátul, a helyiség egyik rövid oldalán Justus ült kis asztalánál. Éppen szivarra gyújtott. Odamentek hozzá. Barátságosan bólintott, és fürkészőn nézett rájuk.

- Egészen ünnepélyes arcot vágtok - mondta. - Mi van a begyetekben?

- Meg akartuk kérni, jöjjön velünk egy kicsit sétálni - magyarázta Martin. - Meg kell mutatnunk valamit!

- Úgy? - kérdezte Bökh. - Kell?

Mindketten erélyesen bólintottak. Erre a tanár felállt, és kiment velük az ebédlőből. Ellenkezés nélkül követte őket az iskola kapujáig.

- Nocsak - mondta ott. - Itt kimegyünk? - Megint bólintottak. - De erre már igazán kíváncsi vagyok - jegyezte meg. A fiúk végigvezették az utcán, mindig az iskolakert vasrácsa mentén. A színdarab próbái iránt érdeklődött.

- Nagyon jól tudjuk a szerepünket - mondta Johnny Trotz.

- Holnap este, a karácsonyi ünnepségen még Matthias sem fog belesülni. Délután van a főpróbánk. Jelmezes!

Justus megkérdezte, eljöh-e a főpróbára. Azt mondták, hogy magától értetődik. De ő észrevette, hogy nem volt egészen nyílkre. Hát úgy gondolta, majd csak fékezni tudja a kíváncsiságát az első nyilvános előadásig.

- Hova fuvaroztok engem tulajdonképpen? - kérdezte Bökh doktor.

A fiúk nem feleltek, csak mosolyogtak, és nagyon izgatottak voltak.

Egyszerre csak Johnny azt kérdezte:

- Mi volt a foglalkozása annak a jó barátjának, akiről tegnap mesélt nekünk?

- Orvos volt - mondta Bökh doktor. - Nyilván azért is vette annyira a szívére, hogy a feleségén és a gyermekén nem tudott segíteni. Pedig nagyon jó orvos volt. De hát a sorssal szemben néha a tudomány sem segít.

- Tudott zongorázni? - kérdezősködött Johnny tovább. Justus meglepetten pillantott a fiúra.

- Igen - mondta végül. - Még hozzá kiválóan játszott. De hogy jut ez eszedbe?

- Csak úgy - mondta Johnny. És Martin kinyitotta a kertkaput.

- Ide be? - kérdezte a tanár.

A fiúk bólintottak, és továbbvezették az apró, behavazott kertek mentén.

- Húsz évvel ezelőtt még erdő volt itt - mesélte Bökh doktor. - És ha valamire készültünk, akkor átmásztunk a kerítésen.

- Még ma is így csináljuk - mondta Martin. Erre nevettek.

Aztán a két fiú megállt.

- Hiszen itt valaki egy igazi vasúti kocsiban lakik! - kiáltott fel Justus meglepetten.

- Igenis - mondta Johnny. - Az az ember, aki ebben a kocsiban lakik, barátunk. És majdnem annyira szeretjük, mint önt. Ezért is akarjuk, hogy végre megismerje.

Martin bement a kertbe, megállt a vagon előtt, és hármat kopogott. Az ajtó kinyílt, és a Nemdohányzó lépett ki. Kezet nyújtott Martinnak. Aztán a kertajtó felé nézett, ahol Johnny állt a tanárral.

Egyszerre Justus mélyet sóhajtott, felrántotta a kertajtót, és a Nemdohányzóhoz sietett.

- Robert! - kiáltotta magánkívül.

- Johann! - mondta a Nemdohányzó, és kezet nyújtott a barátjának.

A két fiúnak nem került nagy fáradságába észrevétlenül ellopózni, mert a két férfi úgy állt a hóban, mint két kőoszlop, és le nem vették a szemüket egymásról.

- Öreg fiú! - mondta Justus. - Csakhogy végül rád találtam újra!

Martin és Johnny némán rohantak a kertek között. A gimnázium kerítése mellett fellelegezve megálltak. Egyetlen szót sem szóltak. De mielőtt átmásztak volna a falon, kezet szorítottak.

Olyan volt, mintha néma ígéretet tettek volna egymásnak. Egy ígéretet, amelyet szavakkal ki sem lehet fejezni.

8. FEJEZET

Nagyon sok sütemény - A repülő osztály legközelebbi próbája - Az ok, amiért Uli ernyőt hozott magával - Óriási izgalom a sportpályán és az iskolaépületben - Doktor Bökh vigasztaló szavai és a 3-as zongoraszoza

A repülő osztály utolsó előtti próbája óriási kalácsevással kezdődött. Matthias nagyvonalúan bevásárolt, és gondosan ügyelt arra, hogy semmi se maradjon meg.

Uli késve érkezett. Esernyőt szorongatott a hóna alatt.

- Minek hordozod magaddal ezt a paraplét? - kérdezte Sebastian. Uli azonban mélyen hallgatott, és erre nem kérdezősködtek tovább.

„Ma reggel óta hallatlanul megváltozott - gondolta Sebastian. - Akárcsak egy óra, amit túlhúztak. És most elpattant a rugója.”

Uli egy sarokba állította az ernyőt. Semmiképpen nem akart kalácsot enni, akármennyire kérte is Matthias, és azt mondta, ideje lenne elkezdeni a próbát.

Aztán elpróbálták Johnny karácsonyi színdarabját. Végigjátszották az első felvonástól az ötödikig, fennakadás nélkül, és ezt követően igen elégedettek voltak.

- No, látjátok! - mondta Matthias büszkén. - Minél többet eszem, annál jobb az emlékezőtehetségem. - Aztán még egyszer pontosan megbeszélték a jelmezeket és a kellékeket. Fridolin még ma el szándékozott menni Krüger borbélyhoz a szőke hajfonatokért Uli számára, hogy holnap reggel magával hozhassa. A főpróbának tehát mi sem állt útjában. Már állt a karácsonyfa is. Gazdagon díszítve villanykörtékkel. A gondnok pedig több font vattával hintette be az ágakat.

- Remélhetőleg minden rendben megy holnap este - mondta Johnny. - Nem szabad, hogy lámpalázatok legyen. Úgy kell tennetek, mintha teljesen egyedül lennétek a tornateremben, akárcsak a próbák alatt.

- Fog az menni - mondta Martin. - Csak még gyorsan gyakorolnunk kellene a díszletek felállítását. Mert ha holnap este felborul az egyik díszlet, a piramis vagy az Északi-sark, akkor a nézők nevetnek, mielőtt még a színpadot kinyitottuk volna. És akkor akár el se játszunk a darabot.

Johnny igazat adott Martinnak. Ezért újra előszedték a sarokból a hatalmas festett kartonokat, és gyorsan felállították a nyújtóknál. Aztán kipróbálták, el tudják-e mozdítani a helyéről a repülőgépet, anélkül hogy a nézők észrevennék a mögötte rejtőző fiúkat, akik a korlátot tolják.

- Úgy kell mennie, mint a karikacsapás! - kiáltotta Martin. - A színpadnak egy perc alatt teljesen készen kell lennie!

Újra sarokba tolták a díszleteket és a korlátot, aztán még egyszer előhúzták és felállították. Úgy dolgoztak és szitkozódtak, mint a hivatásos díszletmunkások.

Uli kilopózkodott a tornateremből, a többiek észre sem vették. Félt, hogy megakadályozhatják abban, amire készül. Márpedig annak nem szabad megtörténnie.

Több mint ötven fiú állt kíváncsian a behavazott sportpályán, és őt várták. Csupa alsóbb osztályos volt. Az idősebbeknek nem szóltak róla semmit. A fiúknak mindjárt az volt az

érzésük, hogy itt valami szokatlan és tilos dolog van készülóban. Zsebre dugott kézzel álltak, és találgatásokba bocsátkoztak.

- Talán el sem jön - mondta egyikük.

Ekkor azonban már meg is jött Uli. Szó nélkül elhaladt előttük, és a vas mászórudak felé indult, amelyek a tér szélén álltak.

- Tulajdonképpen minek hozott magával ernyőt? - kérdezte valaki.

- Pszt! - intették le a többiek.

A rudak mellett hosszú létra állt. A szokásos tornalétra volt, amelyet minden iskolában használnak. Uli a létrához lépett, és felmászott a jéghideg fokokon. Az utolsó előtti létrafokon megállt, megfordult, és lenézett a fiúk nagy tömegére. Egy kicsit megingott, mintha szédülne. Aztán összeszedte magát, és hangosan azt mondta:

- A helyzet a következő: én kifeszítem most az ernyőt, és ejtóernyővel leugrom. LépjeteK jól hátra, hogy senkinek se potyogjak a fejére!

Néhány fiú azt hitte, hogy Uli megbolondult. A legtöbben azonban némán hátráltak, és alig várták a bejelentett izgalmas látványt.

A négy negyedikes, aki a tornateremben dolgozott, már végérvényesen sarokba tolta a kulisszákat és a korlátot. Sebastian Kreuzkamm tanárt szidta, amiért ötvenszer leírátja vele a helytelen dologban való bűnösségről szóló mondatot.

- Egy nappal karácsony előtt! - mondta sértődötten. - Nincs ennek az embernek szíve!

- Neked sincs - mondta Johnny.

Matthias ekkor megfordult, és fürkészően körülnézett.

- Hol van tulajdonképpen a kicsi? Eltűnt!

Johnny az órájára nézett.

- Három óra múlt - mondta. - Uli valamire készül három órakor.

- Persze! - kiáltotta Martin. - Kint a sportpályán. De arra igazán kíváncsi vagyok.

Elhagyták a termet, és átszaladtak a pályára. Befordultak a sarkon, és szinte földbe gyökerezett a lábuk. A sportpálya tele volt iskolásokkal. Valamennyien felfelé néztek, a magas létra tetejére, amelyen Uli nehézkesen egyensúlyozott. A kifeszített ernyőt magasan a feje fölött tartotta.

- Az isten szerelmére! - sűgta Martin. - Ez le akar ugrani! - és már rohant is keresztül a pályán, a másik három pedig követte. A sportpályán a keményre fagyott hó pokolian csúszós volt. Johnny elvágódott.

- Uli! - kiáltott Matthias. - Ne tedd!

De Uli ebben a pillanatban leugrott. Az ernyő nyomban kifordult. Uli pedig lezuhant a behavazott jégre. Nagyot puffant, és fekve maradt.

A tömeg kiáltozva szétfutott. A négy barát a következő pillanatban a szerencsétlenül járt gyerek mellett volt. Uli holtápadtan, eszméletlenül feküdt a hóban. Matthias mellette térdelt, és folyton simogatta.

Aztán Johnny berohant a házba az intézet ápolónőjéért. Martin pedig a kerítéshez futott, átmászott rajta, és fellármázta a Nemdohányzót. Hiszen az orvos volt. Segítenie kellett. És Justus is ott volt még nála.

Matthias a fejét csóválta.

- Kis pajtásom - mondta az öntudatlan fiúnak. - És még azt mondják, hogy nincs bátorságod! - és a jövő bokszbajnok nagy gyermekkönyveket sírt. Legtöbbje a hóba hullott, néhány közülük pedig Uli halálsápadt arcát érte.

Matthias, Martin, Johnny és Sebastian némán állt az ablaknál, az internátus betegszobájának előcsarnokában. Nem mehettek be. Nem tudták, mi van Ulival.

A Nemdohányzó és Justus volt a szobában, meg az ápolónő és Grünkern igazgató úr. Az iskolaorvos, az öreg Hartwig egészségügyi tanácsos, szintén eljött.

- Nem lesz semmi baj, Matthias! - szólt Martin.

- Egész biztosan nem - mondta Johnny.

- Én megnéztem a pulzusát, az egészen normális volt - mesélte Sebastian. Egyébként éppen harmadszor mesélte el. - Biztosan csak eltört a jobb lába.

Aztán megint hallgattak, és lebámultak az ablakon, a fehér parkra. De semmit sem láttak. Szomorú gondolataik elhomályosították tekintetüket. Úgy érezték, hogy egy örökkévalóság óta tart a várakozás.

Ekkor halkán kinyílt az ajtó. Justus lépett ki, és sietve jött feléjük.

- Nem olyan nagy a baj - mondta. - A lábtörés nem súlyos. De könnyű zúzódások is vannak a mellkasán! Agyrázkódás nem volt megállapítható. Hát fel a fejjel, fiúk!

A barátok fellélegeztek. Matthias az ablaküvegre szorította az arcát. Vállai megvonaglottak. Úgy látszott, mintha Justus meg akarná simogatni ezt a nagy kamaszt. De nemigen merte.

- Négy hét múlva megint egészséges lesz - mondta Bökh doktor. - Most sietek telefonálni a szüleinek, hogy a gyerekek itt kell maradnia karácsonyra.

Már indulni készült.

- Meg tudátok nekem mondani - kérdezte még -, mi a csoda vitte arra a hülye ötletre, hogy ernyővel leugorják a létráról?

- Mindenki mindig bosszantotta - magyarázta zokogva Matthias. - Azt mondták, hogy gyáva és más efféléket... - Matthias elővette zsebkendőjét, és kifújta az orrát. - És én, marha, azt tanácsoltam neki tegnap, hogy valami olyant vigyen véghez, ami imponál a többieknek!

- Hát ez sikerült is neki - mondta Justus. - És most szedjétek egy kicsit össze magatokat! Ne felejtsetek el, hogy egy lábtörés kisebb baj, mintha a gyerek egész életében attól félt volna, hogy a többiek nem tekintik teljes értékűnek. Majdnem azt hiszem, ez az ejtóernyős ugrás egyáltalán nem volt olyan hülyeség, mint eleinte hittem.

Aztán a lépcsőház felé sietett, hogy Uli szüleit telefonon értesítse. A négy fiú csak akkor ment el, mikor a Nemdohányzó kijött, és becsületszavára biztosította őket, hogy Uli egy hónapon belül megint makkegészséges lesz. Matthias utolsónak távozott. Még megkérdezte, hogy bemehet-e Ulihoz. De a Nemdohányzó azt mondta, hogy ez szigorúan tilos. Holnapnál előbb gondolni sem lehet erre. Ekkor Matthias is átment a szobájukba.

Martin a lépcsőn lemenet érezte zizegni zsebében anyja levelét. Belépett a 3-as zongoraszobába. Felült az ablakdeszkára, és feltépte a borítékot. Az első, amit meglátott, egy sor levélbélyeg volt. Kiszedte, és nagy sietve megszámlolta. Húsz darab huszonöt pfenniges bélyeg volt benne. Tehát csak öt márka! A fiúnak csaknem elállt a szívverése. Aztán kezébe vette a levélpapírt. Megfordította. Belenyúlt a borítékba. Fürkészően nézett a padlóra. De nem lett több. Öt márka értékű bélyeg maradt.

Martint elfogta a gyengeség. Remegett a térde. Rápillantott a levélre, és olvasni kezdte:

Édes jó kisfiam!

Bizony, ez szomorú levél lesz. És nem is tudom, hogyan kezdjek bele. Mert képzeld el, drága gyermekem, ezúttal nem tudom neked elküldeni a nyolc márkát útiköltségre! Semmire sem telik, hiszen tudod, hogy apa semmit sem keres. Ha arra gondolok, hogy karácsonyra ott kell maradnod az iskolában, egészen nyomorúságosan érzem magam. Annyit törtem a fejem, Emma néninél is voltam. De hiába. Apa meg elment egy régi kollégájához. De annak sem volt felesleges pénze. Egyetlen fillérje sem.

Nincs kiút, kisfiam. Ezúttal ott kell maradnod az internátusban. És húsvét előtt nem fogjuk viszontlátni egymást. Ha erre gondolok - de nem szabad, mert semmi értelme sincs.

Ellenkezőleg. Roppant bátrak leszünk, és összeszorítjuk a fogunkat, igaz? Az egész, amit szerezni tudtam, öt márka. Rockstroh szabómestertől. Szilveszterig. Akkorra vissza kell adnom.

Martin, végy magadnak érte egy cukrászdában egy csésze csokoládét és egy pár süteményt. És nehogy mindig az iskolában és a szobában kuksolj! Hallod? Talán van ott valahol egy ródli-pálya. Oda okvetlen menj el. Ugye, megígéred?

És holnap megkapod postán a csomagot, benne vannak az ajándékok, amiket itthon tettünk volna számodra a karácsonyfa alá. Talán nem is lesz fa az idén. Ha te nem vagy itt, semmi értelme sincs.

Nem sok, amit neked küldtünk. De hát tudod, hogy nincs több pénzem. Nagyon szomorú ez, de nem segíthetünk rajta. Édes fiam, karácsonykor mindannyian nagyon bátrak leszünk, és egy kicsit sem fogunk sírni. Ígérem neked. És te is énnekem?

Hát most sok szívből jövő csók és üdvözet

szerető anyádtól

Apa üdvözl. Azt mondja, légy jó gyerek. De hát úgyis az vagy! Bélyegben küldöm a pénzt. Majd beváltod.

Martin Thaler rámeredt a levélre. Az írás összefutott szeme előtt. Anya sírt. Látszott az írásán.

A fiú megmarkolta az ablakkilincset, és felnézett a fáradt, szürke decemberi égre.

- Anyu! - suttogta. - Drága, drága anyu!

Aztán sírva fakadt, ámbár tulajdonképpen nem volt szabad sírnia.

9. FEJEZET

*Sebastian alapvető magyarázata a félelemről - Egy szereplő helyettesítése -
Titkos látogatás a betegszobában - Meleg vacsora Az Utolsó Fityinghez
címezett kocsmában - Találkozás egy postással és Martin levele*

Aznap valamennyi szobában Uli ejtőernyős ugrása volt a beszéd tárgya. S az általános vélemény az volt: a kis Simmern remek fickó, és senki sem hitte volna, hogy egy nap képes lesz ilyen vakmerő dologra.

Csak Sebastian volt más véleményen.

- Ennek az ugrásnak semmi köze sincs a bátorsághoz - mondta elutasítóan. - Uli, amikor leugrott a létráról, nem volt bátrabb, mint azelőtt. A kétségbeesés hajszolta oda.

- De a kétségbeesés bátorsága! - kiáltott egy hetedik. - Az pedig különbség. Nagyon sokan vannak gyávák, akik álmukban sem gondolnának arra, hogy létráról ugráljanak le. Ha mégúgy el lennének is keseredve.

Sebastian jóindulatúan bólintott.

- Ez igaz - mondta. - De a különbség köztük és Uli közt nem a bátorság területén mutatkozik.

- Hanem?

- A különbség az, hogy Uliban több a szégyenérzet, mint bennük. Uli ugyanis teljesen egyszerű, naiv fiú. A bátorság hiánya őt magát zavarta leginkább! - Sebastian egy darabig töprengett, aztán folytatta: - Az, amit most mondani akarok, tulajdonképpen nem is tartozik rátok. De gondolkodtatok-e már valaha azon, hogy én bátor vagyok-e? Feltűnt már nektek csak egyszer is, hogy én félek? Semmit sem vettetek észre! Hát bizalmasan közlöm veletek, hogy én félnék, még hozzá rendkívül félnék vagyok. De én okos ember vagyok, és nem engedem, hogy észrevegyék rajtam. Engem nem zavar különösebben, hogy hiányzik a bátorságom. Nem szégyellem. És ez megint attól van, hogy okos vagyok. Tudom, hogy minden embernek vannak hibái és gyengéi. A lényeg, hogy ezeket a hibákat ne mutassuk.

Persze nem mind értették meg, amit mondott. Különösen a fiatalabbak nem fogták fel.

- Nekem jobban tetszik, ha valaki még tud szégyenkezni - mondta egy hetedik.

- Nekem is - mondta halkan Sebastian. Ma szokatlanul beszédes volt. Valószínűleg Uli balesete volt az oka. Máskor mindig csak gúnyos és visszatetsző dolgokat mondott. Nem volt barátja. És mindig azt gondolták, nincs is rá szüksége. De most megérezték, hogy mégis szenved a magányosságtól. Bizonyos, hogy nem volt nagyon boldog ember.

- Egyébként - mondta egyszerre hűvösen - senki se merészelje mulatságosnak találni, hogy hiányzik belőlem a bátorság. Máskülönben kénytelen lennék, pusztán a tekintélyem fenntartása végett, odavágni. Annyi merszem ugyanis még van.

Hát ilyen volt! Az imént csaknem megsajnálták. És máris megint a fonákját mutogatta.

- Csend! - kiáltott a szobafelügyelő. Egy kicsit aludt, és éppen most ébredt fel.

Sebastian pedig ötvenszer leírta a helytelen cselekedetéről szóló mondatot.

Valamivel később átment Johnny dolgozószobájába.

- Ki fogja Uli szerepét játszani holnap este? - kérdezte.

Johnny a felhőkből zuhant le. Még egyáltalán eszébe sem jutott, hogy Uli balesete kétségessé tette *A repülő osztály* előadását.

- Hiszen a szerep nem túl nagy - jegyezte meg Sebastian. - Csak találnunk kell valakit, aki holnap délig megtanulja. És annak a szerencsétlennek még olyannak is kell lennie, hogy szőke kislánynak nézhessék.

Végül a harmadikos Stöcker jutott eszükbe. Mielőtt azonban megkérdezték volna, hajlandó-e beugrani, átmentek a 9-es szobába, hogy megbeszéljék a dolgot Martinnal.

A 9-es szoba olyan volt, mint valami gyászház. Matthias Justushoz fordult, és megkérdezte, szabad-e a karácsonyi szünet alatt az iskolában maradnia. Mert máskülönben Uli egészen egyedül lenne. De Justus azt felelte, hogy ezt semmi szín alatt sem engedi meg. Matthias csak utazzék szépen haza a szüleihez, akik már úgy örültek a jövetelének. Azonkívül Johnny úgymint itt marad. És Uli szülei éppen az előbb mondták telefonon, hogy karácsony estéjén néhány napra Kirchbergbe érkeznek. Matthias tehát maga elé meredt, és dühös volt, hogy karácsonyra haza kell utaznia.

És néhány asztallal odébb ült Martin, mélységesen szomorúan, mert karácsonyra az iskolában kell maradnia. Egy órája ugyan szakadatlanul azt mondogatta magának, hogy hiszen Uli és Johnny is itt maradnak, de az mégiscsak egészen másvalami volt. Mert Johnny ugyan mit keresne a kapitány nővérénél? Nem nagy teljesítmény itt maradni, ha az embernek az apja rossz ember, és ezenkívül Amerikában él. Ulit pedig meglátogatják a szülei az iskolában. Az mégiscsak valami. És azonkívül: ha az ember eltörte a lábát, akkor magától értetődik, hogy nem utazhat el.

„De én - gondolta Martin -, én egészséges vagyok! Én nem törtem el a lábam, és mégsem mehetek haza. Én nagyon szeretem a szüleimet, és ők is engem, és mégsem lehetünk karácsonyeste együtt. És tulajdonképpen miért? A pénz miatt. Hát miért is nincs nekünk pénzünk? Kevésbé ügyes az én apám, mint mások? Nem. Én vagyok kevésbé szorgalmas, mint a többi fiú? Nem. Rossz emberek vagyunk? Nem. Hát akkor min múlik? Az igazságtalanságon, amitől annyi ember szenved. Vannak ugyan rendes emberek, akik változtatni akarnak ezen. De karácsonyeste már holnapután van. Addigra nem fog nekik sikerülni.”

Martin még azon is gondolkozott, ne menjen-e haza gyalog. Három napig tartana. Tél közepén. Legkorábban az ünnep második napjára lehetne ott. Vajon telik-e öt márkából ételre és szállásra? A szünidő végén meg vissza is kell jönnie! A szüleinek megint csak nem lenne pénzük útiköltségre.

Sehogy sem megy! Akárhogy csűrte-csavarta: ezúttal itt kell maradnia...

Amikor Johnny és Sebastian beléptek a szobába, és megkérdezték, hogy a harmadikos Stöckert alkalmas pót-Ulinak tartja-e, oda se hallgatott. Johnny megfogta a vállát, és kizökkentette szomorú gondolataiból. Sebastian megismételte a kérdést.

- Bizonyára - mondta Martin közömbösen.

A másik kettő csodálkozva méregette.

- Mi van veled? - kérdezte Sebastian. - Uli balesete miatt? Azon ne aggódj! Sokkal-sokkal rosszabbul is történhetett volna.

- Biztosan - mondta Martin.

Johnny lehajolt hozzá.

- Te, valami bajod van? - kérdezte halkan. - Beteg vagy? Vagy valami történt?

- Biztosan - felelte Martin. Úgy látszott, más szó nem létezik számára. Felhajtotta az asztal tetejét, és levélpapírt vett elő.

A fiúk otthagyták.

- Mit jelentsen ez? - kérdezte Johnny Trotz aggodalmasan a folyosón.

- Fogalmam sincs róla - mondta Sebastian. - Talán a feje fáj.

Aztán beszéltek a harmadikos Stöckerrel. A fiú csupa lelkesedés volt. Persze amikor meghallotta, hogy lányruhába kell öltöznie és szőke parókát tenni a fejére, lelkesedése szemmel láthatóan lelohadt. De azt mondták, nem hagyhatja cserben a negyedikeseket. Johnny kezébe nyomta *A repülő osztály* kéziratát.

- Holnap délre megtanulod a szerepet! - parancsolta Sebastian. Mire a kisfiú sürgősen nekiült.

Matthias nem bírta ki tovább, és valamilyen ürüggyel kísért. A szép Theodor, még mindig Bökh doktor tegnapi elbeszélésének hatása alatt, maga volt a megtettesült elnézés. Matthias tehát a betegszoba közelében a folyosó egyik oszlopa mögé bújt és leskelődött.

Szerencséje volt. Az ápolónő már néhány perc múlva kijött a szobából, és lement a lépcsőn, hogy a konyhából elhozzon egyet-mást. Matthias óvatosan körülmélt.

Egy pillanattal később Uli ágyánál állt. A fiú aludt. Orvosságszag terjengett. Matthiasnak torkában dobogott a szíve. Meghatottan nézte kis barátja sápadt arcát.

Uli ekkor felvetette a szemét. És egy csöpp sápadt mosoly villant fel a tekintetében.

Matthias bólintott. Elszorult a torka.

- Nem fáj különösebben - mondta Uli. - Igazán nem. És holnapután jönnek a szüleim.

Matthias újra bólintott. Aztán azt mondta:

- Itt akartam maradni a vakációban. De Justus megtiltotta.

- Nagyon köszönöm - súgta Uli. - De te csak utazz haza. És mire visszajössz, majdnem egészséges leszek.

- Természetesen - felelte Matthias. - És biztos, hogy már nem fáj?

- Persze! - súgta Uli. - És mit szólnak hozzá a többiek?

- Egyszerűen hasra estek - mesélte Matthias. - És félelmetesen megnőtt előttük a tekintélyed.

- Látod - súgta Uli. - Csakugyan igazad volt. A félelem gyógyítható.

- De kicsi! Én nem így gondoltam azt tegnap! - mondta Matthias. - Ez még sokkal rosszabbul is elsülhetett volna. Én igazán nem vagyok gyáva nyúl. De egymilliót ígérhetnél, én le nem ugranék a létráról.

Öröm és büszkeség ragyogott Uli arcán.

- Nem?

- Teljesen kizárt dolog - mondta Matthias. - Inkább csúfoljanak girhes kutyának!

Uli elégedett volt magával és a világgal. A fájdalmak és a többhetes ágyban fekvés ellenére is.

- A hálószekevényen van csokoládé - súgta. - Grünkern hozta, személyesen. Vedd el!

- Köszönöm, nem - mondta Matthias. - Nem vagyok éhes.

Uli csaknem elnevette magát. De a mellkasa fájt.

- Nem vagy éhes? - súgta. - De Matthias! Megparancsolom, hogy edd meg a csokoládét! Más-különbén felizgatom magam. És a Nemdohányzó eltiltott minden izgalomtól.

Erre Matthias gyorsan elvette a csokoládét. Uli szigorú arcot vágott, amíg pajtása a szájába nem vett néhány darabkát. Aztán megbékülten mosolygott.

Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó, és az ápolónő lépett a szobába.

- Azonnal menj innen! - kiáltotta. - Hát el sem hinné az ember: ez a nagy kamasz eleszi a beteg kis kölyök elől a csokoládét! - Matthias a feje búbjáig elvörösödött.

- De hiszen ő parancsolta - felelte rágás közben.

- Kotródj innen! - kiáltott az ápolónő.

A két gyerek bólintott egymásnak.

- Gyógyulj meg hamar, Uli! - mondta Matthias, és kiment.

Lefekvés előtt Justus valamennyi növendék jelenlétében rövid beszédet tartott:

- Szívből hálásak lehetünk, hogy a kísérletből, amelyet Uli szükségesnek tartott, mindössze baleset lett, és nem szerencsétlenség. Rosszabbul is végződhetett volna. Elővigyázatosságból megkérem a jelenlevőket, szigorúan ügyeljenek arra, hogy a bátorságnak ez a fajtája valahogy divattá ne váljék. Kérek mindenkit, hogy a bátorságát, éppen úgy, mint annak hiányát, a lehető legkevesebb feltűnéssel gyakorolja. Vigyáznunk kell az iskola hírére, akárcsak sajátunkra. A lábtörés olyan bizonyítási módszer, amit nekem a magam nevelői minőségében kereken vissza kell utasítanom. Különbén sem tartok róla sokat. Így. És most borítsunk fátlat rá. Ma este elmegyek hazulról. Egy korsó sört akarok inni. Henkel nyolcadikos helyettesít. Viselkedjetek tisztességesen. Gondoljatok arra, hogy ha ma botrányt csináltok, máskor nem mehetek el. És egy korsó sört bizonyára nem sajnáltok tőlem. No és most jó éjszakát!

- Jó éjszakát, doktor úr! - kiáltották.

Bökh doktor lement a városba. Hosszú volt az út. Az Utolsó Fityinghez címzett vendéglő kint volt a külvárosban. Nemdohányzó mesélte neki, hogy ott zongorázik.

„Zene és tánc. Italfogyasztás nem kötelező” - ez volt kiírva az ajtóra. Justus belépett. A helyiség nem tartozott az előkelő éttermek közé. A vendégek pedig meglehetősen elszántaknak látszottak. A Nemdohányzó egy lehangolódott zongora mellett ült, és egyik slágeret játszott a másik után.

Bökh leült az egyik asztalkához, egy pohár sört rendelt, és szivarra gyújtott. A Nemdohányzó észrevette, és feléje bólintott. Justus alaposan körülnézett, mialatt barátja a billentyűket verte. Csakugyan bolond egy hely volt! A férfiak tánc közben fejükön tartották a kalapjukat. Hát nem mondom!

Mintegy fél óra múlva a Nemdohányzó odajött Bökh asztalához.

- Nagyszünet! - mondta, és elégedetten mosolygott. A pincér egy adag bifszteket hozott neki, zsírban sült burgonyával és egy pohár sört. - A meleg vacsora! - jegyezte meg a Nemdohányzó, és jó étvággal hozzálátott.

- Ne vedd tőlem rossz néven, Robert - mondta Justus. - De hát ez mégse neked való foglalkozás! Nem akarsz még egyszer megpróbálkozni a polgári étellel? Legalább az én kedvemért tedd meg - kérte Bökh, mikor barátja nem válaszolt.

A Nemdohányzó a fejét rázta.

- Mit akarsz, Johann? - mondta. - Én az én ócska kocsimban teljesen elégedett vagyok. Tavasszal megint minden kivirágzik. Sok pénzre nincs szükségem. És még sohasem volt ennyi időm gondolkozásra és olvasásra, mint ezekben az utolsó években, amelyeket te elveszett éveknek tartasz. Annak a szerencsétlenségnek, amelyet akkor átéltem, megvolt a maga értelme. Ilyen különcöknek is kell lenniük, amilyen én vagyok. Nem orvosnak kellett volna mennem, hanem kertésznek. De hát arról, sajnos, már elkéstem. És itt, ebben a hangos és közönséges helyiségben olyan csodálatosan egyedül érzem magam, mintha valahol az erdőben ülnék.

- Figyelj ide, Robert! - mondta Justus. - A mi iskolaorvosunk. Hartwig egészségügyi tanácsos már éppen elég öreg. Nagy praxisa van. Nem hinném, hogy nagy dolog lenne neki, ha téged ajánlana utódjául az intézetünknek. Annyit azzal is megkeresnél, mint a zongorázással. És továbbra is ott lakhatnál a vonatodban. Hm? Mit szólsz ehhez a tervhez? Megkérdezzem az öreg Hartwigot?

- Nem bánom! - válaszolta a Nemdohányzó. - Ha kedved van, kérdezd meg. De, kedves barátom, ne hidd, hogy attól jobb lesz a kedvem, ha egy napon megint aszpirint írok fel. És ne gyere nekem olyan szólammal, hogy az ember ne éljen becsvágy nélkül. Nagyon kevés ember van ugyanis, aki úgy él, mint én. Természetesen nem úgy képzelem, hogy mindenki zongorista legyen kétes lokálokban, de azt szeretném, ha több lenne az olyan ember, akinek ideje van emlékezni arra, ami lényeges. Pénz, rang és dicsőség - hiszen ezek gyerekes dolgok! Ez csak játék, semmi egyéb. Fel nőttek ezzel igazán nem tudnak mit kezdeni. Igazam van, öregem? - Szünetet tartott. - De természetesen ha a te gimnazistáddal törődhetném, hogy jó egészségben maradjanak - ez nem is lenne olyan csúnya foglalkozás. Csak át kellene másznom a kerítésen, ha valaki beteg. És virágot nevelni és könyveket olvasni amellet is tudnék. No jó, vén cimborá, kérdezd meg egyszer az öreg tanácsost! És ha nemet intene, akkor tovább verem itt a billentyűket. Amíg Martin és Johnny, Matthias, Uli és Sebastian le nem érettségiztek, addig semmi esetre sem megyek ki a kertemből.

- Én meg a toronyszobámból - mondta Justus. - Remek fickók! Aztán poharat emeltek.

- A kis Uli gyógyulására! - mondta a Nemdohányzó. És koccintottak. Aztán elmesélték egymásnak, amit a reáliskolásokkal vívott háborúról tudtak.

Justus rámosolygott barátjára.

- Szeretnek bennünket a csibészek - mondta.

A Nemdohányzó derűsen bölintott.

- Talán nincs igazuk? - kérdezte.

De már vissza kellett mennie a lehangelődött zongorához. A vendégek táncolni akartak.

Éjfél után mentek haza a városon keresztül. Sok történet jutott eszükbe fiatalkorukból. Milyen régen is volt az! De itt volt, itt! Ugyanezekben az utcákban, amelyeken ma éjszaka végigsétáltak. És ugyan mi lett a többiekből, akik húsz évvel ezelőtt velük együtt nyomták az iskolapadot? Néhányukról tudtak egyet-mást. De mi lett a többiekből? Ragyogtak felettük a csillagok. Ugyanazok a csillagok voltak, mint akkor.

A sarkon a postás éppen kiürítette a levélszekrényt.

- Milyen gyakran rohantunk akkoriban ehhez a ládához! - mondta Justus.

- Legalább kétszer egy héten - mondta elgondolkozva a Nemdohányzó. - Ha ritkábban írtam, anyám azt hitte, valami bajom történt.

A postaládában, amelyet a postás kiürített, volt egyébként egy levél Thaler úrnak és Thalerné asszonynak, Hermsdorfba. A boríték hátán ez volt: „Feladó: Martin Thaler, Kirchberg, Gimnázium.”

- A postaláda még a régi - mondta Justus. - De a postás már nem ugyanaz.

A levél, amelyről az imént szó volt, következőképpen hangzott:

Édes jó Anyukám!

Tudod, először nagyon megijedtem. De miután változtatni nem lehet rajta, hát nincs mit tenni. És egy csöppet sem sírtam. Egyetlen könnyet sem. Meg is ígérem neked és Apának. Süteményt és csokoládét a Scherf cukrászdában veszek magamnak; Matthias azt mondja, hogy ott nagyon olcsó. Ródlizni is megyek, ha ti örültök neki. Egész biztosan. Elhiheted. És sok-sok köszönet a pénzért. Majd karácsonyeste elmegyek a postára, és beváltom.

Ez az első karácsony, amikor nem látjuk egymást, és ez természetesen nagyon szomorú. De hiszen ismertek engem. Ha nem akarom elhagyni magam, akkor nem is hagyom. Végtére is férfi vagyok! Borzasztóan örülök a holnapi csomagnak. Majd néhány fenyőágot teszek az asztalomra, és gyertyám is lesz. Kívülem még Johnny marad itt, hiszen tudjátok, miért. És Uli, aki eltörte a jobb lábát. Az még sokkal nagyobb méreg, mi? Johnny azt mondta, ha az ember összeszedi magát, akkor nem is olyan rossz. Na, látjátok!

Hogy neked meg Apának ezúttal semmi ajándékot sem tudok adni, azt tudod, drága Anyukám! Jövő évben talán korrepetálni fogom valamelyik új elsőst, és akkor sok pénzem lesz. Nagyszerű, ugye?

De festettem nektek egy képet. A címe: „Tíz év múlva”, és ti majd megértitek. Látni rajta, hogy egy kék hintóban az Alpokon át kocsikáztatlak benneteket. Beleteszem a levélbe, de kétszer össze kell hajtanom. Másképp nem fér bele a borítékba. És remélem, tetszik nektek. Én még nem tudom szebben megfesteni, és két hétig dolgoztam rajta. Most pedig, édes jó Anyukám, be kell fejeznem, mert vacsorához csengetnek, és nekem még utána gyorsan a postaládához kell szaladnom.

Szeressetek továbbra is, ha nem is jutok haza karácsonyra. És ne legyetek szomorúak! Én sem vagyok az. Bízhattok benne! Ródlizni megyek, és mindig rátok gondolok. Biztosan nagyon mulatságos lesz. Sok, sok üdvözet neked és Apának,

*engedelmes fiatok
Martin*

A postás, aki a levélszekrényt kiürítette, nem tudta, mennyi sóhajtás hullott bele nagy táskájába. És Bökh doktor meg a Nemdohányzó éppoly kevésbé tudta.

10. FEJEZET

*Az utolsó tanítási nap szünidő előtt - Séta Kirchbergben és több találkozás -
Még egy tábla csokoládé Matthias részére - Karácsonyi ünnepély a tornateremben -
Egy nem várt néző - Mit kap ajándékba, és mit mond? - És egy pillanat Martin ágya mellett*

Másnap volt az utolsó tanítási nap. December 23-án egyetlen tanár sem kívánhatja tanítványaitól, hogy az elektromosság keletkezése vagy a főnévi igenév, a kamatszámítás vagy Henrik császár Canossa-járása⁵ iránt kellő érdeklődést tanúsítsanak. Ezt nem kívánhatja egyetlen tanár sem a világon.

Nem is kívánja egyik sem. Így volt Kirchbergben, a János Zsigmond Gimnáziumban is. A legtöbb bentlakó már elkezdte a bőröndjét csomagolni. Örültek a tornateremben megtartandó karácsonyi ünnepségnek. Örültek a másnapi vasúti utazásnak. Örültek az ajándékoknak, amelyeket otthon kapni fognak. Örültek az ajándékoknak, amelyeket szüleiknek és testvéreiknek visznek. Jókedvűek voltak, mint a csízek, vidáman csipogtak, és nagyon össze kellett magukat szedniük, nehogy óra közben felmásszanak a padokra, és ott táncolni kezdjenek.

A tanárok kénytelenek voltak tekintettel lenni növendékeik szellemi beszámíthatatlanságára, és meséket, mondákat olvastattak fel velük, vagy maguk meséltek történeteket, feltéve, hogy ilyenek eszükbe jutottak.

A legutolsó óra a negyedikeseknél Bökh doktor földrajzórája volt. Egy könyvet hozott magával, amelyben a világirodalom legszebb meséi voltak összegyűjtve, és sorra felolvasatott néhányat ezekből a rövid, sokatmondó történetekből, amelyek majdnem mindig állatokról szólnak, és majdnem mindig emberekre vonatkoznak.

Martin is sorra került. Dadogott. Megbotlott a nyelve. Kihagyott két sort, és nem vette észre. Úgy olvasott, mintha csak tegnap tanulta volna meg a betűket. Néhány negyedikes nevetett. Johnny aggódalmasan nézett feléje.

- Ragyogó teljesítmény volt! - mondta Justus. - Te gondolatban már Hermsdorfban vagy, a karácsonyfa alatt, ugye? Csak várd ki! Még idején megérkezel a szüleidhez!

Martin lehorgasztott fejjel parancsolta magának: „Sírni szigorúan tilos! Sírni szigorúan tilos! Sírni szigorúan tilos!” Már tegnap este, amikor nem tudott elaludni, újra meg újra ezt a mondatot mormolta. Legalább százszor.

Justus odaadta a mesekönyvet a következőnek, óra végéig a szeme sarkából többször ránézett az osztályelsőre, és csodálkozott.

Martin a padjára meredt, és nem mert felpillantani.

Délben meghozta a postás a csomagot, amit anyja a levélben jelzett. A karácsonyi ajándékcsoomagot. Martin bele sem nézett, hóna alá vette, és az öltözőbe vitte. Éppen amikor kinyitotta a szekrényt, és beállította a csomagot, jött arra Matthias. Nagy bőröndöt cipelt. Csomagolni készült.

- Nicsak, honnan kapsz te ma még csomagot? - kérdezte.

---

⁵ IV. Henrik német császárt VII. Gergely pápa kiátkozta. A császár az olaszországi Canossa városába zarándokolt, s három napig vezekelt a pápa előtt

- Hazulról - felelte Martin.

- Hát minek küldenek neked csomagot egy nappal, mielőtt hazamész?

- A friss fehérneműt küldi anyám - hazudta Martin -, hogy januárban ne kelljen annyit cipelnem.

- Tulajdonképpen egészen praktikus - mondta Matthias. - No, akkor megyek csomagolni a táskámat. Ámbár legszívesebben itt maradnék. De Justus ellene van. Úgy gondolja, csak szerezzen meg azt az örömet nagyra becsült hozzátartozóimnak, hogy Selbmannéknál ott állok majd a karácsonyfa alatt. Hát nem bánom! Karácsonykor otthon végül is mindig nagyon vicces, mi? Tinálatok is?

- Persze - mondta Martin. - Méghozzá nagyon is.

Matthias nem nyugodott.

- Te is a déli vonattal utazol?

- Nem, én később megyek.

- 17 óra 12-kor?

- Igen. 17 óra 12-kor.

- Ejnye, gyere már inkább te is a déli vonattal! - kérte Matthias. - Legalább ötven fiú utazik velünk. Akkor megszállunk egy egész kocsit, és nagy rumlit csinálunk. Olyan muris lesz! Jó? Velünk jössz?

Martin nem bírta tovább. Becsapta a szekrényajtót.

- Nem! - kiáltotta, és kirohant a szobából.

Matthias a fejét csóválta.

- Mi üthetett bele?

Délután legtöbben lementek a városba, hogy még gyorsan vásároljanak egyet-mást, vagy pedig csak hogy játékboltok kirakata előtt ácsorogjanak. A reggeli órákban havazott, és most csípős hideg volt. Az utcasarki fenyőárusok igyekeztek túladni utolsó fenyőfáikon. Lehetett velük alkudni.

Martin a postahivatalba ment, és megkérte a tisztviselőt, hogy a bélyegeket váltsa be pénzre. A férfi morgott ugyan, mint egy oroszlan, de végül elébe tolt két kétmárkás és egy egymárkás pénzdarabot. A fiú udvariasan megköszönte, eltette a pénzt, és még egy kicsit járkált az utcákon.

A Wilhelm téren találkozott Egerlanddal, a reáliskolások egykori vezérével. Köszöntötték egymást, mint ellenséges tábornokok, akik háború után a Riviérán találkoznak. Engesztelhetetlenül, de tisztelettel.

A Kärntner utcán Martin Sebastian Frankba botlott. Sebastian határozottan zavarba jött. A kezében tartott néhány csomagocskára mutatott.

- Mit csináljon az ember? - mondta. - Ha egyszer ez a szokás. Te is bevásárolsz?

- Nem - mondta Martin.

- Én mindig utolsó percig várok veled - mondta Sebastian. Mindig el akarom hagyni. Mert tulajdonképpen meglehetősen özönvíz előtti szokás, nem? De aztán mégis mindig nekidurálom

magam. Mégis van benne valami. És végül valósággal kedvem telik benne, hogy valamit ajándékozzak másoknak. Neked nem ez a véleményed?

- De igen - mondta Martin. - Gyönyörű szokás.

Aztán az ajkába harapott. Még egy szó, és elbőgte volna magai. „Sírni szigorúan tilos” - gondolta, bólított Sebastian felé, és gyorsan továbbment. Csaknem rohant. Csak el innen! Csak el ebből a karácsonyi légkörből! Az utca sarkán megállt, és szemügyre vette a Scherf cukrász kirakatát.

Hát itt fog holnap délután csokoládét inni és süteményt enni. Szörnyű lesz. De hát az édesanyja akarta, és ő szentül megígérte.

„Édes istenem! - gondolta. - Hogy bírom ezt ki tizennégy napig, hogy egyszer se bögjek?”

Aztán az iskola felé ügetett. Két kétmárkás és egy egymárkás csörgött a zsebében.

A repülő osztály főpróbáját már jelmezben tartották meg. A fiúk féltek, hogy a kis Stöcker fel fog sülni. De kellemesen csalódtak. A harmadikos úgy játszott, mint az ördög. No és milyen jól mutatott a Krüger fodrásztól kapott szőke hajfonatokkal és az Uli szekrényéből való ruhákban!

- A nyolcadikosok menthetetlenül beléd szeretnek! - kiáltott Sebastian.

Csak Matthiasnak volt az a véleménye, hogy Uli még valamivel jobb volt. De hát ez magától értetődik. Ennyivel végül is tartozott a barátjának.

Kétszer próbálták végig a darabot. Matthiasnak volt a legnehezebb dolga. Főként a negyedik és ötödik felvonás közti rövid átöltözési szünet okozott gondot neki. Mert egy perc alatt jegesmedvéből Szent Péterré változni nem gyerekjáték. De majd csak megy a dolog.

- Elég! - mondta Johnny Trotz. - Szerencse fel! Pü, pü, pü!

Azzal háromszor jelképesen ráköptek egymás ruhájára. Sebastian mesélte, hogy a színészek mindig így csinálnak.

Johnny Martinhoz lépett.

- Mi törtem veled? - kérdezte. - Tudod ugyan a szövegedet, de úgy darálsz le, mintha egészen másra gondolnál.

- Estére menni fog - mondotta az osztályelső. - Rosszul aludtam az éjjel.

Mikor újra átöltöztek, a jelmezeket, hajfonatokat, szakállakat a szekrénybe rakták, amelyben az ugródeszkák álltak. Aztán az iskolaépületbe mentek, fel a betegszobába. Engedélyt kaptak, hogy meglátogassák Ulit.

Miután érdeklődtek, hogyan érzi magát, elbeszéltek neki, hogy az előadás egész biztosan sikerülni fog. Matthias úgy vélte, hogy Stöcker egészen használható. Ulival persze össze sem lehet hasonlítani. De azért mindenesetre... A többiek bólítottak.

- Ennek örülök - mondta Uli. - És holnap mind elutaztok. Johnnyt és engem kivéve. Kapjatok sok ajándékot! - Aztán odaintette Matthias az ágyhoz, és titokban a kezébe nyomott egy tábla csokoládét. - Grünkern megint itt volt - súgta. - Mit csinál az étvágyad?

- Megvan - bólított Matthias.

- No, látod? - mondta Uli. - Csak láss hozzá derekasan!

- Otthon még sokkal nehezebb nekem - jelentette ki Matthias, és zsebre vágta a csokoládét. - Az öreg hölgy odahaza majd kinézi a szemét a csodálkozástól. Azt mondja, amit én összezabálok, az már közveszélyes.

- Ne törődj velem! - mondta Sebastian. Ma elnézőbb volt, mint máskor. - Amire az embernek szüksége van, azt meg kell kapnia! - aztán Ulihoz fordult, és felnőttesen csóválta a fejét. - No, pajtikám! Szerencse, hogy a sportpályán nincsen templomtorony. Biztosan arról is leugrándoztál volna.

Körülállták a betegágyat, és ámbár rengeteget beszéltek, igazában nem tudták, mit mondjanak. Ez a fiú az ágyban már nem a kis Uli volt, akit évek óta ismertek.

- Kár, hogy nem leszel ott ma este - mondta Johnny. - No, majd holnap apróra elmesélem, milyen volt.

Martin az ablakban állt. Tulajdonképpen közölni akarta a többiekkel, hogy ő is itt marad. De nem vitte rá a lélek. Barátai ellenére is elhagyatottnak érezte magát. Teljesen elhagyatottnak. A karácsonyi ünnepély minden várakozást felülmúlt. Bevezetőül két nyolcadikos zongorázott. Ismert karácsonyi dalok változatait játszották. Aztán az igazgató, B. Grünkern doktor rövid beszédet tartott. Ez hasonlított ugyan valamennyi karácsonyi beszédre, amelyeket egész életén át tartott, de befejezésül mondott néhány mondatot, ami új volt, és meghatotta a fiúkat. Azt mondta:

- Néha úgy érzem, mintha én lennék Karácsony apó személyesen. Annak ellenére, hogy fekete öltönyben vagyok, és nincs fehér körszakállam. Majdnem olyan öreg vagyok, mint ő. Minden évben visszatérek. Olyan valaki vagyok, akin mosolyognak, ha virgáccsal fenyeget. És végül én is, mint ő, olyan ember vagyok, aki szereti a gyerekeket. Ezt kérlek, sose felejtsetek el! Mert az ilyesmi sok mindenre mentség.

Visszaült a helyére, és zsebkendőjével szemüvegét tisztogatta. A hetedikesek lehorgasztották a fejüket. Szégyellték magukat, amiért az öreg embert soronként kinevették. És a nagy karácsonyfa a számtalan villanykörtével olyan szépen csillogott, hogy minden jelenlevőnek valami ünnepi érzése volt.

Utána *A repülő osztály* bemutatója következett. Hogy rögtön megmondjuk: az előadás nagyszerűen sikerült. Annál a mondatnál: „...a tanítás már helyi jellegű...” - a tanárok pontosan úgy nevettek, ahogyan azt Sebastian várta.

Martin persze nem volt a legjobb formában. Annál nagyobb hatást keltett a harmadikos Stöcker. A harmadikosokon és a negyedikeseken kívül senki sem ismerte fel. A legkomo-lyabban elragadó kislánynak hitték, és csak arra nem találtak magyarázatot, hogyan került ide egy női lény. Stöcker ugyan az utolsó felvonásban túl korán mászott ki a felhőjéből - de a karácsonyi dal, amely ezután következett, s amelyet mindenki hangosan velük énekelt, jóvátette a hibát. Mindenki vadul lelkesedett.

Grünkern, miközben hosszú kabátjának szárnyai utána úsztak a levegőben, odavitorlázott a szereplőkhöz, és mindegyiknek külön megrázta a kezét. Johnny Trotznak lelkesülten mondta:

- Hiszen te valóságos költő vagy, fiam! Nem is hiszed, mennyire örülök!

A fiú meghajolt. Martin dicsőleteit is nagyon megdicsérték.

- És te ki vagy, kicsi lány? - kérdezte az igazgató a női szereplőt.

A nézők feszülten figyeltek. Főként a nyolcadikosok hegyezték a fülüket.

Ekkor a kislány levette fejről a copfos szőke parókát. És a következő percben több mint kétszáz tanuló kacagott úgy, hogy a falak rengtek bele.

- Stöcker! - kiáltották. Sehogy sem tudtak lecsillapodni.

Sebastian egyszer csak a barátaihoz fordult.

- Mit szóltok hozzá? Tudjátok, ki ül a tanárok közt? Ott, Justus mellett? A Nemdohányzó!

Sebastiannak igaza volt.

A Nemdohányzó ott ült kék öltönyében a tanárok között. Csak Martin és Johnny tudta, hogyan függ ez mind össze. És Johnny már rohant is kifelé a tornateremből.

Bökh doktor felállt, és a terem közepére lépett. Csend lett.

- Ott, azon a széken, amelyik az enyém mellett áll - mondta Justus -, ül valaki, akit a legtöbben nem ismertek. Az az ember az én egyetlen barátom. Már húsz évvel ezelőtt is egymás mellett ültünk mi ketten ebben a tornateremben. Természetesen nem a tanárok közt, hanem a padokon, ahol ma ti ültök. Hosszú évekkel ezelőtt szem elől vesztettem a barátomat. Tegnap végre újra rátaláltam! Ketten közületek hoztak össze bennünket. Egész életemben nem kaptam ennél szebb karácsonyi ajándékot. A barátomat Robert Uthoffnak hívják, és orvos. Minthogy azt akarom, hogy a jövőben együtt maradjunk, beszéltem az öreg Hartwig egészségügyi tanácsossal.

A Nemdohányzó kiegyenesedett ültében.

- Megkérdeztem Hartwig egészségügyi tanácsost - folytatta Justus -, szólna-e egy jó szót a kirchbergi tanácsnál annak érdekében, hogy barátom, Uthofft doktor iskolaorvos legyen a mi gimnáziumunkban. Így hát ebben az iskolában, amelyben ő és én barátok lettünk, a jövőben újra együtt leszünk. Ő mint orvosotok, én mint tanárotok. Mi hozzátartozunk ehhez az iskolához, mint az épület alappillérei és mint odakint az öreg fák a behavazott parkban. Ide tartozunk. Hozzátok tartozunk. És ha csak feleannyira szerettek bennünket, mint mi titeket, akkor jól van. Többet nem kívánunk. Igazam van, Robert?

A Nemdohányzó felállt, odament Justushoz, és néhány ideillő szót akart mondani. De csak kezét szorított barátjával. Többre nem volt képes.

Ekkor viharzott be Johnny. Néhány kis csomag volt a kezében, odasietett a Nemdohányzóhoz, mélyen meghajolt, és így szólt:

- Kedves Nemdohányzó úr, vagy hogy is hívják! Nem is sejtettük, hogy itt fogjuk látni ma este a karácsonyfa-ünnepélyünkön. Martin és Uli meg Matthias és Sebastian megbíztak, hogy holnap, karácsonyestén a vasúti kocsijában átadjam ezeket az ajándékokat. De hát most már forma szerint is hozzánk tartozik, s ezért szeretném önnek az ajándékainkat már ma odaadni.

Ezzel kezébe nyomta Uthofft doktornak a harisnyát, a cigarettát, a dohányt és a pulóvert.

- Ha a pulóver nem jó - tette hozzá -, nem baj. Kikötöttük a cserét, és a cédula mellékelve van.

A Nemdohányzó hóna alá szorította az ajándékokat.

- Köszönöm, Johnny - mondta. - És köszönöm mind a négy barátodnak is, akik nekem is barátaim. A többiekkel pedig, akik még nem ismernek, majd csak össze fogunk szokni. Attól nem félek - és körülnézett.

- Johann Bökh, a ti Justusotok - folytatta - meg én sok mindent megtanultunk. Itt az iskola padjaiban és kint az életben. De azért semmit sem felejtettünk el. Emlékezetünkben elevenen él az ifúságunk, és ez a földolag. Bocsássatok meg, hogy egy kicsit meg vagyok hatva. Remélem,

megértitek. Sőt remélem, hogy egy kicsit ti is meg vagytok hatva. Az ilyesmi elmúlik. És törött lábak és tüdőgyulladás nemigen hat meg. Majd észreveszitek. Ez egyébként nem akar felszólítás lenni, hogy törjétek el a lábatokat. Egyáltalán nem!

A Nemdohányzó belekarolt Justusba.

- Hogy a fődolgot el ne felejtsem - tette hozzá -, megkérlek benneteket ebben a remélhetőleg emlékezetes órában: ne felejtsetek el az ifjúságotokat! Ez most, amikor még gyerekek vagytok, meglehetősen feleslegesnek hangzik. Pedig nem felesleges. Higgyétek el nekünk! Mi öregebbek lettünk, és mégis fiatalok maradtunk. Mi értünk ehhez, mi, ketten!

Doktor Bökh és doktor Uthofft egymásra néztek.

És a fiúk a szívük mélyén elhatározták, hogy ezt a pillantást sohasem fogják elfelejteni.

Nagyon késő volt már, amikor Justus végigjárta a hálótermeket. Lábujjhegyen ment. A padló halkán nyikorgott. És a fali lámpák minden lépésnél meglógtak.

A 2-es hálóteremben megállt Martin ágyánál. Mi lelhetette ezt a fiút? Mi történhetett vele?

Martin nyugtalanul aludt. Hánykolódott az ágyában, és szakadatlanul ugyanazt a mondatot mormolta.

Bökh doktor fölébe hajolt, és feszülten hallgatózott.

Mit suttogott a fiú álmában? „Sírni szigorúan tilos!”

Justus visszafojtotta a lélegzetét.

„Sírni szigorúan tilos! Sírn szigorúan tilos!” Mindig újra. Mindig újra. Különös álm lehetett. Egy álm, amelyben sírn szigorúan tilos!

Bökh doktor lassan és nesztelenül kiment a teremből.

11. FEJEZET

*Egy vidám pályaudvar - Egy iskola tanulók nélkül - Felfedezés a kuglipályán -
Egy tanár, aki titokban kerítéseken mászik át - Látogatás Ulinál - Johnny állítása, hogy az
ember nem válogathatja meg a szüleit - És másodsor is ugyanaz a kényszerű hazugság*

A János Zsigmond Gimnáziumban pokoli zenebonával kezdődött december 24-e. A fiúk úgy száguldoztak a lépcsőkön fel-le, mint a vadak. Az egyik véletlenül a mosdóhelyiségben felejtette a fogkefjét. A másik túvé tett mindent a kofferje kulcsáért. A harmadik elfelejtette becsomagolni a korcsolyáját. A negyedik erősítést hozott, mert a kofferje túl tele volt, és csak akkor záródott le, ha legalább hárman ültek rá.

A nyolcadikosok ugyan úgy tettek, mintha nem sietnének annyira, de ha senki sem figyelte őket, éppen úgy nyargaltak a folyosókon végig, mint a kisebbek.

Tíz óra tájban az iskola már félig kiürült. A többiek ugyan, akik később utaznak, még mindig elég zajt csaptak. De a hozzáértő már érezte, hogy a kivándorlás megkezdődött.

Délben aztán a következő csapat vonult ki a kitárt kapun. A sapkák ferdén ültek a fejeken. A nehéz koffereket a hóban vonszolták.

Matthias pár perccel később botladozott utánuk. Elidőzött Ulinál. Johnny a kapuban állt, és kezet nyújtott neki.

- Nagyon vigyázz a kicsire! - mondta Matthias. - Majd gyakran írok neki. És érezd jól magad!

- Te is - válaszolta Johnny Trotz. - Majd vigyázok. De szedd a lábad a nyakad közé! Sebastian már előrement.

- Mennyi baja van az embernek - nyögte Matthias. - Még a Scherf cukrászdába is be kell mennem. Máskülönben éhen halok a vonaton. És ezt igazán nem tehetem meg az öregeimmel. Ide hallgass, költőfejedelem, hol van tulajdonképpen Martin? El akartam ugyanis búcsúzni tőle. De sehol sem találok. És nélküle sajnos lehetetlen. No, üdvözöld a nevemben! És írjon majd egy lapot, hogy tudjam, melyik vonattal jön vissza fejtágító műintézetünkbe.

- Rendben van - mondta Johnny. - Átadom. De most már fogd be a szád, és igyekezz elindulni!

Matthias a bal vállára emelte kofferjét, és „Ember, egy bokszlabdát kapok!” felkiáltással szak-képzett hordár módjára elvonult.

A pályaudvar nyüzsgött a gimnazistáktól. Egy részük észak felé készült utazni, a többiek keletnek. A két vonat gyors egymásutánban haladt át Kirchbergen.

A nyolcadikosok tánciskolabeli hölgyeikkel sétálgattak a peronokon, és világfiak módjára csevegtek. Virágot és mézeskalácsot nyújtottak át egymásnak. A szép Theodor a tangópartnere-től, egy bizonyos Malwine Schneidig kisasszonytól egy majdnem valódi cigarettatárcát kapott. Büszkén mutogatta a többi nyolcadikosnak. Azok citromsárgák lettek az irigységtől.

Sebastian, aki a közelükben állt, és egy sereg alsóbb osztályost gyűjtött maga köré, vicceket gyártott a nyolcadikosok rovására, s ezzel hangos sikert aratott.

Végre Matthias is megérkezett. Leült a bőröndjére, és megevett hat süteményt. Addigra befutott az egyik vonat. A gimnazisták, akik észak felé utaztak, megrohmozták, mint egy ellenséges erődítményt. Aztán kinéztek a kocsik ablakán, és a lehető leghangosabban társalogtak azokkal, akiknek még várakozniuk kellett. Egy hetedikes táblát tartott ki a vonatból. A

táblán ez volt: „Jelszó: haza!” Egy elsős bölgve mászott le a vonatról. A kis mafla a peronon felejtette a bőröndjét. De megtalálta, és még idejében visszaért.

Amikor a vonat elindult, mindannyian sapkájukat lengették. És a tánciskolai hölgyek parányi zsebkendőjükkel integettek.

- Kellemes karácsonyt! - kiabálták.
- Boldog új évet! - ordították mások.
- Kellemes húsvéti ünnepeket! - kiáltott Sebastian.

Aztán a vonat kigördült a pályaudvar csarnokából.

Továbbra is rendkívül vidáman folyt a dolog, és az állomásfőnökön kívül mindenki jókedvű volt. Ő csak akkor lélegzett fel, amikor már a második vonat is kidöcögött, és minden gimnazista eltűnt. A maga szempontjából igaza is volt.

Az iskolaépület kihalt. Azt a tucat növendéket, akik majd csak délután utaznak, észre sem lehetett venni. Justus felvette a télikabátját, és lement a csendes, fehér parkba. A kerti utakat belepte a hó. Egyetlen lábnyom sem látszott rajta. Megszűnt a lárma és nevetés. Johann Bökh megállt, és a neszt figyelte, amint a szél a havat lesodorta az ágakról. Nos, megkezdődhetett a nagy nyugalom és a nagy magány!

Amint egy mellékösvényre befordult, lábnyomokat vett észre. Egy pár fiúcipő lenyomata volt. Ki járkal most egyedül a parkban? Követte a nyomokat. A tekepályához vezettek. Justus lábujjhegyen lopódzott a havon át a fészker rövid oldala mentén, és a sarok mögül óvatosan kikémlelt. A mellvéden egy fiú ült. Fejét az egyik faoszlopnak támasztotta, és az eget bámulta, amilyen nehéz hófelhők vonultak tova.

A fiú összerezsent, és ijedten megfordult. Martin Thaler volt. Leugrott a korlátról.

A tanár közelebb ment.

- Mit csinálsz te itt lent?
- Egyedül akartam lenni - felelte a fiú.
- Akkor bocsánat a zavarásért - mondta Justus. - De egész jó, hogy találkoztam veled. Miért olvastál tegnap reggel olyan disznó módon rosszul, hm?
- Másra gondoltam - felelte Martin zavartan.
- Te ezt megfelelő mentségnek tartod, mi? És miért játszottad tegnap este olyan nyomorúságosan a szerepedet? És ma meg tegnap az ebédlőben miért nem ettél úgyszólván semmit?
- Akkor is valami másra kellett gondolnom, doktor úr - felelte Martin, és csaknem a föld alá süllyedt szégyenkezésében.
- Úgy. És mire kellett gondolnod? A karácsonyra?
- Igenis, doktor úr.
- No, nem látszik, hogy olyan különösen örülnél neki.
- Nem, nem különösen, doktor úr.
- Hát mikor utazol haza? A délutáni vonattal?

A negyedik osztály legjobb tanulójának két nagy könnycsepp gördült le a szeméből. Aztán még kettő. De összeszorította a fogát, és erre több könny nem hullott. Végül megszólalt:

- Egyáltalán nem utazom haza, doktor úr.

- Nocsak! - mondta Justus. - Itt maradsz az iskolában a szünidő alatt?

Martin bólintott, és keze fejével letörölte a négy könnycseppet.

- Hát nem akarják a szüleid, hogy hazamenj?

- De igen, doktor úr, a szüleim akarják.

- És te? Hát te nem akarsz?

- De igen. Én is akarom, doktor úr.

- No, teringette! - kiáltott Justus. - Hát ez meg mit jelentsen? Ők akarják! Te akarsz! És mégis itt maradsz? Hát min múlik a dolog?

- Azt jobban szeretném nem megmondani, doktor úr - mondta Martin. - Elmehetek most? - Megfordult, és el akart szaladni.

A tanár azonban visszatartotta.

- Egy pillanatra, fiam! - mondta. Aztán lehajolt a fiúhoz, és megkérdezte tőle, de olyan halkán, mintha a fáknak sem lenne szabad meghallaniuk: - Talán nincs meg az útiköltséged?

Erre végképp vége lett Martin bátor viselkedésének. Bólintott. Aztán a tekepálya havas mellvédjére hajtotta fejét, és szívszaggatóan sírni kezdett. A bánat olyan erővel ragadta meg a fiút, hogy csak úgy rázta vállát a zokogás.

Justus ijedten állt mellette. Várt egy darabig. Tudta, hogy a vigasztalásnak is ki kell várni az idejét. Aztán fogta a zsebkendőjét, magához húzta a fiút, és letörölte az arcát.

- No, no - mondta. - No, no! - Maga is egy kicsit elfogódott volt. Néhányszor erélyesen köhintenie kellett. Aztán megkérdezte: - És mibe kerül ez a multság?

- Nyolc márkába.

Justus kivette a tárcáját, és egy papírpénzt vett ki belőle.

- Úgy - mondta -, nesze húsz марка. Ez elég az oda-vissza utazáshoz.

Martin elképedten nézett a bankjegyre. Aztán a fejét rázta.

- Nem, ezt nem lehet, doktor úr!

Justus a fiú kabátzsebébe dugta a bankót.

- Fogsz rögtön engedelmeskedni, te kölyök!

- De öt márkám még magamnak is van! - mormolta Martin.

- No és a szüleidnek semmit sem akarsz ajándékozni?

- De, hogyne szeretnék! Csakhogy...

- No, látod! - mondta a tanár.

Martin küzdött magával.

- Nagyon-nagyon köszönöm, doktor úr. De nem tudom, mikor tudják a szüleim visszafizetni. Apámnak ugyanis nincs állása. Remélhetőleg találok húsvétra egy elsőst, akit korrepetálhatok. Ráér addig?

- Nem fogod be a szád! - mondta szigorúan Bökh doktor. - Ha én neked karácsonyeste oda-ajándékozom az útiköltséget, azt nem is szabad visszaadnod! Még csak az kellene!

Martin Thaler ott állt a tanára mellett, és nem tudta, mit tegyen, hogy mondjon köszönetet. Végül félénken a férfi keze után nyúlt, és könnyedén megszorította.

- No, de most aztán fogd a kofferodat - mondta Justus -, és add át üdvözetemet a szüleidnek! Elsősorban az édesanyádnak. Őt már ismerem.

A fiú bólintott.

- És ön is - mondta - köszöntse nevében az édesanyját!

- Az sajnos lehetetlen - mondta Bökh doktor. - Az én édesanyám már hat éve meghalt.

Martin egy mozdulatot tett. Úgy látszott, mintha nyakába akarna borulni tanárának. Természetesen nem tette meg, hanem tisztelettel hátrább lépett, és hűséges tekintettel, hosszan nézett rá.

- Jól van! - mondta Bökh doktor. - Ti meg a Nemdohányzót ajándékoztátok nekem. Vele fogom ma ünnepelni a karácsonyestét. Odaát a vasúti villájában. És Ulival meg a szüleivel meg Johnnyval is kell egy kicsit törődnöm. Láthatod, hogy nagyon sok időm nem lesz egyedül lenni.

- Aztán vállon veregette a fiút, és barátságosan bólintott: - Szerencsés utat, Martin!

- Még egyszer nagyon köszönöm! - mondta halkán a fiú. Aztán elrohant. Fel az iskolába. Az öltözőbe.

Justus azonban továbbsétált a csendes, behavazott parkban. Egészen a kerítésig. Ott óvatosan körülnézett. Aztán éppen úgy, mint kisfiúkorában - átmászott a kerítésen. Még egészen jól ment.

- Amit az ember egyszer megtanult, azt tudja! - mondta egy didergő verébnek, amelyik kíváncsian nézte. Aztán meglátogatta a Nemdohányzót. Ő már gondoskodott egy kicsi fenyőfáról. Most közösen díszítették fel angyalhajjal és aranyozott dióval.

Amikor Martin csomagolt, Johnny jött be az öltözőbe.

- Hát itt vagy?! - kiáltotta. - Matthias el akart búcsúzni tőled. Írj neki haza, és értesítsd, melyik vonattal jössz vissza.

- Meglesz! - mondta Martin jókedvűen.

- No, úgy látszik, lassan megint normális leszel - mondta Johnny örömmel. - Már azt hittem, meghibbantál. Hát mi történt? Hm?

- Ne kérdezz! - kérte Martin. (Nehezen is beszélhetett volna bánatáról Johnnynak, akinek egyáltalán semmiféle otthona sem volt.) - Csak annyit mondhatok neked, hogy Justus olyan ember, amilyen nincs még egy.

- Ezt valami újdonságnak tartod talán? - kérdezte Johnny.

Csomagolás közben Martin kezébe került „A remete”. Az a kép, amelyet a Nemdohányzó számára festett.

- No, nézd csak - mondta. - Sok értelme ugyan most már nincs a képnek. Mert hiszen most már nem remete, hanem az iskolaorvosunk. De azért talán mégis örülne neki...

- Biztosan - mondta Johnny. - Hiszen ez emlék. Az elmúlt magányos évre emlékezteti. Odaadom neki ma este.

Aztán felmentek Ulihoz. A kisfiúnál látogatók voltak. Boldog mosollyal feküdt az ágyában, s a szülei mellette ültek.

- Szép história ez - mondta Simmern úr.

- Nem fogja még egyszer megtenni - biztosította őket Martin.

Uli anyja összecsapta a kezét.

- Még csak az kellene!

- Vannak nehéz élmények, amelyeket nem lehet elkerülni - mondta Johnny Trotz. - Ha Uli el nem törte volna a lábát, biztosan még betegebb lett volna.

A szülők értetlenül néztek Johnnyra.

- Ő költő - jelentette ki Uli.

- Aha! - mondta az apja. - Az persze egészen más!

A két fiú hamarosan eltávozott. Uli megígérte Martinnak, hogy amilyen gyorsan csak lehet, meggyógyul.

Johnny és Martin a kertkapunál váltak el. Johnny érezte, hogy Martin szeretett volna valamit megtudni, de nem merte megkérdezni.

- Minden szokás dolga - mondta Johnny. - És az ember nem választhatja meg a szüleit. Ha elképzelem néha, hogy egy napon felbukkanhatnának itt, hogy elvigyenek, akkor veszem csak észre, mennyire örülök, hogy egyedül maradhatok. A kapitány egyébként január 3-án Hamburgba érkezik, meglátogat, és két napra Berlinbe visz. Az remek lesz. - Bólintott a másik felé.
- Ne aggódj! Nagyon boldog nem vagyok. Hazudnék, ha azt mondanám. De nagyon boldogtalan sem.

Kezet fogtak.

- Mi van ebben a csomagban? - kérdezte Johnny. Mert Martin a karácsonyi csomagját már nem tudta a táskájába gyömöszölni.

- Fehérnemű - válaszolta Martin. Ugyanazt felelte, mint Matthiasnak előző nap. Nem beszélhette el Johnnynak, hogy a saját karácsonyi ajándékait tartja a kezében, hogy Kirchbergből viszi magával, ahelyett hogy Hermsdorfban, a karácsonyfa alatt találná meg!

Lent a városban egy doboz szivart vett az apjának. Huszonöt darabot. Gyűrűvel a hasukon, és havannalevélbe sodorva. Meg egy kötött-szövöttáru üzletben egy pár meleg kötött papucsot az anyjának. Mert a mama teveszőr cipői már réges-régen megérették az eldobásra. De ő mindig azt mondta: „Még tíz évig is eltartanak!” Ezután jól megrakodva kibaktatott a pályaudvarra.

A pénztárnál jegyet kért: harmadik osztályút Hermsdorfig.

A tisztviselő odaadta a jegyet. Pénzt is adott vissza. Martin mindent gondosan a zsebébe dugott. Aztán azt mondta:

- Nagyon köszönöm, uram! - és ragyogó tekintettel nézett rá.

- Minek örülsz olyan nagyon? - kérdezte a tisztviselő.

- Hogy karácsony van - felelte a fiú.

12. FEJEZET

Sok szép karácsonyfa és egy kicsi fenyő - Narancsok, amelyek darabonként négy fontot nyomnak - Nagyon sok könny - Ismételt csöngetés - Sírás és nevetés egyszerre - Új színes ceruzák és első felhasználásuk - A hermsdorfi postaláda és egy hullócsillag

Karácsonyeste történt, nyolc óra körül. Az Országos Meteorológiai Intézet egész Közép-Európára erős havazást jósolt. És az ég most bebizonyította, milyen jól értesült a Meteorológiai Intézet. Egész Közép-Európában valóban havazott.

Havazott tehát Hermsdorfban is. Hermann Thaler az ablaknál állt. A szoba sötét volt. A világítás pénzbe kerül. És Thaleréknak takarékoskodniuk kellett.

- Évek óta nem volt karácsonykor ennyi hó! - mondta. Thalerné a pamlagon ült. Csak bólintott. A férje nem is várt választ. Csak azért beszélt, hogy ne legyen túlságosan nagy csend.

- Neumannéknál már az ajándékoknál tartanak - mondta. - Ni, Mildééknél meg éppen meggyújtják a gyertyákat!

- Szép nagy fájuk van. Hát igen, Milde most megint jobban keres.

Thaler úr végignézett az utcán. A ragyogó ablakok száma percről percre nőtt. És a hópelyhek, mint pillangók, kavarogtak a levegőben. Thalerné megmozdult. A bársonypamlag nyikorgott.

- Vajon mit csinálhat most? - kérdezte. - Abban a nagy, barátságtalan, üres iskolában?

A férfi titokban sóhajtott.

- Megnehezíted magadnak a dolgot - mondta. - Először is ott van Jonathan Trotz. Őt, úgy látszik, nagyon szereti. Aztán meg a másik, az a kis előkelő, aki eltörte a lábát. Biztosan ott ülnek az ágyánál, és nagyon jókedvűek.

- Ezt magad sem hiszed - mondta az asszony. - Te éppen olyan jól tudod, mint én, hogy a mi fiunk most nem jókedvű. Valószínűleg bebújt egy sarokba, és kisírja a két szemét.

- Azt egész biztosan nem teszi - válaszolta a férfi. - Megígérte, hogy nem fog sírni. És egy ilyen fiú, mint ő, megtartja, amit ígér... - Thaler úr persze nem volt olyan biztos a dolgában, ahogy mutatta. De hát mit mondhatott volna egyebet?

- Megígérte! Megígérte! - mondta Martin anyja. - Én is megígértem neki. És mégis bögttem, már akkor, miközben a levelet írtam.

Thaler úr hátat fordított az ablaknak. Idegeire mentek a csillogó karácsonyfák. Befelé nézett a sötét szobába.

- Gyere, gyújts lámpát! - mondta.

A felesége felállt, és meggyújtotta a lámpát. Vörösre volt sírva a szeme. A kerek asztalon egy nagyon-nagyon kicsi fenyő állt. Riedelné ajándékozta nekik, egy özvegyasszony, aki karácsonykor a felső piacon karácsonyfát árult. „A maguk Martinjának” - mondta. Most hát volt Thaleréknak egy igazi karácsonyfájuk - és a fiú nem volt idehaza!

Thaler úr kiment a konyhába, sokáig kotorászott ott, és végül egy kis dobozzal tért vissza.

- Itt vannak a tavalyi gyertyák - mondta. - Csak félig hagytuk leégni mindet - és ezzel tizenkét fél karácsonyagyertyát csíptetett a fa ágaira. A fácska végül igazán csinos lett. De Martin szülei még jobban elszomorodtak.

Leültek egymás mellé a pamlagra. És Thalerné ötödször is felolvasta Martin levelét. Néhány helyen szünetet tartott, és megtörölte a szemét. Amikor befejezte a felolvasást, a férfi elővette a zsebkendőjét, és hevesen fújta az orrát.

- Hogy a sors egyáltalán megtűr ilyesmit - mondta. - Már egy ilyen kis kölyöknek is tapasztalnia kell, hogy milyen rossz az, ha az embernek nincs pénze. Remélhetőleg nem tesz szemrehányást a szüleinek, hogy olyan élehetetlenek voltak, és ilyen szegények maradtak.

- Ne beszélj már ilyen butaságot! - mondta az asszony. - Hogy jut ilyesmi az eszedbe! Martin ugyan még gyerek. De azért pontosan tudja, hogy ügyesség és gazdagság nem ugyanaz.

Aztán elvette varróasztaláról a képet a kék hintóval és a hat lóval, s óvatosan a kis karácsonyfa alá állította.

- Én nem értek a művészethez - mondta az apa -, de nekem nagyon tetszik ez a kép. Talán valamikor majd híres festő lesz belőle! Akkor csakugyan elutazhatunk vele Olaszországba. Vagy legyen inkább Spanyolország?

- Fő, hogy egészséges maradjon! - jelentette ki az anya.

- Nézd csak meg ezt a bajuszt, amit az orra alá pingált magának!

A szülők bánatosan mosolyogtak.

- Én olyan szépnek találom - mondta az anya -, hogy nem valami pompás autóba festett bele minket, hanem egy hatlovas kék hintóba. Az sokkal költőibb.

- És ezek a narancsok! - mondta az apa. - Ekkorák nincsenek is. Legalább négy fontot nyom minden egyes darab!

- És milyen ügyesen suhogtatja az ostort - mondta az anya. Aztán megint hallgattak, és változatlanul a képet nézték, amelynek *Tíz év múlva* volt a címe, és a kis festőre gondoltak.

Az apa köhögött.

- Tíz év múlva! Sok minden történhetik még addig. - Gyufát vett elő a zsebéből, meggyújtotta a tizenkét gyertyát, és eloltotta a lámpát. Thalerék „tisztaszobája” karácsonyi fényben ragyogott.

- Drága jó lélek! - mondta feleségének a férfi. - Ezúttal semmit sem tudunk egymásnak ajándékozni. De annál többet kívánunk egymásnak! - Csókot nyomott a felesége arcára. - Kellemes karácsonyi ünnepeket!

- Kellemes karácsonyi ünnepeket! - mondta az asszony is. Aztán sírva fakadt. Úgy hangzott, mintha sohasem bírná abbahagyni többé.

Ki tudja, meddig ültek így az ócska bársonypamlagon. A gyertyák egyre kisebbre olvadtak. A szomszéd lakásban énekeltek: „Csendes éj, szentséges éj...” És a hópehelyek még egyre kavartak az ablak előtt.

Hirtelen megszólalt a csengő.

Azok ketten nem mozdultak. Nem akarták, hogy bárki is megzavarja őket bánatukban. Akkor azonban újra megszólalt a csengő. Hangosan és türelmetlenül.

Thalerné felállt, és lassan kiment az előszobába. Még karácsonyestén sem hagyják békében az embert! Kinyitotta a lakás ajtaját, és pillanatokig meredten állt. Aztán felkiáltott:

- Martin!

A kiáltás élesen visszhangzott a lépcsőházban.

Martin? Hogyhogy? Az apa ijedten rezzent össze. Kirohant az előszobába, és nem hitt a szemének!

Felesége térdre roskadt a küszöbön, és mindkét karjával szorosan átkarolva tartotta Martint.

Erre már Thaler úr szemei is megkockáztattak egy-egy könnycseppet. Titokban letörölte, felemelte a koffert, amely magára hagyottan állt a földön, és megszólalt:

- Te gyerek, hogy a csodába kerülsz te ide?

Jó ideig eltartott, míg betaláltak a „tiszta szobába”. Az anya és fia egyszerre nevettek és sírtak, az apa pedig legalább tízszer eldadogta:

- Hát ilyesmit!

Aztán kirohant, mert nagy izgalmukban természetesen elfelejtették bezárni az ajtót.

Az első, amit Martin mondani tudott, az volt:

- Visszafelé is megvan az útiköltségem!

Nagy sokára mind a hárman megnyugodtak annyira, hogy a fiú elbeszélhette, hogyan történt, hogy most itt van, és nem Kirchbergben.

- Én igazán nagyon összeszedtem magamat - mesélte. - Nem is sírtam. Azaz: sírtam ugyan, csakhogy akkor már úgyis késő volt. De Bökh doktor, a nevelőtanárunk azért mégis észrevette, hogy valami nincs rendben. Igen. És akkor húsz márkát adott. Lent a parkban. A tekepályánál. Ajándékba adta. És melegen üdvözlö benneteket.

- Köszönjük szépen - mondták a szülei kórusban.

- És még egypár ajándékot is tudtam venni - közölte büszkén Martin. Aztán odaadta papájának a havannalevélbe sodort gyűrűs szivarokat. Édesanyjának pedig átnyújtotta a kötött papucsot. Hallatlanul örültek.

- És neked tetszettek a mi ajándékaink? - kérdezte az anya.

- Még meg sem néztem - vallotta be Martin. És most felbontotta a csomagot, amelyet Kirchbergbe küldtek neki. Nagyszerű dolgokat talált benne: egy új hálóinget, amit az édesanyja maga varrt; két pár gyapjúharisnyát; egy csomag csokoládéval bevont mézeskalácsot; egy érdekes könyvet a Déli-tengerről; egy rajztömböt, és ami a legszebb volt: egy doboz finom színes ceruzát.

Martin el volt bűvölve, és összevissza csókolta a szüleit. Ez tulajdonképpen olyan karácsonyeste volt, amelynél szebbet el sem képzelhet az ember. A picike karácsonyfá gyertyái nagyon hamar elégték. De akkor meggyújtották a lámpát. Az anya kávéfőzött. Az apa elszívott egy karácsonyi szivart. Aztán megették a mézeskalácsot, és boldogabbnak érezték magukat, mint valamennyi élő és halott milliárdos együttvéve. Az anyának egyébként fel kellett próbálnia a papucsot, és azt mondta, eddig még sohasem volt ilyen csodálatos papucs.

Martin később leült, elővett a zsebéből egy egyszerű levelezőlapot, amit a pályaudvaron vásárolt, és rajzolni kezdett.

Természetesen az új színes ceruzákkal!

A szülők mosolyogva pillantottak egymásra, aztán nézték, amint rajzol. A kép egy fiatal férfit ábrázolt, akinek hátul a kabátjából két nagy angyalszárny nőtt ki. Ez a különös ember a felhőkből ereszkedett alá. És lent egy kisfiú állt, akinek óriási könnyek potyogtak a szeméből. A szárnyas úr egy tömött tárcát tartott a kezében, és a fiú felé nyújtotta.

Martin hátratámaszkodott, szemével szakértő módjára hunyorított, gondolkodott egy ideig, aztán még különböző dolgokat festett a lapra: mindenekeelőtt nagyon-nagyon sok hópolyhet és a háttérben egy vonatot, amelynek a mozdonyából egy feldíszített karácsonyfa nőtt ki. A vonat mellett az állomásfőnök állt, és felemelt karral jelt adott az indulásra.

A kép alá nyomtatott betűkkel odaírta: „Dr. Bökh, a karácsonyi angyal.”

A levelezőlap hátlapjára a szülők írtak néhány sort.

Mélyen tisztelt Doktor Úr! - írta Thalerné. - A fiunknak igaza van, hogy angyalnak rajzolta Önt. Én nem tudok festeni. Én csak szavakkal tudom Önnek megköszönni. Sok-sok köszönet az eleven karácsonyi ajándékért, amivel minket megajándékozott. Ön jó ember. Megérdemli, hogy minden tanítványából jó ember legyen!

Ezt kívánja Önnek az örökké hálás

Margareta Thaler

Az apa morgott:

- Semmi helyet sem hagytál nekem! - és csakugyan alig fért oda több, mint a neve. Végül Martin megcímezte a lapot.

Azután felvették a kabátjukat, és kimentek a pályaudvarra. Ott bedobták a lapot a postaládába, hogy Justus mindenképpen megkapja már korán, az első ünnepnapon. Aztán megint hazasétáltak. A fiú ment középen, és belekarolt szüleibe.

Csodálatos séta volt! Az ég úgy ragyogott, mint egy végeláthatatlan ékszerbolt. Már nem havazott. És karácsonyfa csillogott minden házban.

Martin megállt, és felmutatott az égre.

- A csillagfény, amit most látunk - mondta -, sok-sok évezredes. Olyan sok idő kell a fénysugaraknak, hogy a szemünkig eljussanak. Ezeknek a csillagoknak a legtöbbször talán már réges-régen kihunyott. De a fényük még úton van. És így nekünk még ragyognak, pedig valójában már réges-régen hideg és sötét lett mind.

- Aha! - mondta az apa. És az anya szintén csodálkozott. Aztán továbbmentek. Csikorgott a hó a talpuk alatt. Martin erősen magához szorította anyja és apja karját. Boldog volt.

Mikor a ház előtt álltak, és az apa kinyitotta a kaput, Martin még egyszer felnézett az égre. És éppen ebben a pillanatban egy csillag elszakadt az éj sötétjétől, s némán siklott végig az égen, le a láthatár felé.

„Most kell valamit kívánni! - gondolta a fiú. És mialatt szemével követte a hullócsillag útját, gyorsan továbbgondolta: - Azt kívánom anyámnak és apámnak, Justusnak és a Nemdohányzónak, Johnynak, Matthiasnak és Ulinak és Sebastiannak is, hogy nagyon-nagyon boldogok legyenek az életben! És magamnak is kívánom!”

Ez meglehetősen hosszú kívánság volt. De azért jogos reménye volt a teljesülésre. Mert Martin egyetlen szót sem szólt, mialatt a csillag lehullott.

És tudvalevőleg ez a földolog.

UTÓSZÓ

*Autóbuszok és villamosok - Bánatos emlékezés Gottfriedra, a pávaszemre
és az Eduard nevű borjúra - Találkozás Johnnyval meg a kapitányával -
Sok üdvözlét Justusnak és a Nemdohányzónak - És a könyv befejezése*

Úgy ni. Hát most elmondtam nektek az én karácsonyi történetemet. Emlékeztek rá, hogy egy nagy réten ültem, amikor a megíráshoz hozzáfogtam? Egy fapadon, kis, billegő asztal mellett. És ha nagyon melegem lett, felpillantottam a sziklafalakra és a Zugspitze behavazott szakadékaikra. Repül az idő, mintha szárnya volna.

Miközben az utószót írom, újra Berlinben vagyok. Van ugyanis itt egy kis lakásom. Egy kertes házban, négy emelet magasságban. Anyám éppen itt van látogatóban, és ebédre pontosan otthon kell lennem. Sonkás makaróni lesz ma. Kedvenc ételem.

Most éppen egy kávéház előtt ülök a Kurfürstendammon.⁶ Ősz van. Ha fúj a szél, sárga és barna levelek hullanak az aszfaltra.

Hová repült a tarka pillangó, amelynek Gottfried volt a neve, és engem öt héten át csaknem minden délután meglátogatott? Pillangók nem szoktak megöregedni. Gottfried alighanem meghalt. Pedig olyan barátságos, ragaszkodó pillangó volt. Béke poraira!

És mit csinálhat az a szép barna borjú, amelyik estéről estére értem jött a nagy rétre, és elkísért a tóparti szállodáig? Ökör lett már belőle? Vagy borjúszeletnek dolgozták fel? Ó, Eduard olyan rokonszenves volt! Ha most keresztülkocogna a Kurfürstendammon, megállna a fonott karosszékem előtt, hűségesen megnézne, és apró szarvaival megbökdösne - kurjongatni kezdenék örömben! És biztosan végleg magamhoz venném. Talán ellakhatna az erkélyemen. Ócska matracok tengerifüvével etetném. És esténként sétálni mennék vele Grunewaldba.

De itt, ahol most ülök, nem járkálnak borjak. Legfeljebb olykor-olykor néhány birka vagy egy orrszarvú.

És a villamosok csengetnek. Az autóbuszok robogva és dübörögve gurulnak el előttem. Az autódudák üvöltenek, mintha nyársra húzták volna őket. Mindnek sietős a dolga. No, igen. Hiszen megint itt vagyok a nagyvárosban.

A Zugspitze lábánál mezei virágok illatoztak. Itt autógumi- és benzolkeverékszag van. Mégis: akár fenyőfák, akár gyárkémények, felhőkarcolók vagy örök hóval borított hegyek, akár gabonaföldek vagy földalatti villamosállomások, vénasszonyok nyara vagy telefondrótok, zsúfolt mozik vagy zöld tengerszemek, akár város, akár vidék, mind a kettőt szeretem. És mind a kettő megérdemli, hogy szeressék. Mi lenne egyik a másik nélkül?

Mielőtt befejezem, még egy találkozásról kell nektek beszámolnom. A sok ember között, aki elment előttem, volt egy tiszt is. Idősebb úr, szép sötétkék egyenruhában, aransujtással és csillagokkal. És egy fiú ment mellette, a gimnazisták diáksapkájában. Tévedés kizárt: ez Jonathan Trotz és a kapitány.

- Johnny! - kiáltottam.

---

⁶ Berlin egyik híres utcája

A fiú visszafordult. A kapitány megállt. Én odamentem hozzájuk, és meghajoltam a kapitány felé.

- Hiszen te vagy Johnny Trotz a kirchbergi gimnáziumból! - mondtam a fiúnak.

- Igenis - válaszolta.

- Örvendek - feleltem én. - És ön a kapitány, aki apjaként gondoskodik Johnnyról? - kérdeztem a tengerész-egyenruhás urat. Udvariasan bólintott, és kezét fogtunk.

- Én ugyanis egy könyvet írtam rólatok - mondtam a diáknak. - Mégpedig a két év előtti, karácsony körüli emlékezetes élményeitekről. Most már persze hatodikos vagy, és tulajdonképpen magáznom kellene téged. De nem teszem. Te bizonyára nem is kívánod. Emlékszel-e még arra az időre, mikor a reáliskolások elégették Egerlandék pincéjében a dolgozatfüzeteket?

- Egészen pontosan emlékszem - jegyezte meg Johnny. - Ezt írta meg?

Bólintottam.

- És az ejtőernyős ugrást, amelyiknél Uli szerencsétlenül járt.

- Arról is tud? - kérdezte csodálkozva.

- Persze! - mondtam. - Arról és még sok mindenről. Hogy vagytok mindannyian? Matthias még mindig olyan meggyőződéssel eszik?

- Nem eszik - mondta Johnny. - Zabál! És hetenként kétszer bokszolni tanul egy sporttanfolyamon.

- Nagyszerű! És mit csinál Sebastian?

- Most a vegytanba és a fizikába esett bele. Szörnyű nehéz könyveket olvas az elektronok elméletéről és a kinetikus gázelméletről meg a kvantumelméletről és ilyesmikről. Tudós akar lenni, és ki akarja kutatni, mi van az atomokban.

- És mit csinál a barátod?

- Martin még mindig osztályelső. És még mindig dühöng, ha valaki igazságtalan. Szabad idejében pedig fest. Hiszen ön bizonyára ezt is tudja. Nagyon szépek a képei. A Művészeti Akadémia egyik tanára azt írta neki, hogy később legyen majd festő. És Martin apja megint kapott állást.

- Ennek őszintén örülök - mondtam. - És hogy van Uli?

- Uli különös fickó - mondta Johnny. - Még mindig ő a legkisebb az osztályban. De egészen más, mint azelőtt volt. Teljesen papucs alatt tartja Matthiast. És mi is majdnem így vagyunk vele. Uli kicsi maradt, de valami olyan erő van benne, amivel senki sem tud szembeszállni. Ha csak ránéz valakire, eléri, amit akar.

- Annak idején legyőzte saját magát - mondta elgondolkozva a kapitány. - És akkor már minden egyéb csekélység.

- Bizonyára így van. - Újra Johnnyhoz fordultam. - És te még mindig írogatsz?

A kapitány mosolygott.

- Igen, meséket ír, drámákat és verseket. Elküldhetne valamit az írásaiból önnek, hogy megbírálja őket? Megtenné?

- Készséggel! - mondtam. - De én csak a művet tudom megbírálni, a tehetséget nem. Én csak azt nézhetem meg, tudsz-e írni, nem pedig azt, hogy lesz-e belőled valaha író. Az csak később dől el.

- Várni fogok - mondta Johnny halkán.

„Pompás gyerek” - gondoltam.

- És ha megint Kirchbergben leszel - mondtam -, mindenekelőtt üdvözöld Justust és a Nemohányzót!

- Őket is ismeri? - kérdezte hűledezve Johnny Trotz. - És kérem, kinek az üdvözlét adjam át?

- Berli barátjukét - mondtam. - Akkor már tudni fogják. És a fiúkat is üdvözöld a nevemben!

- Szívesen. Átadom az üdvözléteket. És ha megjelenik a könyv, akkor elküldi nekünk, ugye?

- Bökh doktornak fogom küldeni - feleltem. - És ha ő helyesnek tartja, adja oda nektek is. Egyébként csak Martin Thalernak.

Aztán kezét nyújtottunk búcsúzóul. S a kapitány és nevelt fia továbbment. Johnny még egyszer visszafordult és integetett. Most hamar hazagondolázom az 1-es autóbusszal. Másikülönben kihív a makaróni.

Hogy fog anyám csodálkozni, ha elmesélem, hogy Johnnyval meg a kapitányával találkoztam!

.oOo.